

Belevend leren in historische musea
Publiek en beleving in het Nederlands Openluchtmuseum



Katrijn van Goethem
Master thesis Cultuurgeschiedenis
Universiteit Utrecht
dr. H. Henrichs
Studentnummer: 3213862
1 juli 2011

Voorwoord

Deze scriptie is geschreven als afstudeerproject van de master Cultuurgeschiedenis aan de Universiteit Utrecht. In deze scriptie zijn resultaten van het onderzoek dat ik tijdens mijn stage bij het Nederlands Openluchtmuseum het uitgevoerd, toegepast.

Via deze weg wil ik een aantal mensen bedanken die mij hebben geholpen bij het schrijven van deze scriptie. Ten eerste mijn docent, Hendrik Henrichs, die mij inhoudelijk heeft begeleid en bij wie ik mijn vragen kon stellen. Daarnaast wil ik het NOM, en in het bijzonder mijn stagebegeleidster Renate van de Weijer, bedanken voor de mogelijkheid om een onderzoek te kunnen voeren naar de bezoekersbeleving van presentaties in het NOM. Een gedeelte van de resultaten van dit onderzoek heb ik zeer goed kunnen gebruiken bij deze scriptie. Tot slot bedank ik iedereen in mijn privésfeer, Nadine van Geertsom en Jimmy de Bruyn in het bijzonder, die mij heeft gesteund tijdens het schrijven van deze scriptie.

Inhoudsopgave

Inleiding	7
Opzet van het onderzoek	9
Hoofdstuk 1 – Beleving in historische musea	13
1.1 Theoretisch kader.....	13
1.2 Historische musea in de 19e en 20e eeuw.....	18
1.3 Hedendaagse historische musea.....	20
1.4 Conclusie.....	23
Hoofdstuk 2 – Historisch denken in historische musea	25
2.1 Theoretisch kader.....	25
2.2 Historisch denken stimuleren bij bezoekers	33
2.3 Conclusie.....	36
Hoofdstuk 3 - Het publiek van het Nederlands Openluchtmuseum aan het woord	37
3.1 Het Nederlands Openluchtmuseum	37
3.2 Publieksonderzoek naar de bezoekersbeleving van presentaties	39
3.3 Historisch denken bij het publiek van het NOM.....	41
3.4 Conclusie.....	43
Conclusie	45
Beleving in historische musea	45
Historisch denken in historische musea	46
Het publiek van het Nederlands Openluchtmuseum.....	47
Antwoord op de onderzoeksvraag.....	47

Literatuurlijst.....	49
Bijlagen	55
1. Vragenlijsten van het publieksonderzoek naar de bezoekersbeleving van presentaties in het Nederlands Openluchtmuseum	56
2. Uitwerkingen van de interviews van het publieksonderzoek naar de bezoekersbeleving van presentaties in het Nederlands Openluchtmuseum	75
3. Relevante gesprekken	141

Inleiding

‘Tell me, and I will forget.
Show me, and I may remember.
Involve me, and I will understand.’
- Confucius, 450 B.C.

‘...there is an intimate and necessary relation between the processes of actual experience and education.’
- John Dewey, 1938

Een ritje in een oude stoomtrein of in de achtbaan in het Spoorwegmuseum in Utrecht. Dansende Russische baljurken in de Hermitage Amsterdam. Vuur maken, speerwerpen als een Romeinse soldaat of zwaardvechten als een ridder in het Archeon. Op ambachtelijke wijze brood bakken in het Nederlands Bakkerijmuseum. Spelen met oud speelgoed of seizoensgroenten eten, bereidt op een kolenfornuis door een boerin in het Nederlands Openluchtmuseum (NOM). Dit zijn enkele voorbeelden waarop historische musea in Nederland hun bezoekers een historische beleving willen geven. Beleving lijkt tegenwoordig het toverwoord binnen de museumwereld. Niet alleen in Nederland, maar ook in de rest van de wereld, pakken historische musea uit met spectaculaire, interactieve presentaties om bezoekers aan te trekken en tevreden te houden.

Het NOM in Arnhem is door zijn vele interactieve en evocatieve presentaties en activiteiten een sprekend voorbeeld van een Nederlands museum dat aandacht schenkt aan beleving. Het NOM, dat de cultuur van het dagelijkse leven van gewone mensen aan de hand van gebouwen en voorwerpen toont, profileert zich door aan te geven dat het ‘verleden tot leven komt’ in het museum en dat bezoekers ‘letterlijk een stap in de sfeer van vroeger kunnen zetten’.¹ Hoewel het NOM een grote nadruk blijft leggen op academische geschiedwetenschap, is beleving sinds de laatste jaren een zeer grote rol gaan spelen. De nadruk op beleving in een historisch museum als het NOM past binnen de algemene totstandkoming van de ‘belevingseconomie’. De belevingseconomie is een product van de stagnerende hoeveelheid vrije tijd die mensen bezitten en het steeds toenemende aanbod om

¹ Nederlands Openluchtmuseum, ‘Wie zijn wij’ (versie onbekend), http://www.openluchtmuseum.nl/pid/17/wie_zijn_wij (17 juni 2011).

die overgebleven vrije tijd in te vullen. Omdat mensen sinds de jaren tachtig minder tijd hebben om iets te ondernemen, willen ze hun tijd effectief invullen door ervaringen op te doen, door een beleving te voelen. De instelling of het bedrijf die de meeste nadruk legt op beleving, verwerft de meeste klanten en bezoekers.² Het resultaat hiervan was en is dat niet alleen bedrijven en instellingen binnen de vrijetijdssector als de Efteling, maar ook zorginstellingen als Achmea hun klanten centraal stellen en een beleving aanbieden.³ Dat historische musea als het NOM sinds de laatste decennia ook bereid zijn om naar de wensen van hun publiek te luisteren en nadruk te leggen op beleving, heeft niet alleen te maken met de economische voordelen van meer bezoekers, maar ook door een verandering in de manier van denken over musea. Sinds de opkomst van de *new museology* in de jaren '70 van de vorige eeuw zijn historische musea gedemocratiseerd en proberen zij in te spelen op de wensen en behoeften van hun bezoekers.⁴ Dit in tegenstelling tot negentiende eeuwse historische musea waarin historici en conservatoren de hoogste autoriteit hadden en verantwoordelijk waren voor het verzamelen, documenteren, behouden, interpreteren en presenteren van de museumobjecten.⁵

Sinds het centraal stellen van hun bezoekers, kregen historische musea ook steeds meer een educatieve rol toebedeeld. Vóór de tweede helft van de twintigste eeuw waren de voornaamste taken van historische musea het bewaren van objecten en deze in naam van de wetenschap te interpreteren. Nu heeft vrijwel ieder historisch museum een educatief medewerker. Het NOM heeft zelfs een hele afdeling educatie die samengaat met de afdeling presentatie. Historische musea worden geacht om al hun zeer uiteenlopende bezoekers aan te zetten tot historisch denken.⁶ De taak van educatie is ook opgenomen in de internationaal gebruikte definitie van een museum: 'een non-profit en permanente organisatie in dienst van de gemeenschap en haar ontwikkeling, toegankelijk voor het publiek, die het materiële en

² J. T. Mommaas, M. van den Heuvel en W. Knulst, *De vrijetijdsindustrie in stad en land. Een studie naar de markt van belevenissen* (Den Haag 2000) 10, 114-116.

³ Ministerie van Economische Zaken, 'Leven in een belevingseconomie. Battle of Concepts' (2009) 1-4, 1-2.

⁴ Julia D. Harrison, 'Ideas of museums in the 1990s', in: Gerard Corsane (ed.), *Heritage, Museums and Galleries. An Introductory Reader* (London 2004) 38-53, 43.

⁵ Harrison, 'Ideas of museums in the 1990s', 43.

⁶ Historisch denken is de bekwaamheid om gebeurtenissen en personen, waaronder jezelf, historisch te kunnen plaatsen en te interpreteren. Het is het kritisch nadenken over het verleden. Afkomstig uit: Hendrik Henrichs, 'Historisch Denken of Verleden Beleven. Public History en Musea', *Levend Erfgoed. Vakblad voor public folklore & public history* 02 (2009) 15-19, 18.

immateriële erfgoed van de mens verwerft, behoudt, onderzoekt, presenteert en hierover informeert voor doeleinden van studie, educatie en plezier'.⁷ Dat educatie voor een groot publiek in een museum een zeer recente ontwikkeling is, laat de aandacht van de literaire wereld in de jaren '90 zien door Eilean Hooper-Greenhill met titels als *Museums and the Shaping of Knowledge* (1992) en *The Educational Role of the Museum* (1994).

Deze scriptie brengt de twee meest recente ontwikkelingen, beleving en educatie, binnen historische musea, met het NOM als casus, bij elkaar en onderzoekt of de ontwikkelingen elkaar versterken. Dit zal gebeuren aan de hand van de onderzoeksvraag: "In hoeverre kan beleving in een historisch museum als het Nederlands Openluchtmuseum bijdragen aan het stimuleren van historisch denken bij het publiek?"

Er is al veel geschreven over beleving en het aanzetten tot historisch denken in musea. Er heerst een consensus dat beleving een zeer positieve invloed heeft op het kunnen interpreteren en historisch plaatsen van gebeurtenissen en personen. Hendrik Henrichs stelt in een artikel dat in de context van het evenwicht tussen Rüsens elementen waarheid, schoonheid en macht '... het beleven van het verleden en historisch denken niet zonder elkaar kunnen'.⁸ In deze scriptie zal onderzocht worden of beleving werkelijk zo goed kan bijdragen aan het aanzetten tot historisch denken. Kan met beleving alleen oppervlakkige historische kennis als kleine feitjes worden overgebracht of kan ook historisch denken gestimuleerd worden? Wanneer aan het einde van deze scriptie antwoord gegeven kan worden op deze vragen, kunnen historische musea, en het NOM in het bijzonder, in de toekomst rekening houden met de mate waarin beleving kan bijdragen aan het stimuleren van historisch denken bij het ontwikkelen van nieuwe presentaties.

Opzet van het onderzoek

Om de hoofdvraag van deze scriptie te beantwoorden, worden cultuurhistorische en educatieve theorieën toegepast. Deze theorieën zullen aan het begin van de eerste twee hoofdstukken in een aparte paragraaf worden toegelicht. Het eerste hoofdstuk zal de deelvraag: 'Vanaf wanneer en waarom is beleving een rol gaan spelen in historische musea?' beantwoorden. Dit hoofdstuk bevat een kort historiografisch overzicht van de ontwikkeling

⁷ International Council of Museums (ICOM), 'Museum Definition' (versie 2007), <http://icom.museum/who-we-are/the-vision/museum-definition.html> (12 mei 2011).

⁸ Henrichs, 'Historisch Denken of Verleden Beleven', 19.

De Duitse historicus Jörn Rösen is een voorstander van een balans in historische musea tussen waarheid (juiste informatie), macht (onvermijdelijke politieke keuzes) en schoonheid (aesthetica).

van onderwerpen en presentatievormen in historische musea vanaf de negentiende eeuw tot nu. Het historiografisch overzicht wordt gekoppeld aan het begrip *episteme* van Michel Foucault om aan te tonen dat de veranderingen in de museale wereld gekoppeld zijn aan verschillende denkbeelden. Ook John Urry zal hier worden aangehaald om aan te geven dat hedendaagse historische musea het product zijn van een postmodern denkbeeld. Om een volledig antwoord te krijgen op de eerste deelvraag wordt de opkomst van beleving in historische musea weergegeven in het kader van het ontstaan van de belevingseconomie, beschreven door Mommaas in *De vrijetijdsindustrie in stad en land. Een studie naar de markt van belevenissen* (2000), en wordt een beschrijving van het begrip beleving in de geschiedbeoefening en in historische musea gegeven. Bij het behandelen van het begrip worden onder andere de Nederlandse historici Ankersmit en Huizinga aangehaald.

Het tweede hoofdstuk beantwoordt de deelvraag: ‘Hoe kunnen historische musea bij het publiek historisch denken stimuleren?’. Er wordt vastgesteld met welke belangrijke factoren historische musea rekening moeten houden om hun publiek historisch te laten denken. Zo wordt er nagegaan wat onder historisch denken wordt verstaan, hoe het zich verhoudt tot historische kennis en welk effect beleving volgens Ankersmit heeft op de geschiedbeoefening. Voorts wordt er ingegaan op de door Rüsen ontwikkelde balans tussen beleving en kennis die in een historisch museum aanwezig moet zijn. Dit hoofdstuk toont verder aan dat historische musea ook moeten stilstaan bij de manieren waarop bezoekers informatie tot zich nemen. Het ervaringsleren van Kolb laat zien dat mensen tijdens het leerproces op verschillende manieren kennis opnemen omdat ze verschillende leerstijlen hebben. Kolbs theorie heeft zijn nut al bewezen bij het ontwikkelen van publieksvriendelijke presentaties in het Zaans Museum, maar het negeert de omgevingsfactoren van bezoekers die ook een grote rol spelen bij de bekwaamheid voor historisch denken. Deze scriptie zal daarom ook gebruik maken van Bourdieu’s *habitus* en *veld*.

Tot slot wordt er in het laatste hoofdstuk een casus uitgewerkt waarin de bezoekers van het NOM zelf aan het woord komen. Ik heb voor het NOM een kwalitatief publieksonderzoek uitgevoerd naar de bezoekersbeleving van presentaties. Aan de hand van vierentwintig kwalitatieve interviews bij presentaties die een sterke nadruk leggen op historische beleving zijn de meningen en belevenissen van bezoekers vastgelegd. Het doel van dit publieksonderzoek was het ontwikkelen van een advies met betrekking tot de vorm waarin het NOM de bezoekers de nieuwe presentatie ‘Westerstraat Amsterdam – Komen en Gaan in

de Jordaan' optimaal kan laten beleven.⁹ Het derde hoofdstuk zal aan de hand van de antwoorden op de interviewvragen een antwoord geven op de deelvraag: 'Komt historisch denken bij bezoekers van het Nederlands Openluchtmuseum tot stand tijdens het bezoeken van presentaties die als doel het opwekken van een beleving hebben?'. Voorts zal in dit laatste hoofdstuk ook een korte geschiedenis van het NOM, het museumbeleid en de presentaties waarbij de interviews zijn gehouden worden opgenomen.

⁹ De presentatie 'Westerstraat Amsterdam – Komen en Gaan in de Jordaan' zal in 2012 geopend worden. Het is een complex uit de Jordaan. De presentatie zal gaan om het wonen, werken en leven in de Jordaan (krotwoningen, een postkantoor, een Jordaancafé en een Turkenpension) waarbij de geschiedenis van migratie een belangrijk verbindend thema vormt.

Hoofdstuk 1 – Beleving in historische musea

In de inleiding van deze scriptie is het al naar voren gekomen: anno nu is beleving in historische musea *hot*. Bezoekers verwachten iets te kunnen beleven in een historisch museum en als dat niet het geval is, blijven ze weg. Deze verwachtingen van bezoekers voor historische musea bestonden een halve eeuw geleden nog niet. Om de ontwikkeling en bestaansredenen van beleving in historische musea vast te stellen, geeft dit hoofdstuk een antwoord op de deelvraag: ‘Vanaf wanneer en waarom is beleving een rol gaan spelen in historische musea?’.

1.1 Theoretisch kader

1.1.1 Postmoderne denkwereld

Musea zijn in de afgelopen eeuwen sterk veranderd. Van privéverzamelingen die werden afgeschermd voor het grote publiek in de Renaissance tot de hedendaagse historische musea waar bezoekers veel invloed hebben en er veel aandacht is voor beleving. De grote nadruk op beleving die tegenwoordig in musea te vinden is, is volgens de Britse socioloog John Urry te plaatsen binnen het huidige postmoderne denkbeeld. Het kenmerk van het postmodernisme is het vervagen, het verdwijnen van grenzen. In de cultuur is dit volgens Urry te merken door de samensmelting van ‘hoge’ en ‘lage’ cultuur en verschillende culturele vormen als kunst, educatie, televisie, toerisme, etc.¹⁰ Het gevolg hiervan is, is dat het niet meer duidelijk is wat nu precies onder cultuur wordt verstaan en welke handelingen en opvattingen bij verschillende cultuurvormen horen. Zo spelen volgens Urry visueel ‘spektakel’ en reconstructies in huidige culturele uitingen een zeer grote rol. Een postmoderne cultuurvorm bestaat niet door een eigenheid, door originaliteit, maar door reproductie in de vorm van bijvoorbeeld collages en imitaties.¹¹ Urry merkt op dat in het postmoderne denkbeeld representaties boven realiteit worden gesteld. Spektakel en visuele tekenen voeren de boventoon en simulaties krijgen de status van realiteit. Urry sluit zich bij de Franse filosoof Baudrillard aan wanneer hij zegt dat de postmoderne denkwereld een *hyperrealiteit* is.¹² Andere gevolgen van het vervagen van de grenzen door het postmodernisme zijn de toenemende betrokkenheid van het publiek en de economie. De culturele wereld is anno nu

¹⁰ John Urry, *The Tourist Gaze* (London 2002) 74.

¹¹ Urry, *The Tourist Gaze*, 75-76.

¹² *Ibidem*, 77.

verloren zonder de reclamewereld en deelname van het grote publiek.¹³

De ontwikkelingen die Urry door het huidige postmoderne denkbeeld in de culturele wereld bespeurt, gelden, zoals in de derde paragraaf van dit hoofdstuk zal worden aangetoond, ook voor hedendaagse historische musea.

1.1.2 Denkwerelden in het verleden

De postmoderne denkwereld en zijn invloed op de culturele wereld en historische musea, zoals die hierboven aan de hand van Urry is beschreven, komt voort uit eerdere denkwerelden. Een handig concept om deze denkwerelden en hun invloeden op historische musea in het verleden in kaart te brengen is *episteme* van Foucault (1926-1984). Met *episteme* bedoelde de Franse filosoof ‘het systeem van concepten dat in een bepaalde periode wordt beschouwd als kennis’.¹⁴ Binnen het *episteme* veranderen de relaties tussen de concepten als cultuur, politiek en wetenschap voortdurend waardoor kennis steeds geherdefinieerd wordt.¹⁵ Een *episteme* was volgens Foucault datgene waarbinnen informatie en ervaring werden gevormd. Het was de mentale bril waardoor men de wereld aanschouwde, ofwel een denkwereld.¹⁶ Foucault was er van overtuigd dat de overgang van de ene denkwereld naar de andere denkwereld plaatsvond door een grote breuk waardoor het beeld over kennis fundamenteel veranderde.¹⁷

In *The Order of Things* (1973) onderscheidde Foucault drie *epistemes*: de Renaissance, de klassieke en de moderne.¹⁸ Het kenmerk van de denkwereld van de Renaissance was gelijkenis. Door middel van gelijkenissen zouden verborgen boodschappen ontdekt kunnen worden.¹⁹ In de zeventiende eeuw ontstond volgens Foucault het klassieke *episteme*. Het kenmerk hiervan was verschil en orde. Men classificeerde voorwerpen objectief op basis van verschillen, in plaats van op basis van gelijkenissen zoals in de denkwereld van de Renaissance.²⁰ Het klassieke *episteme* bestond volgens Foucault tot ongeveer 1800. Vanaf

¹³ Ibidem, 77.

¹⁴ Anna Green, *Cultural History* (Basingstoke 2008), 73.

¹⁵ Eilean Hooper-Greenhill, *Museums and the Shaping of Knowledge* (London 1992), 12.

¹⁶ Green, *Cultural History*, 73.

¹⁷ Hooper-Greenhill, *Museums and the Shaping of Knowledge*, 12.

¹⁸ Ibidem, 12.

¹⁹ Ibidem, 12-14.

²⁰ Ibidem, 15.

ontstond de moderne denkwereld. Het moderne *episteme* noemde Foucault ‘de tijd van de mens’.²¹ De denkwerelden van de Renaissance en van de klassieke hadden in het teken gestaan van het uiterlijk van materiële dingen. In het moderne *episteme* werd de relatie tussen materiële objecten en mensen belangrijk (totaliteit). Verhalen van en over mensen gingen een grote rol spelen.²²

De ontwikkeling van historische musea en het denken over musea kunnen in het licht van de *epistemes*, de denkwerelden, van Foucault gezien worden. Musea staan midden in de maatschappij en zijn het product van de opvattingen over kennis in een bepaalde periode. Zoals paragraaf twee van dit hoofdstuk zal laten zien, zijn de onderwerpen en presentatievormen in historische musea in verschillende denkwerelden anders.

1.1.3 Beleving

Beleving is een moeilijk te definiëren begrip omdat het gebaseerd is op persoonlijke emoties. Het woordenboek van Van Dale omschrijft beleving als ‘(religieuze) ondervinding, innerlijke ervaring, enthousiasme’.²³ Beleving in de academische geschiedbeoefening en in historische musea is alles wat deze definitie beschrijft en meer.

De beroemde Nederlandse historicus Johan Huizinga (1872-1945) kan men beschouwen als de geestelijke vader van het concept historische beleving. Hij noemde het ‘historische sensatie’.²⁴ Huizinga omschreef de historische sensatie als: ‘het gevoel van een onmiddellijk contact met het verleden, een sensatie even diep als het zuiverste kunstgenot, een (lach niet) bijna ekstatische gewaarwording van niet meer mij zelf te wezen, van over te vloeien in de wereld buiten mij, de aanraking met het wezen der dingen, het beleven der Waarheid door de historie’.²⁵ Huizinga was van mening dat een historische sensatie alleen opgewekt kon worden door de visuele waarneming, het bekijken, van een authentiek object.²⁶

De Nederlandse historicus Ankersmit noemt beleving in de geschiedbeoefening

²¹ Green, *Cultural History*, 73.

²² Hooper-Greenhill, *Museums and the Shaping of Knowledge*, 198.

²³ Van Dale Woordenboek, ‘beleving’ (versie onbekend), <http://www.vandale.nl/vandale/zoekService.do?selectedDictionary=nn&selectedDictionaryName=Nederlands&searchQuery=beleving> (25 mei 2011).

²⁴ Johan Huizinga, ‘Het historisch museum’, *Verzamelde Werken II* (1948) 559-569, 566.

²⁵ Huizinga, ‘Het historisch museum’, 566.

²⁶ Hendrik Henrichs, ‘Een Zichtbaar Verleden? Historische musea in een Visuele Cultuur’, *Tijdschrift voor Geschiedenis* 117 (2004) 230-248, 237.

‘historische ervaring’. Volgens Ankersmit is beleving in de geschiedbeoefening een intellectuele ervaring waarbij zintuiglijke waarneming een minimale rol speelt.²⁷ Hij beschouwt historische ervaring zowel als een openbaring en als een herwinning van het verleden. Dit komt omdat bij een historische ervaring het heden en verleden samenkomen en men ontdekt dat het verleden anders is dan het heden. Men ‘verliest’ het verleden. Tegelijkertijd meent Ankersmit dat de afbakening tussen het verleden en het heden overstegen wordt waardoor het verleden herwonnen kan worden. De historische ervaring is volgens Ankersmit een paradoxale eenwording van verlies en verzoening en in deze paradox is het sublieme van de historische ervaring te vinden.²⁸ Ook de Belgische historici Jo Tollebeek en Tom Verschaffel hebben een bijdrage geleverd aan de betekenis van de beleving van het verleden. Zij voegen nog toe dat de historische beleving hoofdzakelijk voortkomt uit emotie, maar ook verfijnd en versterkt kan worden door kennis over het verleden.²⁹

Beleving in historische musea is vaak niet alleen een intellectuele ervaring, maar ook een zintuiglijke. Huizinga gaf al aan dat zintuiglijke waarneming een voorwaarde was voor het ervaren van een historische sensatie. Met presentaties die ook inspelen op de zintuigen van het gehoor en de reuk proberen musea als het NOM bezoekers het idee te geven dat ze zich in het verleden bevinden.³⁰ Tentoonstellingsmaker Ton Wagemakers noemt dit de ‘culturele ervaring’. Dit hangt voor een groot deel samen met de historische beleving die Huizinga en Ankersmit beschrijven. Men is bij ‘culturele ervaring’ geen toeschouwer van de beleving maar men is er zelf een fragment van. Het heden en het verleden komen samen en men eigent de geschiedenis zich toe wat de mogelijkheid biedt om de beleving door te geven.³¹ Presentaties die bezoekers een indruk geven van hoe het vroeger was, noemt tentoonstellingsmaker Ton Wagemakers de ‘toeschouwer-beleving’: men krijgt een indruk, maar blijft een bezoeker.³² In de tweede en derde paragraaf van dit hoofdstuk zal naar voren

²⁷ F. Ankersmit, *De sublieme historische ervaring* (Groningen 2007) 14.

²⁸ Ankersmit, *De sublieme historische ervaring*, 15.

²⁹ Ed Jonker, *Historie. Over de blijvende behoefte aan geschiedenis* (Assen 2007) 92.

³⁰ Ad de Jong, ‘Aubade voor de eenentwintigste eeuw. Nieuwe trends in historische en etnologische musea’, in: B de Munck (ed), *De poppen aan het dansen. Honderd jaar Antwerps Volkskundemuseum. Nieuwe visies op erfgoed en musea* (Nijmegen 2007) 161-183, 177.

³¹ Ton Wagemakers, ‘HollandRama-Openluchtmuseum, Arnhem’, in: Janssen (ed.), *Tentoonstellingsvormgeving. Monografieën over vormgeving* (Eindhoven 2002) 64-71, 68.

³² Wagemakers, ‘HollandRama-Openluchtmuseum, Arnhem’, 67-68.

komen dat de ‘toeschouwer-beleving’ in negentiende en twintigste eeuwse historische musea werd toegepast en dat het opwekken van een ‘culturele ervaring’ in hedendaagse historische musea naar voren komt.

1.1.4 Belevingseconomie

De aandacht voor beleving in historische musea is niet alleen voortgekomen uit een verandering van denkwerelden, maar heeft ook een economische oorzaak: de opkomst van de belevingseconomie. Mommaas beschreef in zijn *De vrijetijdsindustrie in stad en land. Een studie naar de markt van belevissen* (2010) de verandering in de vrijetijdsector die volgens hem leidde tot de belevingseconomie. Door een grote welvaart vanaf de tweede helft van de twintigste eeuw kregen mensen steeds meer tijd en keuzes om hun vrije tijd in te vullen.³³ In de jaren tachtig verminderde de hoeveelheid vrije tijd echter waardoor men naar manieren zocht om de overgebleven vrije tijd effectief in te vullen. Dit leidde volgens Mommaas tot de wens naar een beleving.³⁴ Het gevolg van deze behoefte was dat de concurrentie in de vrijetijdsindustrie toenam. Iedere instelling en bedrijf vocht om de aandacht van potentiële bezoekers door steeds meer nadruk te leggen op beleving.³⁵ Vanaf de jaren negentig moesten ook de meeste historische musea door privatisering zich op de vrijetijdmarkt gaan bewegen. Musea moesten zoveel mogelijk bezoekers aantrekken om financieel te kunnen overleven. Mommaas stelt dat de consequentie hiervan was dat historische musea zich probeerden te vernieuwen door onder andere nieuwbouw, maar ook door veel aandacht te hebben voor de wensen van de bezoekers. Historische musea proberen nu hun bezoekers een beleving te geven.³⁶

De Amerikaanse auteurs van *The Experience Economy* (1999), Pine en Gilmore, gaan verder dan Mommaas door te stellen dat de belevingseconomie niet alleen in de vrijetijdsector aanwezig is, maar ook in alle andere sectoren van de economie, als de gezondheidszorg, die van oorsprong niet gericht zijn op het aanbieden van een beleving.³⁷ De beste beleving ontstaat volgens Pine als *the sweet spot* geraakt wordt. Musea moeten een

³³ J. T. Mommaas, M. van den Heuvel en W. Knulst, *De vrijetijdsindustrie in stad en land. Een studie naar de markt van belevissen* (Den Haag 2000) 10.

³⁴ Mommaas, *De vrijetijdsindustrie in stad en land*, 10.

³⁵ Mommaas, *De vrijetijdsindustrie in stad en land*, 114-116.

³⁶ Mommaas, *De vrijetijdsindustrie in stad en land*, 95-96.

³⁷ Pine, ‘Museums in the Experience Economy’, in: Museumvereniging, *The future of museums, the museum of the future* (Amsterdam 2002) 18-26, 18-19.

beleving aanbieden die een balans biedt tussen esthetica, educatie, entertainment en actieve deelname.³⁸ Om zich staande te houden tussen alle concurrentie moeten musea volgens Pine en verder gaan dan de beleving. Musea moeten bezoekers stimuleren om te ontdekken waarom ze het museum, naast het willen ervaren van een beleving, bezoeken.³⁹

In de belevingseconomie draait alles om de behoefte van het publiek om een beleving te krijgen. Dit zorgt ervoor dat de bezoekers bepalen wanneer iets tot een beleving bestempeld kan worden. De blik van het publiek heeft niet alleen effect op de realiteit, maar ook op de realiteit zelf.⁴⁰

1.2 Historische musea in de 19e en 20e eeuw

Historische musea waren, sinds het ontstaan van de eerste musea in de Renaissance, een lange tijd niet te vinden in de museumwereld. Het historisch museum in de vorm zoals we die nu kennen, komt voort uit de negentiende eeuw.⁴¹ Foucaults *episteme* geeft een verklaring waarom historische musea pas in de negentiende eeuw ontstonden. Rond 1800 ontstond de moderne denkwereld waardoor de mens en zijn relatie tot voorwerpen een centrale rol in de samenleving kregen.⁴² Verhalen en daarmee geschiedenis werden belangrijk en werden vanaf toen in historische musea tentoongesteld. Vóór de negentiende eeuw werd in musea een grote nadruk gelegd op authentieke materiële voorwerpen. Het uit de vijftiende eeuw afkomstige Medici Paleis in Florence, in de museumwereld beschouwt als het eerste Europese museum, representeerde de denkwereld van de Renaissance.⁴³ Alle ruimten, kunstwerken en waardevolle voorwerpen stonden met elkaar in verband en waren aan elkaar gelijk gesteld zodat, de op voorhand zorgvuldig geselecteerde, bezoekers zagen hoe machtig en rijk de Medici familie was.⁴⁴ In het klassieke denkbeeld, vanaf ongeveer de zeventiende eeuw, zag men een verandering in musea. In plaats van het tonen van de verbondenheid tussen alle

³⁸ Pine, 'Museums in the Experience Economy', 20-21.

³⁹ Ibidem, 25-26.

⁴⁰ Laarse, Rob van der, 'Erfgoed en de constructie van vroeger', in: Rob van der Laarse (ed.), *Bezeten van vroeger. Erfgoed, identiteit en musealisering* (Amsterdam 2005) 1-28, 8.

⁴¹ Hendrik Henrichs, 'Een Zichtbaar Verleden? Historische musea in een Visuele Cultuur', *Tijdschrift voor Geschiedenis* 117 (2004) 230-248, 234.

⁴² Hooper-Greenhill, *Museums and the Shaping of Knowledge*, 198.

⁴³ Ibidem, 23-24.

⁴⁴ Ibidem, 46.

kunstwerken en andere waardevolle voorwerpen zoals in het Medici Paleis, werden de objecten vanaf de zeventiende eeuw gerangschikt op basis van soort en vorm. Schilderijen kwamen bij schilderijen te hangen en sculpturen stonden bij sculpturen.⁴⁵

Musea in de denkwerelden van de Renaissance en de klassieke waren gesloten voor het grote publiek. In de moderne denkwereld, 'de tijd van de mens', openden musea de deuren voor alle lagen van de samenleving. Musea werden vanaf eind achttiende, begin negentiende eeuw geacht om burgers de normen en waarden van de maatschappij bij te brengen.⁴⁶

Negentiende eeuwse historische musea legden daarom nadruk op authentieke objecten die belangrijk waren voor de nationale geschiedenis.⁴⁷ In deze eerste historische musea waren de presentaties chronologisch en objectgericht.⁴⁸ Musea moesten in de negentiende eeuw 'de ogen van de mensen aanspreken'. De opvatting heerste dat kijken de beste manier voor bezoekers was om informatie tot zich te nemen.⁴⁹

Vanaf het einde van de negentiende eeuw verschoof de vorm van presentaties in historische musea van objectgericht naar contextgericht. De nadruk op het visuele aspect, het authentieke object en de nationale geschiedenis bleef in historische musea bestaan, maar de presentatiewijzen werden, onder invloed van de opkomende massacultuur, 'spectaculairder' door de intrede van diorama's en stijlkamers.⁵⁰ Het diorama was een driewandige nabootsing van een kamer waarin historische objecten en soms ook poppen met historische kledij waren uitgesteld. Bezoekers konden langs een diorama heen lopen om de presentatie te bekijken.⁵¹ In het diorama werd een visuele wereld ontworpen die het publiek de illusie zou geven dat ze voor een moment die wereld kon binnenstappen waardoor werd bereikt dat de presentatie de

⁴⁵ Ibidem, 134-135, 140-142.

⁴⁶ Tony Bennett, *The Birth of the Museum. History, theory, politics* (London 1995) 6.

⁴⁷ Henrichs, 'Een Zichtbaar Verleden?', 243.

⁴⁸ Karin Rietbroek, 'Tentoonstellingsvormgeving tussen technologische en maatschappelijke verandering', in: Janssen (ed.), *Tentoonstellingsvormgeving. Monografieën over vormgeving* (Eindhoven 2002) 5-24, 23-24. Een presentatie is alles wat zorgt voor het overdragen van informatie naar het publiek. De locatie van het museum, de architectuur van het gebouw, de opstelling van de objecten, de verschillende uitstallingvormen en de verschillende manieren van communicatie zijn allen onderdeel van een presentatie in een museum. Definitie naar Julia Noordegraaf, *Strategies of Display. Museum Presentation in Nineteenth- and Twentieth-Century Visual Culture* (Rotterdam 2004) 13.

⁴⁹ Hooper-Greenhill, *Museums and the Interpretation of Visual Culture* (London 2000) 14.

⁵⁰ Henrichs, 'Een Zichtbaar Verleden?', 239.

⁵¹ Ibidem, 230.

volledige aandacht kreeg.⁵² Een voorbeeld van een stijlkamer was de Hinderloperkamer. In deze kamer was een nagemaakt tafereel te zien uit het Friese stadje Hindeloopen. De kamer was opgesteld met authentieke objecten en de poppen in de kamer hadden de unieke klederdracht van Hindeloopen aan. Bezoekers konden door deze kamer heen lopen zodat het tafereel van zeer dichtbij bekeken kon worden.⁵³ Er werd een huiselijke sfeer gecreëerd waarin met de historische objecten kon worden meegeleefd.⁵⁴ De aanvang van de twintigste eeuw laat nog de opkomst van een andere, contextgerichte presentatievorm zien door de oprichting van vele openluchtmusea in Europa en Amerika, waaronder ook het NOM in 1912. In openluchtmusea kon het publiek authentieke gebouwen als boerderijen bezoeken die op het terrein van het museum heropgebouwd waren.⁵⁵

Door de presentatiewijzen in historische musea in de negentiende en vooral in de eerste helft van de twintigste eeuw werden de bezoekers een, zoals Ton Wagemakers dat noemt, ‘toeschouwer-beleving’ aangeboden. Bezoekers kregen door het bekijken van de objecten in de diorama’s, stijlkamers en de gebouwen in openluchtmusea een indruk van hoe het vroeger was, maar bleven toeschouwers. De bezoekers werden geen onderdeel van de presentaties. In negentiende en twintigste eeuwse historische musea hadden curatoren en historici een grote autoriteit. Deze wetenschappelijk opgeleide personen waren verantwoordelijk voor het verzamelen, documenteren, behouden, interpreteren en presenteren van de museumobjecten.⁵⁶ Het grote publiek had geen invloed op historische musea.

1.3 Hedendaagse historische musea

Rond 1970 vond er een zeer grote verandering plaats in de museumwereld door de opkomst van de postmoderne denkwereld. Historici en curatoren verloren hun vanzelfsprekende autoriteit die ze in negentiende en twintigste eeuwse historische musea hadden. Bezoekers kregen inspraak. Deze ontwikkeling komt voort uit de postmoderne denkwereld en wordt de *new museology* genoemd. Aanhangers van de *new museology* vonden dat de autoriteit bij

⁵² Michelle Henning, *Museums, Media and Cultural Theory* (Maidenhead 2006) 54.

⁵³ Ad de Jong, *De dirigenten van de herinnering. Musealisering en nationalisering van de volkscultuur in Nederland 1815-1940* (Nijmegen 2001) 77-79.

⁵⁴ Julia Noordegraaf, *Strategies of Display. Museum Presentation in Nineteenth- and Twentieth-Century Visual Culture* (Rotterdam 2004) 143-144.

⁵⁵ Tony Bennett, *The Birth of the Museum. History, theory, politics* (London 1995) 115.

⁵⁶ Julia D. Harrison, ‘Ideas of museums in the 1990s’, in: Gerard Corsane (ed.), *Heritage, Museums and Galleries. An Introductory Reader* (London 2004) 38-53, 43.

musea niet meer moest liggen bij historici maar bij de gemeenschap. Ze wilden het museum democratiseren. Een andere opvatting van deze stroming was het beschouwen van een museum als een onderneming. Bezoekers moesten gezien worden als consumenten die beslist hoe een museum eruit moest zien.⁵⁷ Door de steeds toenemende invloed van het publiek veranderde ook de inhoud van historische musea. De nadruk op nationale geschiedenis die in negentiende en twintigste eeuwse historische musea aanwezig was, verdween en werd vervangen door de geschiedenis van ‘alledag’.⁵⁸ Bezoekers zijn niet langer geïnteresseerd in objecten die van nationalistisch belang zijn geweest, maar willen het leven en werk van ‘gewone’ mensen als bijvoorbeeld glasblazen bezichtigen.⁵⁹

De *new museology* is anno nu volledig in historische musea geïntegreerd. Om bezoekers een grote inspraak te kunnen geven, zijn er de laatste decennia vele publieksonderzoeken gehouden. Uit deze publieksonderzoeken is gebleken dat mensen in hun vrije tijd naast het spenderen van tijd met familie ook ervaringen willen opdoen en actief betrokken willen worden.⁶⁰ Dit volgens Mommaas, zoals al in het theoretisch kader van dit hoofdstuk aan bod is gekomen, om de overgebleven vrije tijd zo effectief mogelijk in te vullen. Tijdens het bezoeken van een museum wil men daarom interactieve presentaties die gericht zijn op het opwekken van een beleving.⁶¹ Daarnaast is in publieksonderzoeken ook naar voren gekomen dat levendigheid en variatie in presentaties de bezoekers goed bevallen. Het publiek wil in historische musea het verhaal achter de feiten te weten komen.⁶²

Om aan de wensen van de bezoekers te voldoen, zijn er sinds het einde van de vorige eeuw steeds meer *hands-on* presentaties in historische musea te vinden die interactiviteit tussen het museum en het publiek willen bevorderen. Authentieke objecten spelen niet langer de hoofdrol. Bij *hands-on* presentaties, bijvoorbeeld een beeldscherm met touchscreen, kunnen bezoekers niet meer passief toekijken, maar moeten ze zelf actief aan de presentatie

⁵⁷ Harrison, ‘Ideas of museums in the 1990s’, 43.

⁵⁸ Henrichs, ‘Een Zichtbaar Verleden?’, 243.

⁵⁹ Urry, *The Tourist Gaze*, 118.

⁶⁰ Eilean Hooper-Greenhill, ‘Counting visitors or visitors who count?’, in: Robert Lumley, *The Museum Time-Machine. Putting cultures on display* (New York 1988) 213-232, 221.

⁶¹ Sandra Bickwell en Peter Mann, ‘A picture of visitors for exhibition developers’, in: Eilean Hooper-Greenhill, *The Educational Role of the Museum* (London 1994) 195-203, 196.

⁶² Adriaan de Jong, ‘You are Lucky, the Farmer has just Returned! The Role of the open-air museum in interpreting life of individuals as opposed to the history of architecture’ (versie 1999), <http://www.museum.or.jp/icom/ss-icr/page15.html> (27 mei 2011).

deelnemen om de informatie te ontdekken.⁶³ Andere presentatievormen die nadrukkelijk proberen om een historische beleving te bewerkstelligen, zijn een evocatieve inrichting waarin een authentieke historische sfeer wordt opgeroepen en *living history*. Deze beide presentatievormen zijn gestoeld op visuele reconstructies, wat een kenmerk is van de postmoderne denkwereld. *Living history* wordt vooral in openluchtmusea toegepast. Men kan het beschouwen als een vorm van theater waarin mensen, ook wel presentatoren genoemd, een stuk van het verleden naspelen om zo de historische informatie naar de bezoekers over te dragen. Er wordt een illusie van het echte verleden gecreëerd waardoor bezoekers het idee zouden moeten krijgen dat ze in contact staan met het verleden.⁶⁴ *Living history* kan op verschillende manieren worden uitgevoerd, namelijk vanuit een eerstepersoon, tweedepersoon of derdepersoon-interpretatie. Bij een eerstepersoon interpretatie doen de presentatoren alsof ze een historisch karakter zijn en praten in de eerste persoon over het verleden alsof ze zich daar ook echt bevinden. Het Amerikaanse openluchtmuseum Plimoth Plantation is beroemd om zijn eerstepersoon interpretaties. De derdepersoon interpretatie is hierin verschillend, dat de presentatoren, wel gekleed in historische kledij, over de mensen uit het verleden praten. Deze vorm van interpretatie wekt niet de indruk dat de presentatoren de belichaming van historische karakters zijn. De interactie tussen de presentatoren en de bezoekers is bij een derdepersoons interpretatie gemakkelijker omdat de presentatoren geen rol moeten spelen waardoor ze zonder het verhaal te moeten stilleggen, gelijk de vragen van het publiek kunnen beantwoorden.⁶⁵ Het NOM maakt sinds het laatste decennium steeds meer gebruik van derdepersoon interpretaties zodat bezoekers de medewerkers van het NOM gemakkelijk kunnen aanspreken wanneer ze uitleg willen.⁶⁶ Bij de tweedepersoon interpretatie tenslotte kunnen bezoekers doen alsof ze zich voor een moment in het verleden bevinden door bijvoorbeeld op ambachtelijke wijze brood te bakken.⁶⁷

Hedendaagse historische musea willen met presentatiewijzen als *hands-on* en *living history*, die Pine's *sweet spot* proberen te raken, de bezoekers een onderdeel laten worden van

⁶³ Nick Winterbotham, 'Happy hands-on', in: Eilean Hooper-Greenhill, *The Educational Role of the Museum* (London 1994) 175-176, 175-176.

⁶⁴ Barbara Kirshenblatt-Gimblett, 'Objects of Ethnography', in: Ivan Karp en Steven Lavine (eds.), *Exhibiting Cultures: the poetics and politics of museum display* (Washington 1991) 386-435, 415.

⁶⁵ Scott Magelssen, *Living History Museums. Undoing history through performance* (Maryland 2007) xxii.

⁶⁶ Ad de Jong en Rob Spreeuw, 'Museumpark', in: *Jaarboek Nederlands Openluchtmuseum 1999* (Arnhem 1999), 302-326, 321.

⁶⁷ Magelssen, *Living History Museums*, 138.

de presentatie. Hierdoor zouden het verleden en het heden samenkomen en het publiek een historische ervaring krijgen, wat Wagemakers omschrijft als een ‘culturele ervaring’. In de huidige historische musea spelen door de invloed van de postmoderne denkwereld visuele cultuur, deelname en invloed van het grote publiek en spektakel, ofwel beleving, door middel van reconstructies een grote rol.

1.4 Conclusie

Dit eerste hoofdstuk zocht een antwoord op de deelvraag: ‘Vanaf wanneer en waarom is beleving een rol gaan spelen in historische musea?’. Er kan geconcludeerd worden dat historische musea sinds de laatste decennia met interactieve, levendige en evocatieve presentatievormen een grote nadruk zijn gaan leggen op het opwekken van een historische beleving. Dit past binnen de huidige postmoderne denkwereld. In de negentiende en twintigste eeuwse historische musea kregen bezoekers een indruk van hoe het vroeger was, maar ze bleven toeschouwers. Vanaf 1970 proberen historische musea de bezoekers een onderdeel te laten worden van de presentatie. Dit omdat bezoekers sinds toen door de invloed van de *new museology* inspraak kregen en zij sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw hun overgebleven vrije tijd effectief willen invullen met het opdoen van belevingen. Omdat historische musea sinds de *new museology* worden geacht democratisch te zijn en zich sinds de opkomst van de belevingseconomie staande moeten houden om financieel niet ten onder te gaan, is het voor historische musea noodzakelijk om beleving een grote rol te laten spelen.

Hoofdstuk 2 – Historisch denken in historische musea

Dat een nadruk op beleving in hedendaagse historische musea niet meer weg te denken is, is naar voren gekomen in het vorige hoofdstuk. Naast beleving is ook educatie ofwel het stimuleren van historisch denken in historische musea tegenwoordig belangrijk. Dit is ook te bespeuren in het NOM waar, zoals in hoofdstuk één te lezen is, gekozen is voor het toepassen van derdepersoon interpretaties zodat medewerkers van het NOM gemakkelijk aangesproken kunnen worden als bezoekers meer uitleg willen. Het op een toegankelijke manier aanbieden van informatie is één factor waar historische musea rekening mee moeten houden om hun publiek historisch te laten denken. Om enkele andere belangrijke factoren die invloed hebben op historisch denken bij museumbezoekers vast te stellen, geeft dit hoofdstuk een antwoord op de deelvraag: ‘Hoe kunnen historische musea bij het publiek historisch denken stimuleren?’.

2.1 Theoretisch kader

2.1.1 Historisch denken en historische kennis

Men gaat er in het algemeen van uit dat historische musea alleen abstracte historische kennis proberen over te dragen. Men staat er vaak niet bij stil dat historische musea ook historisch denken proberen te stimuleren. Historisch denken en historische kennis zijn twee verschillende concepten die niet los van elkaar gezien kunnen worden. Historisch denken is de bekwaamheid van iemand om gebeurtenissen en personen, waaronder zichzelf, historisch te kunnen plaatsen en te interpreteren. Het is het hebben van een kritische blik op het verleden. Om iets historisch te kunnen plaatsen en te interpreteren is kennis over het verleden noodzakelijk.⁶⁸ Daarnaast moet men historisch kunnen denken om een grotere kennis van het verleden te verwerven.⁶⁹ De kennis over het verleden komt voort uit de geschiedwetenschap en gaat voornamelijk over gebeurtenissen en personen. Om de historische kennis een betekenis toe te kennen, wordt deze kennis door historici onderverdeeld in verschillende tijdvakken, categorieën en begrippen.⁷⁰ Wanneer iemand gebeurtenissen en personen in een historische context probeert plaatst, krijgt men inzicht in het verleden waardoor weer nieuwe

⁶⁸ Henrichs, ‘Historisch Denken of Verleden Beleven’, 18.

⁶⁹ Carla van Boxtel, *Geschiedenis, erfgoed en didactiek. Rede* (Amsterdam 2009), 20.

⁷⁰ Boxtel, *Geschiedenis, erfgoed en didactiek*, 15.

historische kennis verworven kan worden.⁷¹

De geschiedwetenschap is geen exacte wetenschap die onveranderlijke feiten weergeeft. De bestaande historische kennis staat in de geschiedwetenschap voortdurend onder discussie door verschillende interpretaties van het verleden. De objectiviteit van geschiedschrijving, en daarmee ook de betrouwbaarheid van de historische kennis, wordt daarom door sommigen sterk in twijfel getrokken. Een voorbeeld van hevige critici van de objectiviteit van de geschiedschrijving zijn de narrativisten. De narrativisten beschouwen de geschiedschrijving als een verhaal, als een vorm van fictionele literatuur. Ze zijn van mening dat de historische kennis die historici neerschrijven geen objectieve kennis is, maar subjectieve interpretaties door historici zijn.⁷²

Een voorbeeld van een andere kijk op de geschiedschrijving komt van de Britse historicus John Tosh. Tosh ziet geen probleem in subjectieve interpretaties van het verleden. Hij vindt dat verschillende interpretaties over gebeurtenissen en ontwikkelingen in het verleden de historische kennis verrijken.⁷³ Tosh is van mening dat de geschiedschrijving zo objectief en betrouwbaar mogelijk wordt weergegeven als historici in hun werken hun persoonlijke motivaties weergeven, ook aandacht hebben voor bronnen die hun hypothese tegenspreken en hun onderzoek in een grote historische context plaatsen.⁷⁴ Tosh vindt dat de pluraliteit van historische interpretaties beschouwd moet worden als een sterkte van de geschiedwetenschap omdat de verschillende interpretaties volgens hem de historische kennis vergroten.⁷⁵

Een derde en laatste visie op historische kennis die hier zal worden aangehaald, is afkomstig van de Nederlandse historicus Ankersmit. Hij pleit in zijn werk *De sublieme historische ervaring* (2007) voor een nadruk op ervaring in de geschiedschrijving. Volgens Ankersmit is de geschiedbeoefening zonder aandacht voor gevoelens over het verleden niet compleet. Hij vindt dat de ervaring van het verleden niet onder mag doen voor historische kennis omdat gevoelens volgens hem kenmerkend zijn voor de relatie met het verleden.⁷⁶

⁷¹ Ibidem, 20.

⁷² Simon Gunn, *History and Cultural Theory* (Harlow 2006) 26-31.

⁷³ John Tosh, *The Pursuit of History Aims, methods and new directions in the study of modern history* (London 2002) 200.

⁷⁴ Tosh, *The Pursuit of History*, 199-200.

⁷⁵ Ibidem, 200.

⁷⁶ Ankersmit, *De sublieme historische ervaring*, 16.

Door gevoelens kan men zich inleven in het verleden waardoor men de historische feiten in een grotere context kan plaatsen. Door middel van inleving, beleving, krijgt men meer begrip voor het verleden.⁷⁷

Historisch denken kan niet zonder historische kennis en het verwerven van historische kennis kan niet zonder historisch denken. Historische musea moeten zich bewust zijn van de verschillende visies op geschiedschrijving en historische kennis om hun bezoekers via presentaties een zo betrouwbaar en volledig beeld van het verleden te geven met aandacht voor gevoelens. Zo kan historisch denken in een historisch museum met een goede basis plaatsvinden en kan uiteindelijk ook meer historische kennis verworven worden.

2.1.2 Balans in historische musea

Om historisch denken bij museumbezoekers te kunnen stimuleren, moeten historische musea zich zeer bewust zijn van welke boodschappen ze willen uitdragen en op welke manieren ze dit doen. Volgens de Duitse historicus Jörn Rüsen is een goede balans tussen verschillende aandachtspunten in historische musea belangrijk. Rüsen ontwikkelde in 1986 het begrip *Geschichtskultur* (historische cultuur) om een kader te geven aan de verschillende manieren waarop mensen dagelijks (*Lebenspraxis*) met het verleden omgaan. Hij omschreef het begrip als ‘het door *Geschichtsbewusstsein* (historisch bewustzijn) gevormde deel van de algemene cultuur’.⁷⁸ Historisch bewustzijn is volgens Rüsen de basis van ieder historisch inzicht. Iedere omgang met het verleden is een uiting van *Geschichtsbewusstsein*.⁷⁹ Rüsen wil aantonen dat de historische cultuur niet alleen betrekking heeft op geschiedwetenschap en politiek, maar ook op esthetiek. Volgens hem behelst de historische cultuur benaderingen van de werkelijkheid in termen van politiek, wetenschap en kunst die verenigd zijn in hun gemeenschappelijke gerichtheid op het verleden. Rüsen noemt deze aspecten Macht, Waarheid en Schoonheid. Een ideaal historisch museum zou een evenwicht tussen deze benaderingen weergeven.⁸⁰ Musea moeten een juiste (academische) waarheid tonen, maar deze waarheid zal altijd gepaard gaan met politieke keuzes. De politiek bepaalt immers wat er in de samenleving als ‘waar’ beschouwd kan worden. Door ook belang te hechten aan het

⁷⁷ Boxtel, *Geschiedenis, erfgoed en didactiek*, 21.

⁷⁸ Henrichs, ‘Historisch Denken of Verleden Beleven’, 16.

⁷⁹ Kees Ribbens, *Een eigentijds verleden. Alledaagse historische cultuur in Nederland, 1945-2000* (Hilversum 2002) 20.

⁸⁰ Hendrik Henrichs, ‘Identiteitsfabriek of Warenhuis van het Verleden? Inburgering en het Nationaal Historisch Museum’, *Tijdschrift voor Geschiedenis* 120 (2007) 608-622, 615-616.

aspect Schoonheid geeft Rüsen aan dat historische musea eveneens rekening moeten houden met het esthetiek, met ervaring en emotie.⁸¹ Volgens Rüsen is het dus van belang dat historische musea aandacht hebben voor beleving, maar tegelijkertijd ook evenveel aandacht hebben voor wetenschap en politieke keuzes. Rüsen heeft zijn theorie voor historische musea ontwikkeld, maar ook andere soorten musea hebben met politieke keuzes, wetenschap en beleving te maken. Men kan daarom zeggen dat het evenwicht dat Rüsen voorstelt ook in andere musea dan historische musea kan worden toegepast.

2.1.3 Achtergronden van bezoekers

Aandacht hebben voor het evenwicht in een historisch museum is één factor waarmee rekening gehouden moet worden wil men historisch denken bij het museumpubliek stimuleren. Een andere belangrijke factor is de achtergrond van bezoekers. De Franse socioloog Pierre Bourdieu (1930-2002) was van mening dat de manier waarop mensen zich in een culturele omgeving als een museum voortbewegen, wordt beïnvloed door hun sociale achtergrond. Bourdieu ontwikkelde aan de hand van drie concepten, habitus, veld en kapitaal, een theorie waarmee hij verschillen in gedrag kon toelichten.

Bourdieu's habitus is kort gezegd de mentale structuur die mensen in de loop van hun leven hebben ontwikkeld. Het is de manier waarop individuen hun omgeving observeren en erop anticiperen. Volgens Bourdieu komt de habitus tot uiting in het lichaam. Het lichaam is het apparaat waarin de basis van cultuur (bijvoorbeeld het verschil tussen man en vrouw) is ingeprent in de vorm van een leer- of socialiseringsproces dat sinds de vroege kindertijd in gang is gezet.⁸² Habitus representeert subjectieve, diep in het individu gewortelde schema's die het denken en handelen organiseren.⁸³ Bourdieu refereerde naar habitus als het 'gevoel voor het spel'. Individuen worden geleid door een praktijkgevoel waardoor zij geen rationele keuzes moeten maken om sociale handelingen uit te voeren.⁸⁴ Deze sociale praktijken, door Bourdieu ook wel strategieën genoemd, komen aan de ene kant voort uit de wisselwerking tussen habitus en subjectieve schema's van perceptie, denken en handelen en aan de andere kant uit de beperkingen en kansen van het sociale gebied waar de habitus bij past.⁸⁵

⁸¹ Henrichs, 'Historisch Denken of Verleden Beleven', 16- 17.

⁸² Jenkins, *Pierre Bourdieu* (London 1992) 74-75.

⁸³ Gunn, *History and Cultural Theory*, 77.

⁸⁴ Pierre Bourdieu, *Opstellen over smaak, habitus en het veldbegrip* (Amsterdam 1989) 64-65.

⁸⁵ Jenkins, *Pierre Bourdieu*, 78.

De samenleving waarbinnen mensen handelen naar hun habitus is volgens Bourdieu verdeeld in verschillende velden die elkaar overlappen. Zo zijn er onder andere een politiek veld en een kunst veld. Een veld is een objectief gestructureerd systeem van sociale posities van individuen of instituties. Het wordt gevormd door de machtsrelaties tussen deze posities en ieder afzonderlijk veld heeft een eigen specifieke structuur en regels.⁸⁶ Individuen houden binnen elk veld een voortdurende machtsstrijd om de middelen te verkrijgen die tot dat veld behoren. Een zo groot mogelijk bezit van die middelen betekent immers een dominantere positie ten opzichte van individuen met weinig bezit. Bourdieu gebruikte een economische metafoor om deze middelen te omschrijven, namelijk kapitaal. Volgens hem zijn er vier soorten kapitaal: economisch, sociaal (relaties die belang hebben voor anderen), cultureel (kennis en kunde) en symbolisch (sociale eer, autoriteit).⁸⁷ Volgens Bourdieu is een veld een ‘veld van strijd’ waarin individuen strategieën toepassen om zoveel mogelijk kapitaal, typerend voor dat veld, te vergaren waarmee ze hun sociale positie binnen het veld kunnen handhaven of zelfs verbeteren.⁸⁸ Bourdieu was van mening dat de machtsstrijd binnen de velden niet alleen de posities van individuen ten opzichte van elkaar vaststelde maar ook sociale groepen vormde en dat het vergaarde kapitaal binnen een veld werd doorgegeven aan latere generaties.⁸⁹

Bourdieu stelde dus dat mensen verschillende sociale posities hebben door het bezitten van verschillende hoeveelheden en samenstellingen van kapitaal. De habitus wordt gevormd aan de hand van kapitaal. Cultureel kapitaal is voor deze scriptie belangrijk. Een persoon met een grote hoeveelheid cultureel kapitaal heeft ten opzichte van een persoon met minder cultureel kapitaal meer kennis en kunde om informatie in historische musea tot zich te nemen. Mensen met meer cultureel kapitaal zullen ook bekwaamer zijn in historisch denken dan mensen met weinig cultureel kapitaal. Een historisch museum moet dus, als het historisch denken wil stimuleren bij al zijn bezoekers, volgens deze theorie van Bourdieu rekening houden met de verschillen in cultureel kapitaal en de daaruit komende verschillen in habitus onder het museumpubliek.

⁸⁶ Bourdieu, *Opstellen over smaak*, 12.

⁸⁷ Jenkins, *Pierre Bourdieu*, 85.

⁸⁸ *Ibidem*, 85.

⁸⁹ Gunn, *History and Cultural Theory*, 76.

2.1.4 Ervaringsleren

Naast de sociale achtergrond speelt ook de persoonlijke voorkeurleerstijl van een persoon een rol bij de manier waarop iemand informatie tot zich neemt en hoe iemand gestimuleerd kan worden tot historisch denken in een historisch museum. De Amerikaanse leer- en organisatiepsycholoog, David A. Kolb, ontwikkelde in zijn boek *Experiential Learning* (1984) een theorie om het leerproces van volwassenen te omschrijven. Deze theorie wordt ‘ervaringsleren’ genoemd. Volgens Kolb is leren een sociaal proces dat gebaseerd is op ervaringen. Leren omhelst volgens Kolb meer dan de concrete kennis die men opdoet in scholen. Leren vindt altijd en overal plaats. Het is *lifelong learning*.⁹⁰ Kolb beschouwt leren als: ‘het proces waarbij kennis wordt gecreëerd door het verwerken van ervaringen’.⁹¹ Deze definitie benadrukt volgens hem enkele kritische aspecten van het leerproces. Zo onderstreept zijn beschrijving van leren het proces van aanpassing en leren in tegenstelling tot inhoud en resultaten. De definitie benadrukt ook dat kennis een steeds veranderend en reproducerend proces is. Het is geen onafhankelijk proces dat wordt aangeleerd en doorgegeven. Daarnaast zegt Kolb dat leren gaat om zowel objectieve als subjectieve vormen van ervaringen. Tot slot geeft Kolbs definitie van leren volgens hem aan dat als men leren volledig wilt begrijpen, men de aard van kennis moet kennen, en omgekeerd.⁹²

Kolb onderscheidt in het leerproces van volwassenen twee dimensies: ervaren-begrijpen en intern-extern. De dimensie ervaren-begrijpen gaat over de manier waarop men een greep krijgt op een ervaring. Ervaren is een manier van leren die gebaseerd is op voelen. Hierbij wordt vertrouwd op de gevoelens en gedachten die een ervaring oproepen. Begrijpen daarentegen is gericht op denken, op conceptuele interpretatie en symbolische representatie.⁹³ De tweede dimensie intern-extern beslaat de wijze waarop een ervaring wordt verwerkt. Intern is reflectief van aard en is gebaseerd op kijken. Intern is naar binnen gericht en reflecteert op ervaringen. Extern is het tegenovergestelde van intern. Extern is een wijze van leren gebaseerd op actief doen en experimenteren.⁹⁴ Uit deze twee dimensies haalt Kolb vier manieren van leren: concrete ervaring (het betrokken zijn bij ervaringen en het omgaan met

⁹⁰ E. Hoogstraat en A. Vels Heijn, *De leertheorie van Kolb in het museum. Dromer, Denker, Beslisser, Doener* (Amsterdam 2006) 1-2.

⁹¹ Kolb, *Experiential Learning. Experience as The Source of Learning and Development* (New Jersey 1984) 38.

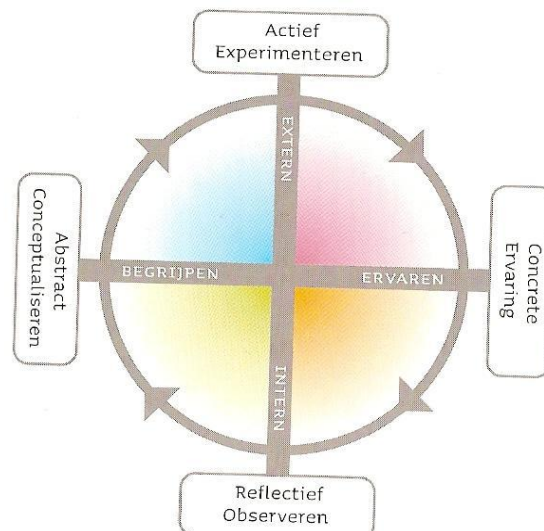
⁹² Kolb, *Experiential Learning*, 38.

⁹³ Hoogstraat en Vels Heijn, *De leertheorie van Kolb in het museum*, 3-4.

⁹⁴ *Ibidem*, 3-5.

menselijke situaties op een persoonlijke wijze), reflectief observeren (reflecteren op ervaringen, het begrijpen van ideeën en situaties), abstract conceptualiseren (reflecteren en het uitdenken van theorieën) en actief experimenteren (kennis tot zich nemen door nieuwe ervaringen op te doen).⁹⁵ Kolb combineert deze manieren van leren en de twee dimensies in een cyclisch leerproces. (figuur 1)

Figuur 1: de leercyclus van Kolb⁹⁶



Om zo optimaal mogelijk nieuwe ervaringen op te doen, wat leidt tot het verwerven van kennis, moet de hele cyclus rechtsom doorlopen worden. Om te kunnen leren, moeten alle manieren van leren worden aangesproken. Op welke wijze iemand de cyclus intreedt, is afhankelijk van de eigen, persoonlijke ‘voorkeursleerstijl’.⁹⁷ Kolb zegt dat een leerstijl, op welke bepaalde manier iemand leert, wordt gevormd door een combinatie van twee manieren van leren. Hij komt zo tot vier leerstijlen: dromer, doener, denker en beslisser. (figuur 2) De dromer combineert concrete ervaring en reflectief observeren. Kenmerken van deze leerstijl zijn concrete ervaring en reflectieve observatie. Dit betekent dat een dromer zeer goed in staat is om zich iets in te beelden en zich bewust is van verschillende waarheden en betekenissen. De dromer bekijkt (observeert) een situatie vanuit verschillende invalshoeken en zoekt naar

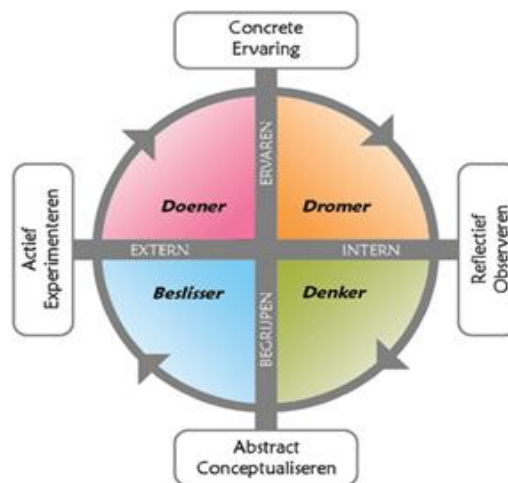
⁹⁵ Ibidem, 6-8.

⁹⁶ Ibidem, 6.

⁹⁷ Liesbeth Tonckens, ‘Leren in het museum. Hoe zorg je dat museumbezoekers dat doen?’, *Museumpeil* 23 (2005) 8-11, 10-11.

redenen en persoonlijke betekenisgeving. Een dromer informeert zich door middel van verbeelding en gevoel.⁹⁸ De leerstijl denker is een combinatie van reflectief observeren en abstract conceptualiseren. Een denker is zeer goed in het ontwerpen van theoretische modellen waarin verschillende observaties geïntegreerd zijn in een samenhangende uitleg. Een denker is geïnteresseerd in ideeën en abstracte concepten. Een theorie moet voor een denker logisch zijn.⁹⁹ Bij een beslisser zijn abstract conceptualiseren en actief experimenteren dominant. Kenmerken van een beslisser zijn de goede vaardigheid in probleemoplossend denken, besluiten nemen en het praktisch toepassen van ideeën. Beslissers kunnen zich goed concentreren op specifieke problemen en hebben een voorkeur voor technische vraagstukken.¹⁰⁰ De leerstijl doener tot slot is een combinatie van actief experimenteren en concrete ervaring. En doener wilt iets doen, iets uitvoeren, betrokken zijn bij nieuwe ervaringen. Kenmerken van deze leerstijl zijn ook kansen en risico's nemen en het aanpassen aan nieuwe omstandigheden. Doeners zijn intuïtief en actief en zullen een theorie opzij zetten als deze niet bij een situatie past.¹⁰¹

Figuur 2: de leercyclus van Kolb met de vier leerstijlen¹⁰²



⁹⁸ Hoogstraat en Vels Heijn, *De leertheorie van Kolb in het museum*,.10. Zie ook: David Kolb, *Experiential Learning. Experience as The Source of Learning and Development* (New Jersey 1984) 77-78.

⁹⁹ Hoogstraat en Vels Heijn, *De leertheorie van Kolb in het museum*., 10. Zie ook: Kolb, *Experiential Learning*, 78.

¹⁰⁰ Ibidem.

¹⁰¹ Ibidem.

¹⁰² Ibidem, 9.

Wanneer een persoon de kans krijgt om te kiezen op welke manier hij informatie tot zich neemt, zal die persoon kiezen voor zijn persoonlijke leerstijl. De voorkeur voor een leerstijl hangt samen met de vaardigheden en interesses die iemand heeft. Wanneer iemand bijvoorbeeld goed probleemoplossend kan denken, zal deze persoon waarschijnlijk een voorkeur hebben voor de leerstijl beslisser. Niet iedereen heeft een voorkeur voor één enkele leerstijl. Sommigen kunnen goed omgaan met twee leerstijlen en anderen gebruiken de vier leerstijlen allemaal evenveel. Dit laatste wordt ook wel een uitgebalanceerde leerstijl genoemd.¹⁰³ De voorkeur voor een bepaalde leerstijl is persoonlijk. Ook al hebben personen dezelfde sociale achtergrond hun voorkeuren voor leerstijlen verschillen van elkaar.

2.2 Historisch denken stimuleren bij bezoekers

Historische musea hebben sinds hun ontstaan in de negentiende eeuw altijd al een educatief karakter gehad. Zo werden de eerste historische musea geacht om het publiek, burgers, ‘op te voeden’ naar de waarden en normen van de toen heersende samenleving.¹⁰⁴ Vervolgens werden musea vanaf de laatste tweede helft van de negentiende eeuw geacht om de bezoekers stil te laten staan bij de voordelen van de moderne maatschappij.¹⁰⁵ De negentiende eeuw was ook de tijd dat scholen belangrijker werden. Kinderen gingen geleidelijk aan steeds meer naar school en tegen het einde van de negentiende eeuw kregen scholen de opdracht om de samenleving te scholen. Musea werden niet meer vanzelfsprekend beschouwd als plaatsen waar mensen onderwezen konden worden, maar als instellingen waar objecten bewaard werden.¹⁰⁶ Pas sinds de laatste decennia is er weer aandacht voor de educatieve rol die (historische) musea kunnen vervullen. Het bezoeken van musea wordt nu beschouwd als ‘informele’ educatie dat het ‘formele’ onderwijs in scholen kan aanvullen.¹⁰⁷ Volgens de Amerikaanse onderzoeker George Hein heeft museumeducatie de laatste jaren steeds meer aandacht gekregen door een geglobaliseerde wereld waarin sommige culturen verdwijnen. Musea worden nu steeds meer beschouwd als actieve beschermers van die verdwijnende culturen en worden daarnaast ook geacht om de meest recente historische kennis naar hun

¹⁰³ Hoogstraat en Vels Heijn, *De leertheorie van Kolb in het museum*, 28.

¹⁰⁴ Bennett, *The Birth of the Museum. History*, 19.

¹⁰⁵ George E. Hein, *Learning in the Museum* (London 1998) 4.

¹⁰⁶ Hein, *Learning in the Museum*, 4-5. Informele educatie: geen vast curriculum en geen verplichte aanwezigheid. Formele educatie: hiërarchisch curriculum en verplichte aanwezigheid.

¹⁰⁷ *Ibidem*, 5.

bezoekers uit te dragen.¹⁰⁸

Educatie in historische musea wordt voornamelijk beschouwd als het stimuleren van historisch denken. Zo krijgen bezoekers inzicht in het verleden krijgen en kunnen ze hun historische kennis vergroten. Historisch denken wordt in de geschiedwetenschap als een zeer belangrijke vaardigheid beschouwd. Zo vindt de Britse historicus John Tosh dat de bekwaamheid van historisch denken een voorwaarde is om goed in een democratie te kunnen functioneren. Door gebeurtenissen in een grote historische context te plaatsen en kritisch na te denken, krijgen mensen volgens Tosh een beter inzicht in actuele debatten.¹⁰⁹ Het museum wordt beschouwd als een goede plek om historisch denken te stimuleren. Men keert zich tegenwoordig tot musea wanneer informatie in boeken ondersteund moet worden met een actieve benadering naar objecten.¹¹⁰ Carla van Boxtel, onderzoekster naar geschiedenisonderwijs en erfgoededucatie, is van mening dat het zien en aanraken van museale objecten historische kennis begrijpelijk kan maken en historisch denken aan kan moedigen.¹¹¹ Educatie in musea past binnen het ervaringsleren van Kolb, dat in het theoretische kader van dit hoofdstuk behandeld is. Door in een museum nieuwe ervaringen op te doen door interactie met objecten, kan kennis worden verworven. Educatie in musea is ook niet beperkt tot kinderen, maar is gericht naar alle bezoekers, ook volwassenen. Het draagt bij aan *lifelong learning*.

Historisch denken bij bezoekers stimuleren, speelt nu een belangrijke rol in historische musea. Om het museumpubliek ook daadwerkelijk tot historisch denken aan te zetten, moeten historische musea rekening houden met enkele belangrijke factoren. Ten eerste moeten musea stil staan bij het verband tussen historisch denken en historische kennis. Uit het theoretisch kader van dit hoofdstuk blijkt dat de twee concepten niet zonder elkaar kunnen. Historische kennis is nodig om gebeurtenissen en personen historisch te kunnen plaatsen en door de inzichten die historisch denken in het verleden geeft, kan de historische kennis vergroot worden.¹¹² Musea moeten zich realiseren dat het verleden op veel verschillende manieren geïnterpreteerd kan worden en dat er veel verschillende meningen bestaan over de

¹⁰⁸ Ibidem, 9-11.

¹⁰⁹ John Tosh, *Why History Matters* (Houndmills 2008) 142.

¹¹⁰ Ibidem, 6.

¹¹¹ Boxtel, *Geschiedenis, erfgoed en didactiek*, 16 en 21.

¹¹² Henrichs, 'Historisch Denken of Verleden Beleven', 18. en Boxtel, *Geschiedenis, erfgoed en didactiek*, 20.

academische geschiedschrijving waar historische kennis uit voort komt. Omdat historisch denken en historische kennis zo afhankelijk zijn van elkaar, beïnvloeden ze elkaar. Musea moeten het museumpubliek daarom zo betrouwbaar en volledig mogelijke historische kennis, met aandacht voor gevoelens en andere interpretaties, aanbieden om historisch denken op een goede manier te laten gebeuren. Wanneer de historische kennis in museale presentaties niet goed is onderbouwd, is het voor bezoekers niet mogelijk om gebeurtenissen en personen op een goede manier in een historische context te plaatsen en kritisch na te denken over het verleden. Een historisch museum moet in balans zijn. Rüsens model, dat in het theoretisch kader van dit hoofdstuk is opgenomen, toont aan dat er in een historisch museum evenredig veel aandacht geschonken moet worden aan politieke keuzes (macht), wetenschap ofwel historische kennis (waarheid) en beleving (schoonheid).

In dit hoofdstuk is al meerdere keren naar voren gekomen dat historisch denken niet kan plaatsvinden zonder de aanwezigheid van historische kennis. Een museum moet de kennis op een goede manier overdragen aan het zeer diverse publiek. Museumbezoekers worden tegenwoordig beschouwd als een actief publiek met belangrijke meningen. Door middel van interactiviteit kunnen museumbezoekers hun standpunten bekend maken en bijdragen aan een presentatie.¹¹³ Omdat het museumpubliek bestaat uit jonge en oudere mensen, hoger en lager opgeleiden en afkomstig is uit alle lagen van de bevolking kunnen museumbezoekers niet als een geheel gezien worden. Naast de verschillende meningen die bij het museumpubliek kunnen bestaan, verwerven museumbezoekers ook historische kennis op verschillende manieren. Uit een studie van het Interfacultair Instituut voor Lerarenopleiding, Onderwijsontwikkeling en Studievaardigheden (IVLOS), Universiteit Utrecht, naar de wisselwerking tussen habitus en leerstijlen en de invloed hiervan op leerresultaten in 2005 is gebleken dat de habitus, de sociale achtergrond, leerresultaten beïnvloedt.¹¹⁴ Zoals in het theoretisch kader van dit hoofdstuk naar voren is gekomen, spelen volgens Kolb de voorkeurleerstijl(en) van een persoon een grote rol bij de manier waarop iemand kennis verwerft. Kolbs indeling in vier leerstijlen zijn een zeer praktische indeling voor musea om mee te werken. De vier leerstijlen kunnen relatief gemakkelijk worden toegepast op

¹¹³ Eilean Hooper-Greenhill, *The Educational Role of the Museum* (London 1994) 4.

¹¹⁴ Kaldeway, 'Leerstijlen in wisselwerking met omgevingsvereisten: een habitus-veldbenadering', *TVHO* 23 (2005) 205-220.

presentaties.¹¹⁵ Een historisch museum moet rekening houden met de sociale achtergronden en leerstijlen van hun bezoekers zodat iedereen de historische kennis op zijn eigen manier kan benaderen, goed kan begrijpen en gestimuleerd kan worden tot historisch denken. Volgens Adriaan van der Staay, van 1978 tot 1998 directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau, is: ‘de beste vuistregel die men de museale presentatie meegeven kan is vermoedelijk op veelsoortige wijze boeiend te zijn, en toch duidelijk’.¹¹⁶

2.3 Conclusie

Dit tweede hoofdstuk zocht een antwoord op de deelvraag: ‘Hoe kunnen historische musea bij het publiek historisch denken stimuleren?’. Er kan geconcludeerd worden dat historische musea met enkele belangrijke factoren rekening moeten houden als ze historisch denken bij het gehele museumpubliek willen stimuleren. Zo moeten musea zich ten eerste bewust zijn van de nauwe samenhang tussen historisch denken en historische kennis. Alleen met zo betrouwbaar en volledig mogelijke informatie over het verleden, kan historisch denken op een goede manier plaatsvinden. Daarnaast moeten historische musea in balans zijn. Dit evenwicht kan bereikt worden door een evenredige nadruk te leggen op kennis, beleving en politieke keuzes. Tenslotte moeten historische musea volgens de theorieën van Bourdieu en Kolb ook rekening houden met de verschillende sociale achtergronden en leerstijlen van het diverse museumpubliek om elke bezoeker de mogelijkheid te geven om op zijn persoonlijke manier historische kennis tot zich te nemen. Door verschillende sociale achtergronden en leerstijlen aan te spreken, kunnen historische musea het overgrote deel van de bezoekers aanspreken en bij (bijna) iedereen historisch denken stimuleren.

¹¹⁵ E. Hoogstraat, ‘Kolb in het museum. Publiek centraal bij de ontwikkeling van tentoonstellingen’, *Museumvisie* 2 (2006) 49-51, 51.

¹¹⁶ A. van der Staay, ‘Museum en themapark. Wedloop om de gunst van het publiek’, *Museumvisie* 1 (1994) 13-18, 16-17.

Hoofdstuk 3 - Het publiek van het Nederlands Openluchtmuseum aan het woord

Nu er in de eerste twee hoofdstukken van deze scriptie aan de hand van literatuur is vastgesteld waarom beleving in historische musea belangrijk is en hoe historische musea bij het publiek historisch denken kunnen stimuleren, rest nog de vraag welke wisselwerking beleving en historisch denken in een historisch museum in de praktijk hebben. In dit hoofdstuk komen daarom de bezoekers van het NOM aan het woord. Aan de hand van vierentwintig diepte-interviews bij drie verschillende presentaties van het NOM die ik voor een kwalitatief onderzoek naar de bezoekersbeleving van presentaties in opdracht van het NOM zijn gehouden, zal dit hoofdstuk een antwoord geven op de deelvraag: ‘Komt historisch denken bij bezoekers van het Nederlands Openluchtmuseum tot stand tijdens het bezoeken van presentaties die als doel het opwekken van een beleving hebben?’.

3.1 Het Nederlands Openluchtmuseum

Het NOM te Arnhem behoort tot de grootste en drukst bezochte musea van Nederland. Het museumpark, 44 hectare groot, trekt jaarlijks ongeveer 450 000 bezoekers per jaar.¹¹⁷ Het museum stelt een grote verzameling van authentieke, historische gebouwen die stuk voor stuk allemaal tot de Nederlandse cultuur behoren, tentoon. Alle Nederlandse provincies worden in het museum gerepresenteerd door verschillende gebouwen.

Het NOM is in 1912 opgericht als de *Vereeniging Nederlandsch Openluchtmuseum* en is één van de oudste openluchtmusea van Europa. De *Vereeniging* is gesticht naar het voorbeeld van Scandinavische openluchtmusea die als doelen het behoud van het cultureel erfgoed en volksopvoeding hadden.¹¹⁸ Met een Nederlands openluchtmuseum wilden de stichters van de *Vereeniging* het ware Nederlandse erfgoed behouden dat door de industrialisatie en de verstedelijking verloren dreigde te gaan. In het museum moest de verscheidenheid van de Nederlandse landelijke streken naar voren komen.¹¹⁹ In 1918 opende

¹¹⁷ Gesprek met Edwin Karten, Sectormanager Presentatie & Educatie van het Nederlands Openluchtmuseum Arnhem, 17 maart 2011. Zie bijlage 3.

¹¹⁸ Ad de Jong, *De dirigenten van de herinnering. Musealisering en nationalisering van de volkscultuur in Nederland 1815-1940* (Nijmegen 2001) 263, 266.

¹¹⁹ De Jong, *De dirigenten van de herinnering*, 294.

het openluchtmuseum voor de eerste keer de deuren voor bezoekers.¹²⁰

In zijn jarenlange geschiedenis heeft het NOM vele veranderingen gekend. Zo werd het museum in 1941 een rijksmuseum en werd de oorspronkelijke *Vereeniging* voortaan de *Vrienden van het Nederlands Openluchtmuseum*.¹²¹ Waar in de beginjaren vooral de nadruk werd gelegd op het volkskundige aspect gaf het NOM in de jaren '70 steeds meer aandacht aan de geschiedenis van het dagelijkse leven. Het museum wilde laten zien hoe sterk het dagelijkse leven in de afgelopen honderd jaar veranderd was en verwelkomde industriële gebouwen.¹²² De jaren '80 waren roerige tijden voor het NOM. Het ging slecht met het museum omdat men niet met de tijd was mee gegaan. Bezoekers vonden het NOM niet meer actueel en kwamen in steeds kleinere getale. In 1987 wilde de minister van Cultuur het museum zelfs sluiten. Dit gebeurde niet door een grote demonstratie en in 1991 werd het NOM geprivatiseerd.¹²³

Na de privatisering heeft het NOM zich moeten herontdekken. De museummedewerkers besloten om van een object georiënteerd museum te veranderen in een verhaal georiënteerd museum. Men wilde met de bezoekers communiceren door middel van verhalen. Het NOM nam de beslissing om voortaan: veranderingen door de tijd heen en meer recente geschiedenis te laten zien, alle presentaties levendig te maken, een historische sfeer te creëren door geluiden en geuren en bezoekers zoveel mogelijk bij het museum te betrekken.¹²⁴ De meest recente missie en doelstelling van het NOM luidt:

‘Ervaring Delen

Voor een groot en breed publiek
van gevestigden en nieuwkomers
aan de hand van authentieke objecten
ware verhalen vertellen
over het dagelijks leven in Nederland

¹²⁰ Nederlands Openluchtmuseum, ‘Geschiedenis’ (versie onbekend), <http://www.openluchtmuseum.nl/pid/58/> (15 mei 2011).

¹²¹ Nederlands Openluchtmuseum, ‘Geschiedenis’ (versie onbekend), <http://www.openluchtmuseum.nl/pid/58/> (15 mei 2011).

¹²² Ad de Jong, ‘New Initiatives in the Netherlands Open Air Museum: How An Early Open Air Museum Keeps Up With The Times’, *Acta Ethnographica Hungarica* 55 (2010) 333-356, 334.

¹²³ De Jong, ‘New Initiatives in the Netherlands Open Air Museum’, 335.

¹²⁴ *Ibidem*, 335-336.

En bezoekers prikkelen hun ervaring
met ons – en met elkaar - te delen

Doelstelling Openluchtmuseum

Het stimuleren van:

Interesse in de geschiedenis van het dagelijks leven in Nederland,

Respect voor ons culturele erfgoed,

Begrip voor eigen en andermans culturele identiteit.¹²⁵

3.2 Publieksonderzoek naar de bezoekersbeleving van presentaties

Het kwalitatief publieksonderzoek naar de bezoekersbeleving van presentaties in het NOM heb ik als stageopdracht van april tot half juni 2011 uitgevoerd. Het onderzoek is op vraag van het NOM gedaan omdat het museum zijn kennis over de beleving van presentaties in het NOM wilde aanvullen. Het doel van het onderzoek was om de beleving van bezoekers bij een aantal presentaties in het NOM te achterhalen en aan de hand van deze informatie adviezen te ontwikkelen met betrekking tot de vorm waarin het NOM de bezoekers een nieuwe presentatie, die in 2012 geopend zal worden, optimaal kan laten beleven.¹²⁶

Om de meningen en gedachten van de bezoekers te kunnen achterhalen, is er gekozen voor het houden van diepte-interviews bij presentaties. Aan de hand van de resultaten van de interviews moesten adviezen voor de nieuwe presentatie gevormd worden. Om adviezen te kunnen geven over hoe bezoekers de Westerstraat het beste kunnen beleven, was de mening van bezoekers over presentaties met vergelijkende aspecten nodig. Daarom is bij het kiezen van de presentaties waar de interviews gehouden zijn rekening gehouden met de plannen voor de nieuwe presentatie. De nieuwe presentatie heeft de naam Westerstraat Amsterdam – Komen en Gaan in de Jordaan. De Westerstraat is een complex uit de Jordaan en zal gaan om het wonen, werken en leven in de bekende Amsterdamse volksbuurt. De geschiedenis van migratie zal een belangrijk verbindend thema zijn. In de nieuwe presentatie zal het NOM krotwoningen, een postkantoor uit de jaren '50, een Jordaancafé en een Turkenpension uit de jaren '70 laten zien. Ook wordt er een filmzaal in het complex opgenomen waar filmpjes met

¹²⁵ Nederlands Openluchtmuseum, 'Missie' (versie onbekend), <http://www.openluchtmuseum.nl/pid/59/> (15 mei 2011).

¹²⁶ Renate van de Weijer, 'Stage NOM. Bezoekersbeleving van presentaties' (Arnhem 2011).

het onderwerp migratie getoond worden.¹²⁷ Het is de bedoeling dat de Westerstraat een van de bezoekersmagneten zal worden. Het complex Westerstraat wordt dan ook pal naast het Entrepaviljoen heropgebouwd. Evocatieve presentaties waar gebruik gemaakt zal worden van geur, geluid en beelden moeten nadruk leggen op beleving.¹²⁸ Er gekozen om interviews te houden bij de presentaties van het Groene Kruisgebouw, het Chinees Restaurant en het vierde Tilburgse huisje omdat zij een beleving proberen op te wekken door achtereenvolgens een grote nadruk te leggen op geur, multimedia, visuele waarneming en geluid. Deze aspecten zullen ook in de Westerstraat gebruikt worden.

Het Groene Kruisgebouw is een presentatie van een kruisgebouw uit de jaren vijftig. Objecten als de oude bontjassen aan de kapstok, het ouderwetse keukentje, de posters aan de muren en de solex bij de ingang moeten het beeld van de jaren vijftig weergeven. De presentatie is evocatief ingericht. Bezoekers moeten het idee krijgen dat ze zich in een kruisgebouw uit de jaren vijftig bevinden. Een aspect dat aan deze beleving moet bijdragen, is de sterk aanwezige geur van lysol.¹²⁹ Lysol was het desinfectiemiddel dat in de jaren vijftig in kruisgebouwen veelvuldig gebruikt werd. Het middel heeft een zeer kenmerkende geur. De presentatie van het Chinees Restaurant laat een historisch beeld zien van een Chinees restaurant in de jaren vijftig of zestig in een Nederlandse stad of dorp. De presentatie moet een ‘aha-erlebnis’ bij bezoekers opwekken. Door de verhalen van Chinese restauranthouders in Nederland moeten bezoekers verwondert raken.¹³⁰ De derde presentatie waar interviews bij zijn gehouden, is het vierde Tilburgse huisje. Dit arbeidershuisje hoort bij drie andere huisjes die samen een verandering in de tijd laten zien aan de hand van de thema’s hygiëne en gezondheidszorg. De bedoeling van het vierde huisje is het oproepen van een jaren zeventiger sfeer. De presentatie toont de woning van ‘gezien de uitingen van de levensstijl een wat linksige familie die juist gezinsuitbreiding heeft gehad’.¹³¹

De interviews zijn evenredig over deze drie presentaties verdeeld. Door het relatieve

¹²⁷ Carianne van Dorst en Renate van de Weijer, *Plan van Eisen Westerstraat. Komen en Gaan in de Jordaan* (Arnhem 2011) 3.

¹²⁸ Van Dorst, *Plan van Eisen Westerstraat*, 2-4.

¹²⁹ Gesprek met gastheer en gastvrouw van de Tilburgse huisjes en de Limburgse buurt op 29 april 2011 in het NOM Arnhem. Zie bijlage 3.

¹³⁰ Else Gootjes, ‘Welkom bij Chinees Restaurant Azië. Achtergronden bij de (semi-) permanente presentatie voor het jaarthema 2010’ (NOM Arnhem 2010) 1-4, 2.

¹³¹ Nederlands Openluchtmuseum, *Jaarverslag Nederlands Openluchtmuseum 1999* (Arnhem 1999) 6.

korte tijdbestek waarin ik het hele onderzoek moest afronden, heb ik vierentwintig interviews gehouden. Er zijn dus acht interviews per presentatie gehouden. De vierentwintig diepte-interviews waren niet het enige onderdeel van mijn onderzoek naar de bezoekersbeleving van presentaties in het NOM. Ik heb ook literatuuronderzoek gedaan om het onderzoek en de interviews een goed onderbouwde theoretische achtergrond te geven. In het literatuuronderzoek speelden de leerstijlen van Kolb een grote rol. Dit omdat het NOM wilde weten of mensen met verschillende leerstijlen de presentaties anders beleefden en hoe deze leerstijlen in de Westerstraat konden worden aangesproken. Kolb is, net als in deze scriptie, toegepast omdat zijn vier leerstijlen voor musea een zeer handige en praktische indeling zijn om mee te werken. De leerstijlen van de bezoekers zijn vastgesteld aan de hand van de Nederlandse vertaling van Kolbs leerstijlentest.¹³²

3.3 Historisch denken bij het publiek van het NOM

Hoewel de vragenlijsten, die ik voor het kwalitatief publieksonderzoek naar de bezoekersbeleving van presentaties in het NOM heb opgesteld, in eerste instantie bedoeld zijn om de (manier van) beleving van het Groene Kruisgebouw, het vierde Tilburgse huisje en het Chinees Restaurant te achterhalen, zijn ze ook geschikt om vast te stellen of historisch denken bij deze presentaties heeft plaats gevonden.

Uit de vierentwintig interviews blijkt dat het overgrote deel van de geïnterviewden tijdens het bezoeken van de presentaties vonden dat ze iets hadden beleefd. De bezoekers hadden het idee dat ze zich terug in het verleden bevonden door een combinatie van beelden, geluiden en in het Groene Kruisgebouw ook geur. De geïnterviewden die oud genoeg waren om de tijd die de presentaties weergeven te herkennen, beschreven hun beleving als het ervaren van hun herinneringen. De jongere mensen omschreven hun beleving vaak als het idee terug in de tijd te zijn.¹³³ De presentaties het Groene Kruisgebouw, het vierde Tilburgse huisje en het Chinees Restaurant wekken dus volgens de geïnterviewden daadwerkelijk een beleving op. Uit de interviews blijkt ook dat per presentatie alle leerstijlen van Kolb zijn vertegenwoordigd. De voorkeurleerstijl(en) van de geïnterviewden hebben geen invloed gehad op het omschrijven van de beleving tijdens het bezoeken van de presentaties. De leerstijlen hebben wel invloed gehad op de manier waarop de geïnterviewden de presentaties hebben benaderd. Zo spraken de dromers voornamelijk over de sfeer, de doeners over een

¹³² Zie bijlage 1 voor de Nederlandse vertaling van Kolbs leerstijlentest.

¹³³ Katrijn van Goethem, *Onderzoeksrapport Bezoekersbeleving van presentaties in het Nederlands Openluchtmuseum* (Arnhem 2011) 53. Zie ook: de uitwerkingen van de interviews in bijlage 2.

activiteit en afwisseling, de denkers over achtergrondinformatie en logica en hebben de beslissers oog voor techniek.¹³⁴ De sociale achtergronden van de geïnterviewden hebben geen duidelijk aanwijsbare verschillen aangegeven in de manier en mate waarop ze in de presentaties kennis hebben verworven.

Kijkend naar de antwoorden die door de vierentwintig geïnterviewden zijn gegeven, kan worden vastgesteld dat bijna alle geïnterviewden tijdens het bezoeken van het Chinees Restaurant, het Groene Kruisgebouw en het vierde Tilburgse huisje zijn aangezet tot historisch denken. De geïnterviewden hebben kritisch over het verleden dat de presentaties moeten weergeven, nagedacht in de zin dat ze zich bewust waren van het feit dat die recente geschiedenis anders is dan het heden. Tegelijkertijd realiseerden ze zich wel dat het heden uit de jaren vijftig, zestig en zeventig is voortgekomen.¹³⁵ Velen hebben de drie presentaties in hun eigen jeugd of in die van hun (groot)ouders tijd geplaatst. Enkelen hebben aangegeven dat ze de presentaties wel naar hun eigen leven terug konden brengen, maar dat ze de presentaties in eerste instantie niet zelf in de tijd hebben geplaatst die ze dienen weer te geven.¹³⁶ De presentaties van het Chinees Restaurant, het Groene Kruisgebouw en het vierde Tilburgse huisje hebben de bezoekers voornamelijk gestimuleerd tot het kritisch vergelijken van het verleden met het heden. Onder de acht geïnterviewden bij het vierde Tilburgse huisje is een aantal keren naar voren gekomen dat de kleine huizen en de levensomstandigheden van de jaren zeventig niet gemist werden. Men vindt de grootte van de hedendaagse huizen en de goede welvaart die nu vrijwel iedereen heeft comfortabel.¹³⁷ Bij het Groene Kruisgebouw is de autoriteit van de zusters en de dokter in de presentatie meerdere keren geïnterpreteerd als een kenmerk van de gezondheidszorg uit de jaren vijftig. De jongste geïnterviewde merkte op dat ze het badhuis in het kruisgebouw na het bezoeken van de presentatie interpreteerde als een noodzakelijke voorziening in de jaren vijftig omdat ze had ontdekt dat mensen in die tijd thuis geen douche hadden.¹³⁸ Gedurende het bezoek aan het Chinees Restaurant hebben sommigen geïnterpreteerd als een gevolg van een lange voorgeschiedenis of als het begin van de Chinese restaurants in Nederland.¹³⁹ Kinderen zijn niet geïnterviewd, maar de

¹³⁴ van Goethem, *Onderzoeksrapport Bezoekersbeleving*, 52-53.

¹³⁵ Uitwerkingen van de interviews in bijlage 2.

¹³⁶ Uitwerkingen van de interviews in bijlage 2.

¹³⁷ Ibidem.

¹³⁸ Ibidem.

geïnterviewden die het NOM met kinderen bezochten gaven aan dat de kinderen kennis misten om de presentaties goed te begrijpen. De kinderen konden de presentaties niet in een tijd plaatsen en interpreteren. Toen de ouders uitleg gaven, ging dit al beter.¹⁴⁰ Dit sterkt het theoretisch argument dat in hoofdstuk twee naar voren kwam dat historisch denken niet kan plaats vinden zonder kennis te hebben van het verleden.

3.4 Conclusie

Dit hoofdstuk zocht een antwoord op de deelvraag: ‘Komt historisch denken bij bezoekers van het Nederlands Openluchtmuseum tot stand tijdens het bezoeken van presentaties die als doel het opwekken van een beleving hebben?’. Er kan geconcludeerd worden dat historisch denken bij bezoekers plaatsvindt tijdens het bezoeken van presentaties in het NOM die een beleving proberen opwekken. Deze conclusie kan getrokken worden aan de hand van vierentwintig diepte-interviews die in het kader van het kwalitatief publieksonderzoek naar de bezoekersbeleving van presentaties in het NOM gehouden zijn bij drie presentaties: het Groene Kruisgebouw, het Chinees Restaurant en het vierde Tilburgse huisje. De geïnterviewden vonden bijna allemaal dat ze bij deze presentaties een beleving hadden ervaren. De ouderen beleefden hadden tijdens het bezoeken van de presentaties hun herinneringen en de jongere bezoekers het idee dat ze zich terug in de tijd waanden. De verschillende voorkeurleerstijl(en) van de geïnterviewden hadden geen invloed op de beleving zelf, maar wel op de manier waarop ze de presentatie hebben benaderd. Uit de antwoorden van de geïnterviewden blijkt dat bijna iedereen historisch heeft gedacht. Velen hebben de presentaties in hun eigen jeugd geplaatst. De drie presentaties werden kritisch geïnterpreteerd als kenmerkende situaties voor een specifieke tijd die een voorloper is van het heden. Kinderen die kennis over het verleden misten, waren in mindere mate in staat om historisch te denken.

¹³⁹ Ibidem.

¹⁴⁰ van Goethem, *Onderzoeksrapport Bezoekersbeleving*, 53.

Conclusie

Beleving en educatie zijn tegenwoordig niet meer weg te denken uit historische musea. Het Nederlands Openluchtmuseum (NOM), dat sinds 1912 in Arnhem de cultuur van het dagelijkse leven van gewone mensen aan de hand van gebouwen en voorwerpen toont, is een sprekend voorbeeld van een Nederlands museum dat beleving en educatie hoog in zijn vaandel heeft staan. Het NOM heeft sinds de laatste decennia de ambitie om bezoekers bij het museum te betrekken en alle presentaties in het museumpark levendig en evocatief te maken. Daarnaast wil het NOM dat de bezoekers kennis nemen van de verhalen over het dagelijkse leven in Nederland. Het NOM wil zijn bezoekers historisch laten denken. Deze scriptie bracht beleving en historisch denken in historische musea bij elkaar om een antwoord te kunnen vinden op de vraag: “In hoeverre kan beleving in een historisch museum als het Nederlands Openluchtmuseum bijdragen aan het stimuleren van historisch denken bij het publiek?”.

Beleving in historische musea

Musea zijn het product van de heersende denkwereld in een bepaalde periode. De onderwerpen en presentatievormen in (historische) musea zijn in verschillende denkwerelden anders. Het huidige historisch museum zoals het NOM is voortgekomen uit de huidige postmoderne denkwereld. Kenmerken van deze denkwereld zijn de centrale rol van visuele cultuur en beleving door middel van reconstructies. Sinds de jaren 1970 zijn deze kenmerken van de postmoderne denkwereld steeds meer in historische musea te vinden in de vorm van interactieve en belevingopwekkende presentatievormen als *hands-on* en *living history*. Het NOM heeft sinds de jaren negentig een grote aandacht gekregen voor deze presentatievormen. Beleving in historische musea wordt beschouwd als het één laten worden van de bezoekers met de presentatie. Bezoekers moeten het idee krijgen dat ze zich in het verleden bevinden. Hierdoor komen verleden en heden samen. Dit in tegenstelling tot negentiende en twintigste eeuwse historische musea waar bezoekers alleen een indruk kregen van hoe het vroeger was. In de culturele wereld wordt de postmoderne denkwereld ook gekenmerkt door een deelname van het grote publiek. De museumwereld noemt deze betrokkenheid en inspraak van het publiek *new museology*. In de postmoderne denkwereld is een belevingseconomie ontstaan en bezoekers van historische musea willen dan ook hun overgebleven vrije tijd effectief invullen met het opdoen van belevingen. De nadruk op beleving in historische musea is naast een ontwikkeling binnen de huidige postmoderne denkwereld door de opkomst van de belevingseconomie ook noodzakelijk om financieel niet ten onder te gaan.

Historisch denken in historische musea

De aandacht voor historisch denken in historische musea is net als beleving de laatste decennia ontstaan. Onder historisch denken wordt de bekwaamheid om gebeurtenissen en personen, waaronder jezelf, historisch te plaatsen interpreteren. Wanneer men historisch denkt heeft men een kritische blik op het verleden. Historisch denken wordt door historici als een zeer belangrijke vaardigheid beschouwd. Het kritisch kunnen nadenken over het verleden wordt gezien als een voorwaarde voor actief burgerschap in een democratie.

Om historisch denken bij het diverse museumpubliek te kunnen stimuleren moeten historische musea als het NOM bij enkele belangrijke factoren stil staan. Historisch denken kan niet plaatsvinden zonder historische kennis. Daarnaast zijn de inzichten die men verwerft bij historisch denken nodig om de historische kennis van iemand te vergroten. Historische kennis is de informatie die historici over het verleden in hun academische werken weergeven. Musea moeten zich bewust zijn van de vele verschillende interpretaties die er van het verleden en van de vele verschillende meningen die er over de geschiedschrijving bestaan. Alleen als museumbezoekers zo volledig en betrouwbaar mogelijke historische kennis in een museum krijgen aangeboden, kunnen ze op een goede manier historisch denken.

Tegenwoordig heerst steeds meer de opvatting dat historische kennis niet compleet is zonder aandacht te schenken aan beleving en emoties. Volgens Huizinga en Ankersmit zijn beleving en geschiedbeoefening onlosmakelijk aan elkaar verbonden. Door gevoelens kunnen bezoekers zich ook beter inleven in het verleden waardoor men gebeurtenissen gemakkelijker in een historische context kan plaatsen. Rüsen toont ook met zijn balans voor historische musea aan dat gevoelens, beleving, niet kan worden weg gelaten in historische musea om historisch denken te stimuleren. Volgens Rüsen moet er een evenwicht zijn tussen beleving (schoonheid), historische wetenschap (waarheid) en politieke keuzes (macht).

Om bezoekers historisch te kunnen laten denken, moeten historische musea hen historische kennis aanbieden. Het museumpubliek is zeer divers en mensen nemen op verschillende manieren kennis tot zich. Volgens Bourdieu spelen habitus en de hoeveelheid culturele kapitaal, iemands sociale achtergrond, een grote rol in de bekwaamheid tot het verwerven van kennis in musea. Er kan hier uit worden afgeleid dat iemand met een niet zo geschikte achtergrond voor het verwerven van kennis in musea waarschijnlijk ook niet zo bekwaam zal zijn in het historisch denken. Iemands persoonlijke voorkeurleerstijl(en) spelen volgens Kolb ook een rol bij het toe-eigenen van informatie. Volgens Kolb geeft de voorkeurleerstijl(en) van een persoon aan op welke manier iemand een situatie aangrijpt om via ervaringen nieuwe kennis tot zich te nemen. De theorieën van Bourdieu en Kolb geven

aan dat historische musea rekening moeten houden met de verschillende sociale achtergronden en leerstijlen van het museumpubliek zodat ze het overgrote deel van de bezoekers kunnen aanspreken en bij iedereen historisch denken kunnen stimuleren.

Het publiek van het Nederlands Openluchtmuseum

Om vast te kunnen stellen of bezoekers van het NOM historisch denken tijdens het bezoeken van presentaties die zijn gericht op het opwekken van een beleving, is gekeken naar vierentwintig diepte-interviews die in het kader van het kwalitatief publieksonderzoek naar de bezoekersbeleving van presentaties in het NOM zijn gehouden bij de presentaties van het Groene Kruisgebouw, het Chinees Restaurant en het vierde Tilburgse huisje. Bij elke presentatie zijn er acht interviews afgenomen. Uit de antwoorden van de geïnterviewden bleek dat bijna iedereen een beleving had ervaren. De oudere bezoekers omschreven hun beleving als het beleven van hun herinneringen en de jongere bezoekers vonden dat het leek alsof ze terug in de tijd waren. De persoonlijke leerstijlen hebben invloed gehad op de manier waarop de bezoekers de presentaties hebben benaderd. Kolbs theorie is hiermee bevestigd. Bourdieu's theorie echter niet omdat de sociale achtergronden van de geïnterviewden geen invloed leken te hebben gehad.

Uit de antwoorden van de vierentwintig geïnterviewden blijkt dat bijna iedereen tijdens het bezoeken van de drie presentaties historisch heeft gedacht. Velen hebben de presentaties in hun eigen jeugd of in die van hun (groot)ouders tijd geplaatst. De geïnterviewden hebben kritisch over het verleden dat de presentaties moeten weergeven, nagedacht in de zin dat ze zich bewust waren van het feit dat die recente geschiedenis anders is dan het heden. Tegelijkertijd realiseerden ze zich wel dat het heden uit de jaren vijftig, zestig en zeventig is voortgekomen. Diegenen die historische kennis misten, zoals de kinderen van enkele geïnterviewden, hebben in mindere mate historisch gedacht.

Antwoord op de onderzoeksvraag

Er kan geconcludeerd worden dat beleving in een historisch museum als het NOM in een zeer grote mate bijdraagt aan het stimuleren van historisch denken bij het publiek. Volgens historici als Huizinga en Ankersmit kan beleving niet los worden gezien van het beoefenen van geschiedenis. Ook in historische musea mag beleving niet ontbreken voor een goede balans tussen politieke keuzes en historische kennis. De grote meerderheid van de vierentwintig geïnterviewden bij de presentaties van het Groene Kruisgebouw, het Chinees Restaurant en het vierde Tilburgse huisje in het NOM vonden dat ze tijdens het bezoeken van deze presentaties ofwel hun herinneringen beleefden ofwel terug in de tijd waren. Door deze

belevingen zijn de meeste geïnterviewden gestimuleerd tot het kritisch vergelijken van de geschiedenis die de presentaties moeten weergeven met het heden. De geïnterviewden hebben zich gerealiseerd dat het verleden anders is dan het heden, maar begrijpen dat het heden uit die recente geschiedenis voortkomt.

Literatuurlijst

- Ankersmit, F., *De sublieme historische ervaring* (Groningen 2007).
- Bennett, Tony, *The Birth of the Museum. History, theory, politics* (London 1995).
- Bickwell, Sandra en Peter Mann, 'A picture of visitors for exhibition developers', in: Eilean Hooper-Greenhill, *The Educational Role of the Museum* (London 1994) 195-203.
- Bourdieu Pierre, *Opstellen over smaak, habitus en het veldbegrip* (Amsterdam 1989).
- Boxtel, Carla van, *Geschiedenis, erfgoed en didactiek. Rede* (Amsterdam 2009).
- Dorst, Carianne van en Renate van de Weijer, 'Plan van Eisen Westerstraat. Komen en gaan in de Jordaan' (Nederlands Openluchtmuseum Arnhem 2011).
- Green, Anna, *Cultural History* (Basinstoke 2008).
- Gothem, Katrijn van, *Onderzoeksrapport Bezoekersbeleving van presentaties in het Nederlands Openluchtmuseum* (Arnhem 2011).
- Gootjes, Else, 'Welkom bij Chinees Restaurant Azië. Achtergronden bij de (semi-) permanente presentatie voor het jaarthema 2010' (Nederlands Openluchtmuseum Arnhem 2009).
- Gunn, Simon, *History and Cultural Theory* (Harlow 2006).
- Harrison, Julia D., 'Ideas of museums in the 1990s', in: Gerard Corsane (ed.), *Heritage, Museums and Galleries. An Introductory Reader* (London 2004) 38-53.
- Henning, Michelle, *Museums, media en cultural theory* (Maidenhead 2006).
- Henrichs, Hendrik, 'Een Zichtbaar Verleden? Historische musea in een Visuele Cultuur', *Tijdschrift voor Geschiedenis* 117 (2004) 230-248.
- Henrichs, Hendrik, 'Identiteitsfabriek of Warenhuis van het Verleden? Inburgering en het Nationaal Historisch Museum', *Tijdschrift voor Geschiedenis* 120 (2007) 608-622.

- Henrichs, Hendrik, 'Historisch Denken of Verleden Beleven. Public History en Musea', *Levend Erfgoed. Vakblad voor public folklore & public history* 02 (2009) 15-19.
- Hoogstraat, Els, 'Kolb in het museum. Publiek centraal in de ontwikkeling van tentoonstellingen', *Museumvisie* 30 (2006) 49-51.
- Hoogstraat, Els en Annemarie Vels Heijn, *De leertheorie van Kolb in het museum: dromer, denker, beslisser, doener* (Amsterdam 2006).
- Hein, George E., *Learning in the Museum* (London 1998).
- Hooper- Greenhill, *Museums and the Shaping of Knowledge* (London 1992).
- Hooper-Greenhill, Eilean, *Museums and the interpretation of visual culture* (London 2000).
- Hooper-Greenhill, *The Educational Role of the Museum* (London 1994).
- Hooper-Greenhill, Eilean, 'Counting visitors or visitors who count?', in: Robert Lumley, *The Museum Time-Machine. Putting cultures on display* (New York 1988) 213-232
- Huizinga, Johan, 'Het historisch museum', *Verzamelde Werken II* (1948) 559-569.
- Jenkins Richard, *Pierre Bourdieu* (London 1992).
- Jong, Ad de, *De dirigenten van de herinnering. Musealisering en nationalisering van de volkscultuur in Nederland 1815-1940* (Nijmegen 2001).
- Jong, Ad de, 'Aubade voor de eenentwintigste eeuw. Nieuwe trends in historische en etnologische musea', in: Munck, B. de en W. van Hoof (ed.), *De poppen aan het dansen. Honderd jaar Antwerps Volkskundemuseum. Nieuwe visies op erfgoed en musea* (Nijmegen 2007) 161-182.
- Jong, Ad de, 'New Initiatives in the Netherlands Open Air Museum: How An Early Open Air Museum Keeps Up With The Times', *Acta Ethnographica Hungarica* 55 (2010) 333-356.

- Jong, Ad de en Rob Spreeuw, 'Museumpark', in: *Jaarboek Nederlands Openluchtmuseum 1999* (Arnhem 1999), 302-326.
- Jong, Ad de, 'You are Lucky, the Farmer has just Returned! The Role of the open-air museum in interpreting life of individuals as opposed to the history of architecture' (versie 1999), <http://www.museum.or.jp/icom/ss-icr/page15.html> (27 mei 2011).
- Jonker, Ed, *Historie. Over de blijvende behoefte aan geschiedenis* (Assen 2007).
- Kaldeway, Jan, 'Leerstijlen in wisselwerking met omgevingsvereisten: een habitusveldbenadering', *TVHO* 23 (2005) 205-220.
- Kirshenblatt-Gimblett, Barbara, 'Objects of Ehtnography', in: Ivan Karp en Steven Lavine (eds.), *Exhibiting Cultures: the poetics and politics of museum display* (Washington 1991) 386-435.
- Kolb, *Experiential Learning. Experience as The Source of Learning and Development* (New Jersey 1984).
- Laarse, Rob van der, 'Erfgoed en de constructie van vroeger', in: Rob van der Laarste (ed.), *Bezeten van vroeger. Erfgoed, identiteit en musealisering* (Amsterdam 2005) 1-28.
- Magelssen, Scott, *Living History Museums. Undoing history through performance* (Maryland 2007).
- Ministerie van Economische Zaken, 'Leven in een belevingseconomie. Battle of Concepts' (2009) 1-4.
- Mommaas, M. van den Heuvel en W. Knulst, *De vrijetijdsindustrie in stad en land. Een studie naar de markt van belevissen* (Den Haag 2010).
- Nederlands Openluchtmuseum, *Jaarverslag Nederlands Openluchtmuseum 1999* (Arnhem 1999).
- Noordegraaf, Julia, *Strategies of Display. Museum Presentation in Nineteenth- and Twentieth-Century Visual Culture* (Rotterdam 2004).
- Pine, 'Museums in the Experience Economy', in: Museumvereniging, *The future of museums, the museum of the future* (Amsterdam 2002).

- Ribbens, Kees, *Een eigentijds verleden. Alledaagse historische cultuur in Nederland, 1945-2000* (Hilversum 2002).
- Rietbroek, Karin, 'Tentoonstellingsvormgeving tussen technologische en maatschappelijke verandering', in: Janssen (ed.), *Tentoonstellingsvormgeving. Monografieën over vormgeving* (Eindhoven 2002) 5-24.
- Staay, A. van der, 'Museum en themapark. Wedloop om de gunst van het publiek', *Museumvisie* 1 (1994) 13-18.
- Tosh, John, *The Pursuit of History: aims, methods and new directions in the study of modern history* (London 2002).
- Tosh, John, *Why history matters* (Houndsmills, Basingstoke 2008).
- Tonckens, Liesbeth, 'Leren in het museum. Hoe zorg je dat museumbezoekers dat doen?', *Museumpeil, vakblad voor museummedewerkers* 23 (2005) 8-11.
- Urry, John, *The Tourist Gaze* (London 1990).
- Wagemakers, Ton, 'HollandRama-Openluchtmuseum, Arnhem', in: Janssen (ed.), *Tentoonstellingsvormgeving. Monografieën over vormgeving* (Eindhoven 2002) 64-71.
- Weijer, Renate van de, 'Stage NOM. Bezoekersbeleving van presentaties' (Arnhem 2011).
- Winterbotham, Nick, 'Happy hands-on', in: Eilean Hooper-Greenhill, *The Educational Role of the Museum* (London 1994) 175-176.

Websites

- International Council of Museums (ICOM), 'Museum Definition' (versie 2007), <http://icom.museum/who-we-are/the-vision/museum-definition.html> (12 mei 2011).
- Nederlands Openluchtmuseum, 'Missie' (versie onbekend), <http://www.openluchtmuseum.nl/pid/59/> (15 mei 2011).
- Nederlands Openluchtmuseum, 'Geschiedenis' (versie onbekend), <http://www.openluchtmuseum.nl/pid/58/> (15 mei 2011).

- Nederlands Openluchtmuseum, 'Wie zijn wij' (versie onbekend),
http://www.openluchtmuseum.nl/pid/17/wie_zijn_wij (17 juni 2011).
- Van Dale Woordenboek, 'beleving' (versie onbekend),
<http://www.vandale.nl/vandale/zoekService.do?selectedDictionary=nn&selectedDictionaryName=Nederlands&searchQuery=beleving> (25 mei 2011).

Bijlagen

1. Vragenlijsten van het publieksonderzoek naar de bezoekersbeleving van presentaties in het Nederlands Openluchtmuseum

2. Uitwerkingen van de interviews van het publieksonderzoek naar de bezoekersbeleving van presentaties in het Nederlands Openluchtmuseum

3. Relevante gesprekken

1. Vragenlijsten van het publieksonderzoek naar de bezoekersbeleving van presentaties in het Nederlands Openluchtmuseum

Chinees Restaurant

Ik ben een student van de Universiteit Utrecht en als stagiaire bij het Nederlands Openluchtmuseum doe ik hier een onderzoek naar wat bezoekers van onze presentaties vinden. Zou ik u vragen mogen stellen over de presentatie die u zojuist bezocht heeft?

Kunt u in eigen woorden u mening geven over deze presentatie?

Wat is volgens u de bedoeling van deze presentatie?

Kunt u vertellen wat u nu weet over het Chinees restaurant?

Wat heeft u gedaan/gezien/gedacht tijdens het bezoeken van deze presentatie?

Wat was het eerste dat u opviel?

Wat heeft u ontdekt? Heeft u iets herkend? Vond u dat prettig?

Hoe bent u in de presentatie aan informatie gekomen? (filmpje met persoonlijk verhaal, geluiden van de restauranthouders/klanten, de muziek, de inrichting en aankleding van het restaurant, de projectie op tafel, touchscreen met foto's en informatie, tekst aan de muur)

Vindt u dat u genoeg informatie heeft gekregen? Heeft u nu nog behoefte aan meer informatie?

Is de informatie op goede manieren aangeboden? Spreken deze manieren u aan? Vond u het interessant? Vond u de informatie leuk om te weten? Wat kan volgens u verbeterd worden?

Vond u de informatie (teksten) moeilijk of makkelijk?

Heeft u bij andere presentaties met een gastheer/gastvrouw gesproken? Wat vond u van dat gesprek? Mist u een gastheer/gastvrouw bij deze presentatie?

Heeft u een smartphone? Zo ja: zou u het prettig vinden om met uw smartphone toegang te krijgen tot foto's, films en andere informatie over de geschiedenis van Chinezen en Chinese restaurants in Nederland? Kan dit volgens u iets aan deze presentatie toevoegen?

Wat wilt u te weten komen van een presentatie?

Heeft u de foto's bij de touchscreen bekeken? Heeft u de informatie gelezen? Hoeveel tijd denkt u ongeveer te hebben besteed bij de touchscreen?

Heeft u het persoonlijk verhaal bekeken? Waarom wel/niet?

Heeft u de muziek en geluiden en gesprekken van de restauranthouder en zijn gezin en de klanten gehoord? Wat vond u hier van? Droeg dit volgens u bij aan de presentatie? Zo ja, wat dan?

Had u het idee dat u zich echt in een Chinees restaurant uit de jaren '50/'60 waande? Waarom vond u dat wel/niet?

Wat doet het zien van spullen uit de jaren '50/'60 met u?

Welke gevoelens kreeg u bij deze presentatie? Welke stemming hing er?

Vindt u het belangrijk dat het gebouw en de voorwerpen echt zijn? Waarom wel/niet? Vindt u dat bij bezoeken aan andere musea ook?

Wat vindt u van het gebruik van replica's voorwerpen om een goed tijdsbeeld te krijgen?

Hoe zou u het vinden als er alleen maar replica's te zien zouden zijn? Wat zou dat veranderen?

Met wie bezoekt u dit museum?

Heeft u deze presentatie (herinneringen, (opgedane) kennis, handelingen) met iemand besproken? Zo ja, met wie en wat heeft u met elkaar besproken?

Zou u uw herinneringen en informatie aan het museum willen doorgeven?

Heeft u andere mensen op iets gewezen? Bent u door iemand op iets gewezen?

Wat heeft in de presentatie de meeste indruk op u gemaakt?

Controlevragen

Kunt u in eigen woorden vertellen wat u door/in deze presentatie beleefd/ ervaren heeft?

Vindt u nadruk op beleving in dit of een ander museum belangrijk? Waarom wel/niet?

Vindt u het belangrijk om in een museum kennis op te doen?

Algemene vragen

Wat was de reden van dit museumbezoek?

Hoe vaak heeft u dit museum al bezocht? Wanneer was de laatste keer?

Heeft u een Vriendenkaart of een Museumjaarkaart?

Wat verwachtte u van dit museum/deze presentatie? Zijn aan deze verwachtingen voldaan?

Hoe heeft u deze verwachtingen kunnen vormen (verhalen van bekenden, internet, andere media, enz.)?

Zou u meer van deze presentaties willen zien?

Welk rapportcijfer geeft u deze presentatie?

Zou ik uw leeftijd mogen weten?

Wat is u hoogst genoten opleiding?

Wat is uw postcode/woonplaats?

Mag ik u tenslotte nog vragen om deze test (Kolb) in te vullen?

Instructie test Kolb

Om te ontdekken op welke manier u waarneemt, welke leerstijl u heeft, wil ik u vragen om deze test in te vullen. Zo kunnen we ontdekken of de manier waarop u de presentatie heeft beleefd overeenstemt met u leerstijl.

De test bestaat uit negen maal vier stellingen. U moet elke stelling een waardering geven. Dit doet u door elke stelling in het groepje van vier stellingen een punt te geven. Per groepje mogen alle punten maar één keer gebruikt worden.

Wat het minste bij u past, geeft u een 1.

Wat iets beter bij u past, geeft u een 2.

Wat goed bij u past, geeft u een 3.

Wat het beste bij u past, geeft u een 4.

Als u klaar bent, tel ik alle a's, b's, c's enz. bij elkaar optellen en teken uw uitkomsten in de 'schietschijf' uit.

Waardeer elke stelling met 1,2,3 of 4 punten

1a		Ik zoek naar verschillen en overeenkomsten
1b		Ik probeer het eerst zelf uit
1c		Ik voel me erbij betrokken
1d		Ik kijk vooral of het praktisch en/of toepasbaar is

2a		Ik laat de dingen op me afkomen
2b		Ik vraag me af of het relevant is wat ik moet doen
2c		Ik analyseer
2d		Ik ken geen waarde-oordeel toe, kies niet voor een bepaald standpunt

3a		Ik let vooral op wat ik zelf voel en ervaar
3b		Ik kijk vooral
3c		Ik denk er vooral over na
3d		Ik ben vooral bezig

4a		Ik neem de dingen zoals ze zijn
4b		Ik neem risico met wat ik doe of zeg
4c		Ik ken vaak waarde-oordelen toe
4d		Ik probeer me ervan bewust te zijn van wat er om me heen gebeurt

5a		Ik werk vooral intuïtief
5b		Ik ben gericht op iets doen
5c		Ik probeer in eerste instantie logisch na te denken
5d		Ik stel mezelf vooral vragen

6a		Ik vind het idee of de structuur erachter belangrijk
6b		Ik kijk en luister vooral
6c		Ik heb voorkeur voor het concrete
6d		Ik ben vooral actief

7a		Ik ben gericht op het heden, het hier en nu
7b		Ik laat alles nog eens door mijn hoofd gaan en denk er over na
7c		Ik ben met name gericht op wat er nog zal gaan gebeuren
7d		Ik ben vooral pragmatisch ingesteld

8a		Ik ben vooral gericht op het hebben van ervaringen
8b		Ik ben vooral luisterend en kijkend gegevens en informatie aan het verzamelen
8c		Ik probeer vooral verschijnselen te vangen in een samenhangend begrippenkader
8d		Ik ben met name ideeën aan het toetsen en ik experimenteer in allerlei situaties

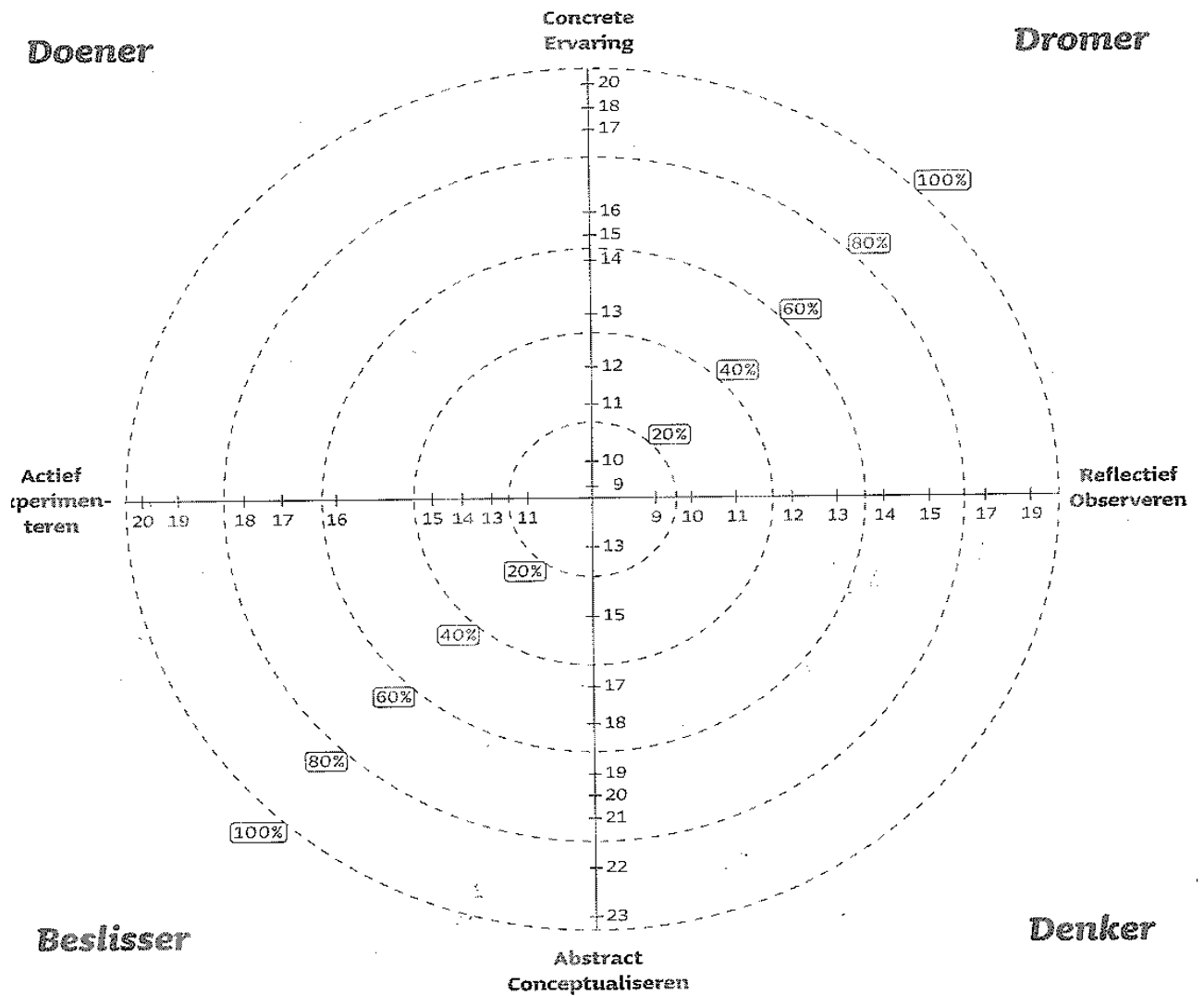
9a		Wat er gebeurt beleef ik vooral gevoelsmatig en intens
9b		Ik houd het liefst enige afstand ten opzichte van wat er gebeurt
9c		Ik benader wat er gebeurt met name verstandelijk
9d		Ik ben actief en medeverantwoordelijk voor wat er gebeurt

Uitkomst

Manieren van leren

score

Concrete Ervaring	$2a + 3a + \dots + 8a + 9a$	
Reflectief Observeren	$2b + 3b + \dots + 8b + 9b$	
Abstract Conceptualiseren	$2c + 3c + \dots + 8c + 9c$	
Actief Experimenteren	$2d + 3d + \dots + 8d + 9d$	



Tilburgse Huisjes nr. 4

Ik ben een student van de Universiteit Utrecht en als stagiaire bij het Nederlands Openluchtmuseum doe ik hier een onderzoek naar wat bezoekers van onze presentaties vinden. Zou ik u vragen mogen stellen over de presentatie die u zojuist bezocht heeft?

Kunt u in eigen woorden u mening geven over deze presentatie?

Wat is volgens u de bedoeling van deze presentatie?

Kunt u vertellen wat u nu weet over het vierde Tilburgse huisje uit 1970?

Wat heeft u gedaan/gezien/gedacht tijdens het bezoeken van deze presentatie?

Wat was het eerste dat u opviel?

Wat heeft u ontdekt? Heeft u iets herkend? Vond u dat prettig?

Hoe bent u in de presentatie aan informatie gekomen? (pop, geluid uit het schuurtje, de inrichting van de huisjes)

Vindt u dat u genoeg informatie heeft gekregen? Heeft u nu nog behoefte aan meer informatie?

Is de informatie op goede manieren aangeboden? Spreken deze manieren u aan? Vond u het interessant? Vond u de informatie leuk om te weten? Wat kan volgens u verbeterd worden?

Vond u de informatie (teksten) moeilijk of makkelijk?

Heeft u met de gastheer/gastvrouw gesproken? Wat vond u van dit gesprek?

Heeft u een smartphone? Zo ja: zou u het prettig vinden om met uw smartphone toegang te krijgen tot foto's, films en andere informatie over de gezondheidszorg in de jaren 50? Kan dit volgens u iets aan deze presentatie toevoegen?

Wat wilt u te weten komen van een presentatie?

Welke route heeft u genomen (van links naar rechts (oud-jong) of andersom)?

Heeft u de hele presentatie (alle vier de huisjes) bezocht? Waarom wel/niet?

Bent u overal de trap opgegaan? Vond u als u dat niet had gedaan dat u iets had gemist?

Heeft u het geluid in het schuurtje gehoord? Wat vond u hier van? Droeg dit volgens u bij aan de presentatie? Zo ja, wat dan?

Had u het idee dat u zich echt in de jaren van de Tilburgse huisjes waande? Waarom vond u dat wel/niet?

Wat doet het zien van spullen uit de jaren '70 met u?

Welke gevoelens kreeg u bij deze presentatie? Welke stemming hing er?

Vindt u het belangrijk dat het gebouw en de voorwerpen echt zijn? Waarom wel/niet? Vindt u dat bij bezoeken aan andere musea ook?

Wat vindt u van het gebruik van replica's om een goed tijdsbeeld te krijgen?

Hoe zou u het vinden als er alleen maar replica's te zien zouden zijn? Wat zou dat veranderen?

Heeft u het Groene Kruisgebouw al bezocht? Zo ja, ziet u een connectie met de Tilburgse huisjes? Het museum wil met beide presentaties de geschiedenis van de gezondheidszorg weergeven. Zou u een duidelijk verband willen? Zou een dergelijk verband iets veranderen aan de manier waarop u naar de presentaties kijkt/ uw mening over de presentaties veranderen?

Met wie bezoekt u dit museum?

Heeft u deze presentatie (herinneringen, (opgedane) kennis, handelingen) met iemand besproken? Zo ja, met wie en wat heeft u met elkaar besproken?

Zou u uw herinneringen en informatie aan het museum willen doorgeven?

Heeft u andere mensen op iets gewezen? Bent u door iemand op iets gewezen?

Wat heeft in de presentatie de meeste indruk op u gemaakt?

Controlevragen

Kunt u in eigen woorden vertellen wat u door/in deze presentatie beleefd/ ervaren heeft?

Vindt u nadruk op beleving in dit of een ander museum belangrijk? Waarom wel/niet?

Vindt u het belangrijk om in een museum kennis op te doen?

Algemene vragen

Wat was de reden van dit museumbezoek?

Hoe vaak heeft u dit museum al bezocht? Wanneer was de laatste keer?

Heeft u een Vriendenkaart of een Museumjaarkaart?

Wat verwachtte u van dit museum/deze presentatie? Zijn aan deze verwachtingen voldaan?

Hoe heeft u deze verwachtingen kunnen vormen (verhalen van bekenden, internet, andere media, enz.)?

Zou u meer van deze presentaties willen zien?

Welk rapportcijfer geeft u deze presentatie?

Zou ik uw leeftijd mogen weten?

Wat is u hoogst genoten opleiding?

Wat is uw postcode/woonplaats?

Mag ik u tenslotte nog vragen om deze test (Kolb) in te vullen?

Instructie test Kolb

Om te ontdekken op welke manier u waarneemt, welke leerstijl u heeft, wil ik u vragen om deze test in te vullen. Zo kunnen we ontdekken of de manier waarop u de presentatie heeft beleefd overeenstemt met u leerstijl.

De test bestaat uit negen maal vier stellingen. U moet elke stelling een waardering geven. Dit doet u door elke stelling in het groepje van vier stellingen een punt te geven. Per groepje mogen alle punten maar één keer gebruikt worden.

Wat het minste bij u past, geeft u een 1.

Wat iets beter bij u past, geeft u een 2.

Wat goed bij u past, geeft u een 3.

Wat het beste bij u past, geeft u een 4.

Als u klaar bent, tel ik alle a's, b's, c's enz. bij elkaar optellen en teken uw uitkomsten in de 'schietschijf' uit.

Waardeer elke stelling met 1,2,3 of 4 punten

1a		Ik zoek naar verschillen en overeenkomsten
1b		Ik probeer het eerst zelf uit
1c		Ik voel me erbij betrokken
1d		Ik kijk vooral of het praktisch en/of toepasbaar is

2a		Ik laat de dingen op me afkomen
2b		Ik vraag me af of het relevant is wat ik moet doen
2c		Ik analyseer
2d		Ik ken geen waarde-oordeel toe, kies niet voor een bepaald standpunt

3a		Ik let vooral op wat ik zelf voel en ervaar
3b		Ik kijk vooral
3c		Ik denk er vooral over na
3d		Ik ben vooral bezig

4a		Ik neem de dingen zoals ze zijn
4b		Ik neem risico met wat ik doe of zeg
4c		Ik ken vaak waarde-oordelen toe
4d		Ik probeer me ervan bewust te zijn van wat er om me heen gebeurt

5a		Ik werk vooral intuïtief
5b		Ik ben gericht op iets doen
5c		Ik probeer in eerste instantie logisch na te denken
5d		Ik stel mezelf vooral vragen

6a		Ik vind het idee of de structuur erachter belangrijk
6b		Ik kijk en luister vooral
6c		Ik heb voorkeur voor het concrete
6d		Ik ben vooral actief

7a		Ik ben gericht op het heden, het hier en nu
7b		Ik laat alles nog eens door mijn hoofd gaan en denk er over na
7c		Ik ben met name gericht op wat er nog zal gaan gebeuren
7d		Ik ben vooral pragmatisch ingesteld

8a		Ik ben vooral gericht op het hebben van ervaringen
8b		Ik ben vooral luisterend en kijkend gegevens en informatie aan het verzamelen
8c		Ik probeer vooral verschijnselen te vangen in een samenhangend begrippenkader
8d		Ik ben met name ideeën aan het toetsen en ik experimenteer in allerlei situaties

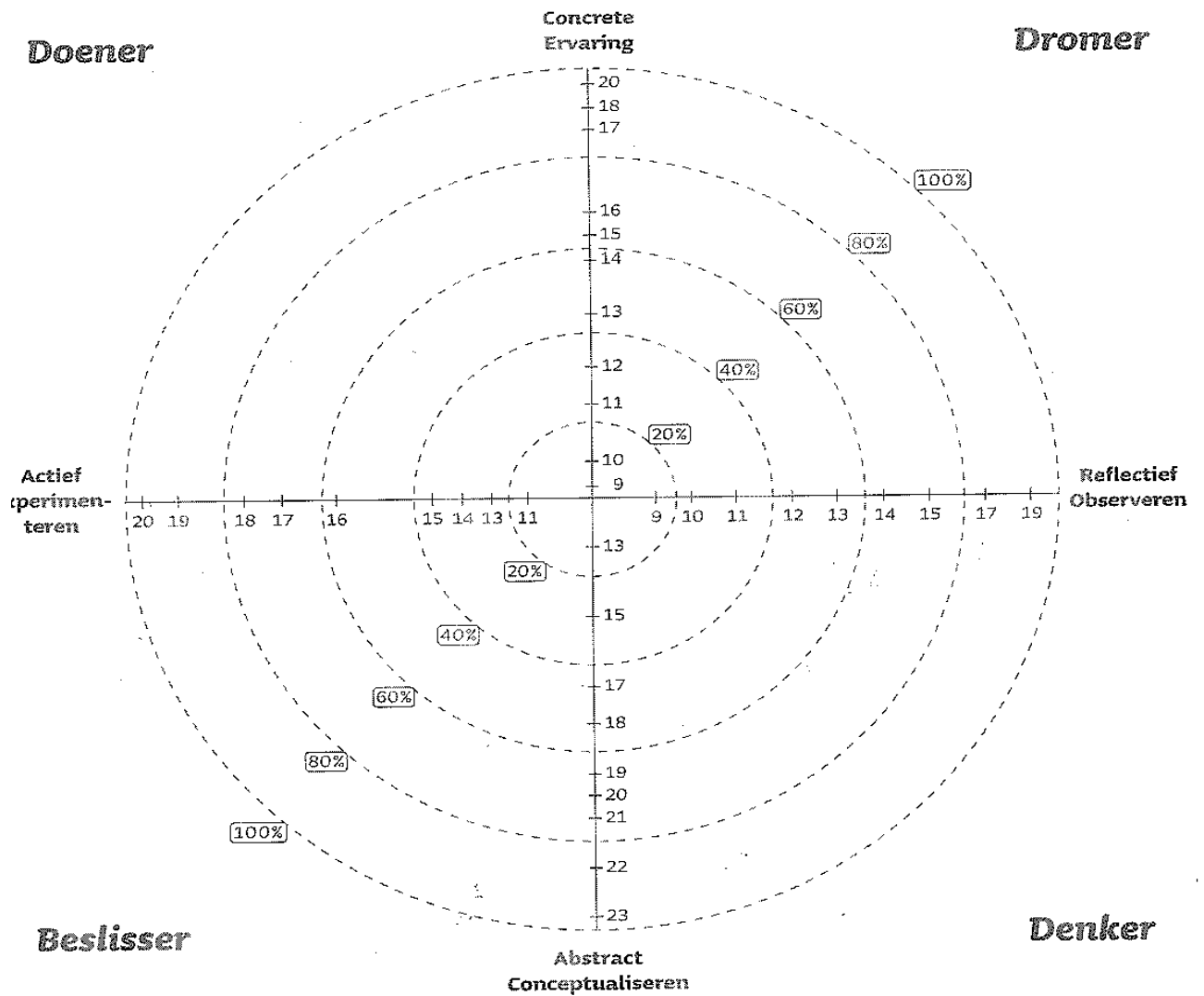
9a		Wat er gebeurt beleef ik vooral gevoelsmatig en intens
9b		Ik houd het liefst enige afstand ten opzichte van wat er gebeurt
9c		Ik benader wat er gebeurt met name verstandelijk
9d		Ik ben actief en medeverantwoordelijk voor wat er gebeurt

Uitkomst

Manieren van leren

score

Concrete Ervaring	$2a + 3a + \dots + 8a + 9a$	
Reflectief Observeren	$2b + 3b + \dots + 8b + 9b$	
Abstract Conceptualiseren	$2c + 3c + \dots + 8c + 9c$	
Actief Experimenteren	$2d + 3d + \dots + 8d + 9d$	



Wessem; Groene Kruisgebouw

Ik ben een student van de Universiteit Utrecht en als stagiaire bij het Nederlands Openluchtmuseum doe ik hier een onderzoek naar wat bezoekers van onze presentaties vinden. Zou ik u vragen mogen stellen over de presentatie die u zojuist bezocht heeft?

Kunt u in eigen woorden u mening geven over deze presentatie?

Wat is volgens u de bedoeling van deze presentatie?

Kunt u vertellen wat u nu weet over het Kruisgebouw?

Wat heeft u gedaan/gezien/gedacht tijdens het bezoeken van deze presentatie?

Wat was het eerste dat u opviel?

Wat heeft u ontdekt? Heeft u iets herkend? Vond u dat prettig?

Hoe bent u in de presentatie aan informatie gekomen? (bordjes lezen, sprekende pop, filmpjes, kijkkasten, geur)

Vindt u dat u genoeg informatie heeft gekregen? Heeft u nu nog behoefte aan meer informatie?

Is de informatie op goede manieren aangeboden? Spreken deze manieren u aan? Vond u het interessant? Vond u de informatie leuk om te weten? Wat kan volgens u verbeterd worden?

Vond u de informatie (teksten) moeilijk of makkelijk?

Heeft u met de gastheer/gastvrouw gesproken? Wat vond u van dit gesprek?

Heeft u een smartphone? Zo ja: zou u het prettig vinden om met uw smartphone toegang te krijgen tot foto's, films en andere informatie over de gezondheidszorg in de jaren 50? Kan dit volgens u iets aan deze presentatie toevoegen?

Wat wilt u te weten komen van een presentatie?

Welke route heeft u genomen (eerst links of rechts)?

Heeft u de hele presentatie bezocht? Waarom wel/niet?

Heeft u de geur geroken? Weet u wat die geur is? Herkent u die geur?

Had u het idee dat u zich echt in de jaren van het Groene Kruisgebouw waande? Waarom vond u dat wel/niet?

Wat doet het zien van spullen uit de jaren '50 met u?

Welke gevoelens kreeg u bij deze presentatie? Welke stemming hing er?

Vindt u het belangrijk dat het gebouw en de voorwerpen echt zijn? Waarom wel/niet? Vindt u dat bij bezoeken aan andere musea ook?

Wat vindt u van het gebruik van replica's om een goed tijdsbeeld te krijgen?

Hoe zou u het vinden als er alleen replica's te zien zouden zijn? Wat zou dat veranderen?

Heeft u de Tilburgse huisjes al bezocht? Zo ja, ziet u een connectie met het Groene Kruisgebouw? Het museum wil met beide presentaties de geschiedenis van de gezondheidszorg weergeven. Zou u een duidelijk verband willen? Zou een dergelijk verband iets veranderen aan de manier waarop u naar de presentaties kijkt/ uw mening over de presentaties veranderen?

Met wie bezoekt u dit museum?

Heeft u deze presentatie (herinneringen, (opgedane) kennis, handelingen) met iemand besproken? Zo ja, met wie en wat heeft u met elkaar besproken?

Zou u uw herinneringen en informatie aan het museum willen doorgeven?

Heeft u andere mensen op iets gewezen? Bent u door iemand op iets gewezen?

Wat heeft in de presentatie de meeste indruk op u gemaakt?

Controlevragen

Kunt u in eigen woorden vertellen wat u door/in deze presentatie beleefd/ ervaren heeft?

Vindt u nadruk op beleving in dit of een ander museum belangrijk? Waarom wel/niet?

Vindt u het belangrijk om in een museum kennis op te doen?

Algemene vragen

Wat was de reden van dit museumbezoek?

Hoe vaak heeft u dit museum al bezocht? Wanneer was de laatste keer?

Heeft u een Vriendenkaart of een Museumjaarkaart?

Wat verwachtte u van dit museum/deze presentatie? Zijn aan deze verwachtingen voldaan?

Hoe heeft u deze verwachtingen kunnen vormen (verhalen van bekenden, internet, andere media, enz.)?

Zou u meer van deze presentaties willen zien?

Welk rapportcijfer geeft u deze presentatie?

Zou ik uw leeftijd mogen weten?

Wat is u hoogst genoten opleiding?

Wat is uw postcode/woonplaats?

Mag ik u tenslotte nog vragen om deze test (Kolb) in te vullen?

Instructie test Kolb

Om te ontdekken op welke manier u waarneemt, welke leerstijl u heeft, wil ik u vragen om deze test in te vullen. Zo kunnen we ontdekken of de manier waarop u de presentatie heeft beleefd overeenstemt met u leerstijl.

De test bestaat uit negen maal vier stellingen. U moet elke stelling een waardering geven. Dit doet u door elke stelling in het groepje van vier stellingen een punt te geven. Per groepje mogen alle punten maar één keer gebruikt worden.

Wat het minste bij u past, geeft u een 1.

Wat iets beter bij u past, geeft u een 2.

Wat goed bij u past, geeft u een 3.

Wat het beste bij u past, geeft u een 4.

Als u klaar bent, tel ik alle a's, b's, c's enz. bij elkaar optellen en teken uw uitkomsten in de 'schietschijf' uit.

Waardeer elke stelling met 1,2,3 of 4 punten

1a		Ik zoek naar verschillen en overeenkomsten
1b		Ik probeer het eerst zelf uit
1c		Ik voel me erbij betrokken
1d		Ik kijk vooral of het praktisch en/of toepasbaar is

2a		Ik laat de dingen op me afkomen
2b		Ik vraag me af of het relevant is wat ik moet doen
2c		Ik analyseer
2d		Ik ken geen waarde-oordeel toe, kies niet voor een bepaald standpunt

3a		Ik let vooral op wat ik zelf voel en ervaar
3b		Ik kijk vooral
3c		Ik denk er vooral over na
3d		Ik ben vooral bezig

4a		Ik neem de dingen zoals ze zijn
4b		Ik neem risico met wat ik doe of zeg
4c		Ik ken vaak waarde-oordelen toe
4d		Ik probeer me ervan bewust te zijn van wat er om me heen gebeurt

5a		Ik werk vooral intuïtief
5b		Ik ben gericht op iets doen
5c		Ik probeer in eerste instantie logisch na te denken
5d		Ik stel mezelf vooral vragen

6a		Ik vind het idee of de structuur erachter belangrijk
6b		Ik kijk en luister vooral
6c		Ik heb voorkeur voor het concrete
6d		Ik ben vooral actief

7a		Ik ben gericht op het heden, het hier en nu
7b		Ik laat alles nog eens door mijn hoofd gaan en denk er over na
7c		Ik ben met name gericht op wat er nog zal gaan gebeuren
7d		Ik ben vooral pragmatisch ingesteld

8a		Ik ben vooral gericht op het hebben van ervaringen
8b		Ik ben vooral luisterend en kijkend gegevens en informatie aan het verzamelen
8c		Ik probeer vooral verschijnselen te vangen in een samenhangend begrippenkader
8d		Ik ben met name ideeën aan het toetsen en ik experimenteer in allerlei situaties

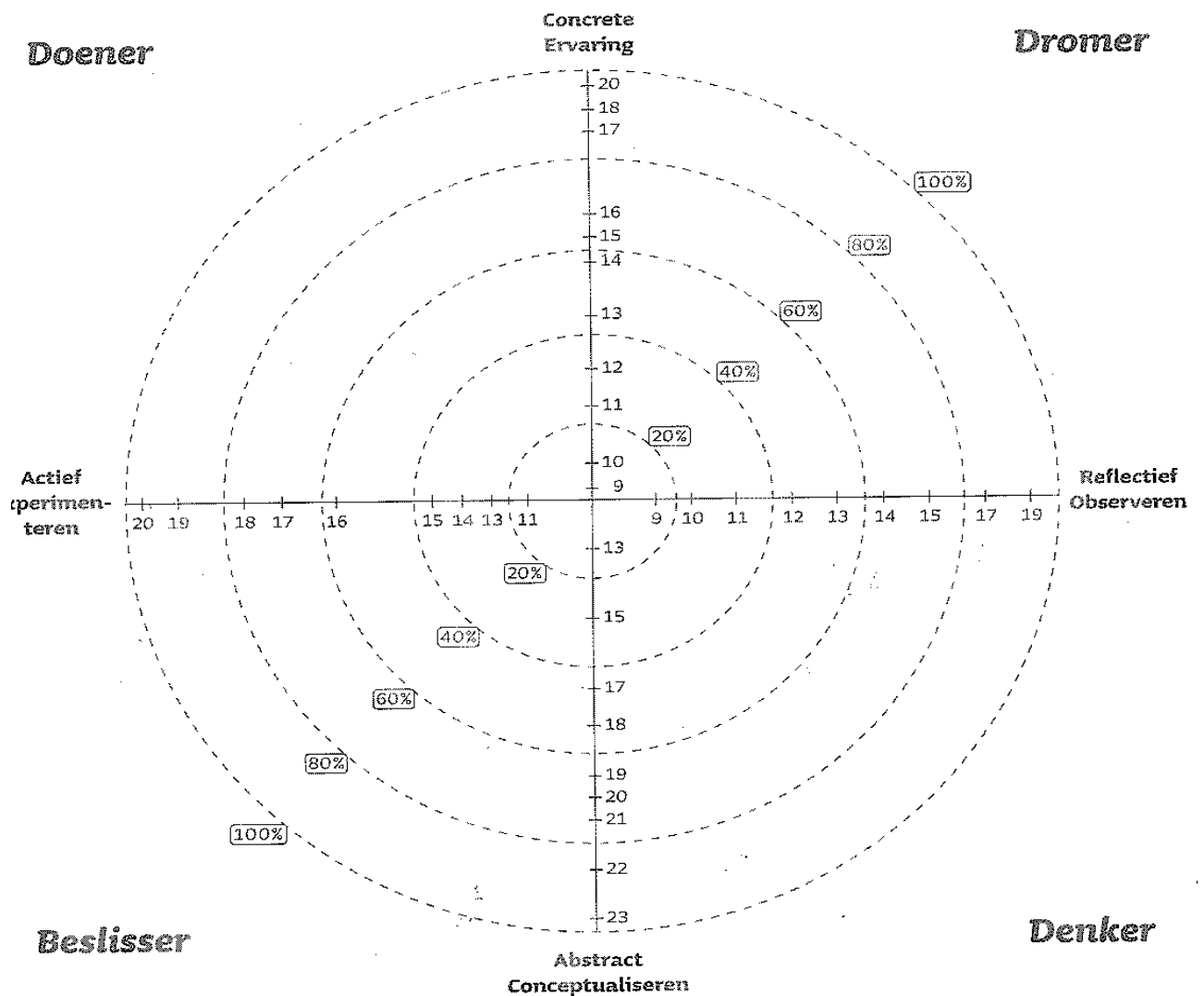
9a		Wat er gebeurt beleef ik vooral gevoelsmatig en intens
9b		Ik houd het liefst enige afstand ten opzichte van wat er gebeurt
9c		Ik benader wat er gebeurt met name verstandelijk
9d		Ik ben actief en medeverantwoordelijk voor wat er gebeurt

Uitkomst

Manieren van leren

score

Concrete Ervaring	$2a + 3a + \dots + 8a + 9a$	
Reflectief Observeren	$2b + 3b + \dots + 8b + 9b$	
Abstract Conceptualiseren	$2c + 3c + \dots + 8c + 9c$	
Actief Experimenteren	$2d + 3d + \dots + 8d + 9d$	



2. Uitwerkingen van de interviews van het publieksonderzoek naar de bezoekersbeleving van presentaties in het Nederlands Openluchtmuseum

Chinees Restaurant

Interview Chinees Restaurant

datum: 06-05-2011

nr. Ch 1

Algemene informatie

Zowel een man als een vrouw zijn bij het gesprek aanwezig geweest, maar de man heeft voornamelijk de antwoorden gegeven. De man heeft ook de leerstijltest (fout) ingevuld.

Geslacht: man

Leeftijd: 50

Niveau hoogst genoten opleiding: MBO

Woonplaats: Arnhem

Bezoekt museum met: vriendin

Leerstijl Kolb: Dromer en Doener

Interview

De man vindt het Chinees restaurant een leuke presentatie. Hij vindt het heel herkenbaar. In de presentatie ziet hij het eerste Chinese restaurant dat in zijn toenmalige woonplaats werd geopend toen hij jong was. Hij vindt het prettig dat het zo herkenbaar voor hem is. Bij het zien van het Chinees restaurant kwamen er bij de man jeugdherinneringen naar boven. Hij vond het leuk om terug te zien hoe het vroeger was. Volgens de man wil het NOM de vestiging van migranten in Nederland laten zien.

De man heeft een stukje van het filmpje met het persoonlijk verhaal bekeken. Dit vond hij leuk. De touchscreen met foto's heeft hij niet bekeken. Hij wist niet dat het in de presentatie aanwezig was. De geluiden en de gesprekken tussen de restauranthouder, zijn gezin en de klanten vindt hij bijdragen aan de sfeer. Door niet-Nederlandse accenten te horen, krijgt hij het idee dat hij in een echt Chinees restaurant is. Hij mist in de presentatie dat er een loempia gegeten kan worden, zoals er bij de bakker een broodje gekocht kan worden.

Daarnaast mist hij ook de geur van Chinees eten dat in een restaurant hangt. De loempia en een geur zouden volgens hem er nog meer voor zorgen dat het een echt Chinees restaurant uit

de jaren '50/'60 wordt.

De man heeft geen smartphone, maar zou anders waarschijnlijk ook geen gebruik maken van een speciale internetverbinding. Wat hij wel aangaf is dat hij wat extra uitleg leuk vindt en dat een audiofoon zoals in sommige andere musea te vinden is hem wel aanspreekt.

De man vindt het belangrijk dat het materiaal authentiek is. Alleen wanneer er echt geen authentieke materialen meer bestaan omdat het bijvoorbeeld te lang geleden is, vindt hij dat er voor replica's gekozen mag worden. Maar omdat het Chinees restaurant recente geschiedenis weergeeft, vindt hij dat de voorwerpen authentiek moeten zijn.

De man bezoekt het museum met zijn vriendin. Ze zijn afkomstig uit verschillende woonplaatsen en hebben met elkaar besproken hoe de Chinees er bij hun uitzag. Ze hebben ontdekt dat de restaurants sprekend op elkaar leken en vinden dit leuk om te weten. De man heeft niet met iemand anders gepraat. Hij zijn herinneringen en informatie aan het museum willen doorgeven. Bij de man heeft het interieur de meeste indruk gemaakt omdat dit de hele sfeer bepaalt.

Door het Chinees restaurant heeft de man zijn herinneringen van vroeger beleefd, wat hij heel leuk vindt. Beleving vindt hij belangrijk in het NOM en in andere musea. Kennis opdoen in een museum vindt hij leuk, maar niet noodzakelijk. Een ervaring opdoen vindt hij het belangrijkste in een museum omdat hij zo een goed beeld krijgt van de presentatie.

De reden van het museumbezoek was dat het mooi weer was en ze wilden een dagje weg. De man bezoekt het museum ongeveer drie keer per jaar en wist vóór dit bezoek al hoe het museum is en hoe het Chinees restaurant er uit ziet. Hij vindt het Chinees restaurant nog steeds leuk en vindt dat het moet blijven. De man zou graag meer presentaties die betrekking hebben op de stad en recentere geschiedenis willen zien. Het gebruik van multimedia kan voor hem alleen als het bij een presentatie past. Bij het Chinees restaurant vindt hij de middelen heel goed ingezet.

Hij geeft de presentatie Chinees restaurant een 8.

Interview Chinees Restaurant

datum: 06-05-2011

nr. Ch 2

Algemene informatie

Geslacht: vrouw

Leeftijd: 42

Niveau hoogst genoten opleiding: Academisch geschoold

Woonplaats: Norg

Bezoekt museum met: dochter van 9

Leerstijl Kolb: Dromer en Doener

Interview

De vrouw vond het Chinees restaurant leuk, met name de geschiedenis van de Chinese restaurants en de voorwerpen: ‘de oude Maggie-pot en de menulijsten, dat was leuk’. Volgens de vrouw is de bedoeling van het Chinees restaurant het laten zien van een ‘andere cultuur. Het vestigen van nieuwe culturen heeft al een hele lange geschiedenis, het is al eeuwenoud’. Het eerste wat haar opviel toen ze het gebouw binnenstapte was de hele entourage, de aankleding van de presentatie.

Wat de vrouw door deze presentatie heeft ontdekt en wat de meeste indruk op haar heeft gemaakt, is de ‘vrij lange geschiedenis van Chinese restaurants. Dat deze restaurants er sinds de Tweede Wereldoorlog al waren’. Ze vond dat ze genoeg informatie heeft gekregen en heeft geen behoefte aan meer. De informatie vond ze goed te begrijpen. Ook haar negenjarige dochter snapte alles. Zij vond de filmpjes heel leuk omdat het voor haar nieuw was. De vrouw moest even denken waar de geluiden in het restaurant vandaan kwamen, maar toen ze begreep dat ze gesprekken tussen de restauranthouder en de klanten voorstelden, vond ze het wel ‘grappig’. Ze vindt het heel goed bijdragen aan de sfeer. Het toont ‘hoe ze met elkaar omgaan’. Als de filmpjes en de geluiden weg gelaten zou worden, zou ze het ‘jammer’ vinden. Het horen van ‘andere talen, andere accenten’ voegt voor haar iets toe.

De vrouw vond dat er op een goede manier achtergrond informatie werd aangeboden. ‘Het is goed dat je door de filmpjes wat meer achtergrond krijgt. Het is prima zo’. Het idee om via een smartphone toegang te krijgen tot informatie, foto’s en filmpjes vond ze goed. Ze vindt dat het NOM zich interactiever mag opstellen en met de tijd moet meegaan: ‘meer naar de toekomst’. Ook de website mag volgens haar interactiever worden met bijvoorbeeld een

virtuele rondleiding zoals op de site van het Anne Frankhuis. De interactiviteit zou aantrekkelijk zijn voor scholen die hier gebruik van kunnen maken. Het gebruik van multimedia in de presentaties vindt ze goed en daar mag volgens haar meer gebruik van gemaakt worden.

De kleine ruimte waarin de film met het persoonlijke verhaal getoond wordt, vond ze niet aantrekkelijk. 'Het nodigt niet uit'. Ze wil een grotere ruimte om een film te bekijken. Ze heeft de film dan ook niet bekeken, alleen haar dochter heeft een stukje gezien. Het gebouw waarin het Chinees restaurant is gevestigd, vond ze niet bij een Chinees restaurant passen. Van buitenaf zag ze niet dat het een restaurant moest representeren. Wat ze verder miste was een gastheer/gastvrouw: 'iemand in traditionele kledij maakt het net iets meer af'. Ook ontbrak volgens haar de geur die bij een Chinees restaurant past.

De vrouw had door de sfeer en de aankleding van de presentatie het idee dat ze in een Chinees restaurant uit de jaren '50/'60 waande. Het zien van voorwerpen uit deze tijd vindt ze leuk. De spullen brengen herinnering uit haar jeugd naar boven. De vrouw zou graag meer presentaties als het Chinees restaurant die het stedelijke en de recentere geschiedenis laten zien.

Aan authentiek materiaal hecht de vrouw waarde: 'het is het leukste als het echt is'. Maar aan het gebruik van replica's om een sfeer te creëren zou ze zich niet storen. In deze presentatie heeft ze de 'oude stijl Chinees met alles er om heen' beleefd. Ze vindt nadruk op beleving in het NOM belangrijk: 'zeker voor kinderen, daarom is het filmpje ook goed. Ze moeten kunnen doen, zien en horen'. Daarnaast wil de vrouw ook kennis opdoen in een museum.

In het Chinees restaurant heeft de vrouw haar dochter gewezen op de guldens in het menuboekje. Haar dochter kent dat niet meer en de vrouw wilde haar laten zien hoe het vroeger was. Ze hebben niet met andere mensen gepraat (persoonlijk gezien dat ze op dat moment de enige bezoekers in het Chinees restaurant waren). Als het museum zou vragen om herinneringen en informatie door te geven, zou ze dit doen.

De reden van het museumbezoek was een dagje uit. Zij en haar dochter hadden van andere mensen gehoord over het NOM en door op internet te kijken, waren ze nieuwsgierig naar het museum geworden. Het was de eerste keer dat ze het NOM bezochten en ze verwachtten een museum waarin de 'oude tijden' van Nederland werden getoond. 'Hoe zagen gebouwen er vroeger uit, de oude ambachten? Hoe leefden mensen vroeger? Hoe speelden kinderen vroeger? Deze verwachting is voor haar voldaan.

De presentatie van het Chinees restaurant geeft ze een 8.

Interview Chinees Restaurant

datum: 06-05-2011

nr. Ch 3

Algemene informatie

Zowel de man als de vrouw hebben de vragen beantwoord, de man heeft de leerstijlentest ingevuld.

Geslacht: man en vrouw

Leeftijd: 41 en 39

Niveau hoogst genoten opleiding: MBO

Woonplaats: Alphen aan de Rijn

Bezoekt museum met: gezin met twee jongere kinderen onder de 8 jaar

Leerstijl Kolb: Beslisser en Doener

Interview

Bij zowel de man als de vrouw kwamen er herinneringen naar boven toen ze de presentatie bezochten. Beiden zijn in hun jeugd voor de eerste keer uit eten gegaan in een Chinees restaurant. Ze herinnerden zich dat het restaurant in de jaren '70 er precies hetzelfde uitzag als de presentatie. Deze overeenkomst was ook het eerste dat hen opviel toen ze het gebouw binnen stapten. Ze vonden het heel leuk om hun eerste bezoek aan een restaurant te herinneren. 'De eerste keer dat ik uit eten ging met mijn oudere broer toen ik een jochie was van tien/elf jaar'. 'Ik dacht de hele tijd aan de keer dat ik met mijn brugklas naar de Chinees ging'. Het Chinees restaurant is iets wat bij hun jeugd hoort. Ze hadden echt het idee dat ze zich in een Chinees restaurant van vijftig jaar terug bevonden.

Volgens hen is de bedoeling van het Chinees restaurant om de 'multiculti' te tonen. Dat het museum laat zien dat 'er veel meer Nederlanders zijn dan alleen Hollanders'. Ze vinden dit zelf heel leerzaam. De vrouw zei dat ze er eerder niet bij stil had gestaan dat een presentatie als het Chinees restaurant door de nadruk op de recente geschiedenis en migratie ook bij het NOM hoort. Deze soort presentaties maakt het 'variërend en verrijkend'.

Ze hebben het filmpje met het persoonlijk verhaal bijna helemaal bekeken. Zowel de man en de vrouw vinden dat ze door persoonlijke verhalen meer 'mee kunnen leven'. Ze vonden het leuk dat het filmpje 'ontdekt' moest worden omdat het in een klein hoekje is gezet. Dit maakt het 'verassend'. Ze vinden niet dat er duidelijker moet worden aangegeven

dat het filmpje daar is omdat mensen die geïnteresseerd zijn het toch wel zullen vinden. ‘Alles hoeft niet op een presenteerblaadje’. De geluiden en de gesprekken tussen de restauranthouder en de klanten zijn hen niet opgevallen. Het luikje vonden ze heel erg leuk. De touchscreen met foto’s heeft de vrouw niet gezien. De man wel, maar er stond iemand bij en hij heeft er niet op gewacht. Een punt waar ze kritiek op hadden was dat je door de beperkte ruimte niet alles kan bekijken door de aanwezigheid van andere bezoekers.

De man en de vrouw vinden het geen goed idee om bezoekers de mogelijkheid te geven om via een verbinding met hun smartphone meer informatie, foto’s en filmpjes aan te bieden. Ze vinden dit ‘hinderlijk’ en ze komen niet naar het NOM om op het internet te kijken. ‘Als ik op internet wil kijken, doe ik dit thuis wel’. Van een presentatie van het NOM willen ze te weten komen hoe mensen in een bepaalde tijd en streek leefden. De man en de vrouw waren beiden zeer enthousiast over de gastheren/gastvrouwen in traditionele klederdracht. Als er een Chinees bij het restaurant zou zijn, zou de vrouw ‘meteen met hem in gesprek gaan’.

Het zien van spullen uit de jaren ’50 en ’60 maakte hen een beetje droevig. De spullen werden in de jaren ’70, in hun jeugd, ook nog gebruikt. De sfeer die de presentatie uitstraalde, omschreven ze als ‘treurig en nostalgisch’. Ze realiseerden zich dat ze die tijd missen. Toen ze jong waren, vonden ze voorwerpen uit die tijd ‘zooi’, maar nu zien ze wat de ‘waarde ervan is’. Ze vinden het dan ook belangrijk dat het NOM authentieke materialen gebruikt. Wanneer er replica’s gebruikt zouden worden, mag niet zichtbaar zijn dat ze zijn nagemaakt. De man en de vrouw hechten ‘emotionele waarde’ aan authentiek materiaal.

In het Chinees restaurant hebben ze hun dochter verteld dat het vroeger zo ging. Ze hebben hun herinneringen verteld en hun dochter uitgelegd hoe het luikje werkte. Ook met andere mensen hebben ze van gedachten gewisseld. Het echtpaar zou hun eigen herinneringen en informatie wel aan het museum willen doorgeven. Wat bij de vrouw de meeste indruk heeft gemaakt, is het besef dat een Chinees restaurant relatief gezien nog niet zo lang in Nederland is. ‘Mijn ouders gingen toen ze jong waren niet naar de Chinees omdat hij er nog niet was. Daar heb ik nooit zo bij stil gestaan’.

De vrouw vindt dat het museum niet te ‘stads’ moet worden en niet te recente geschiedenis moet laten zien. Zij wil in het NOM vooral de nadruk op de jaren ’20 en ’30 zien. De man daarentegen vindt het wel goed dat er meer recentere geschiedenis wordt gepresenteerd omdat twintig jaar geleden voor de jeugd ook al geschiedenis is. ‘Wie weet staan hier over dertig jaar wel de kubuswoningen uit Rotterdam’. Ook de geschiedenis van migratie laten zien, vindt de man goed omdat de buitenlanders voor hem ook bij de

Nederlandse cultuur horen.

In deze presentatie hebben ze hun jeugd herbeleefd: de eerste keer dat ze uit eten gingen bij de Chinees. Nadruk op beleving vinden ze belangrijk in een museum. Door persoonlijke verhalen op een film of verteld door mensen, in dit geval een Chinees die in die tijd een restaurant had, gaat het verhaal voor hen leven. De vrouw vindt wel dat de beleving niet alleen naar kinderen gericht moet zijn, zoals in het Archeon. Ze zegt dat een museum er rekening mee moet houden dat volwassenen ook iets willen ervaren. De man is ook zeer geïnteresseerd in de bouwstijlen. Daarnaast vinden ze het allebei ook belangrijk om in een museum kennis op te doen.

De reden van het museumbezoek was dat ze nu een museumjaarkaart hebben, verschillende musea in heel Nederland willen bezoeken. Het NOM stond op hun lijstje van musea die ze willen zien. Vóór het bezoek verwachtten ze een museum die het 'Nederland van vroeger van voor de Tweede Wereldoorlog' liet zien. Een presentatie als het Chinees restaurant hadden ze niet verwacht. Deze verwachting hadden ze door het internet gevormd. De vrouw vindt dat de site van het NOM goed moet worden bijgehouden omdat veel mensen hier hun informatie van het museum vandaan halen.

De presentatie Chinees restaurant geven ze een 8.

Interview Chinees Restaurant

datum: 11-05-2011

nr. Ch 4

Algemene informatie

Geslacht: vrouw

Leeftijd: 41

Niveau hoogst genoten opleiding: HBO

Beroep: Journaliste

Woonplaats: Mierlo

Bezoekt museum met: echtgenoot en kinderen (onder 15 jaar)

Laatste bezoek aan NOM: nooit eerder

Frequentie bezoek NOM: eerste keer

Museumjaarkaart/Vriendenkaart: nee

Leerstijl Kolb: Dromer en Doener

Interview

De vrouw vond het Chinees Restaurant leuk. Ze had niet verwacht dat er in het museum een chinees restaurant zou zijn en ze dacht eerst dat je er kon eten. Ze vindt het een 'heel leuke verassing'. Ze vindt het niet nodig om in de presentatie Chinees eten te kunnen krijgen: 'dat moet Hollands zijn, pannenkoeken, poffertjes, een gebakken visje'. Het eerste wat haar opviel toen ze het gebouw binnenstapte, was de 'sigarettenautomaat' omdat die tegenwoordig nergens meer te zien zijn. Ze heeft niets nieuws ontdekt. De vrouw heeft wel veel herkend in de presentatie wat ze heel leuk vond. Zo vond ze de 'typische lampen' in het restaurant heel herkenbaar. Ze denkt ook dat de herkenning de aantrekkingskracht van het park is.

Het filmpje met het persoonlijk verhaal heeft ze niet bekeken: 'daar heb ik het geduld niet voor, als het goed weer is, wil ik naar buiten'. De geluiden die in het restaurant te horen zijn, 'maken het af'. 'Ik heb nog even gekeken of er echt niemand op de trap stond'. De touchscreen met foto's heeft ze heel kort bekeken. Ze vond dit te educatief en wil liever 'op een ontspannen manier in contact komen met informatie'. De aangeboden informatie vond de vrouw wel goed en genoeg, maar ze zou ook graag 'een klein statistiekje' willen zien waarop je vlug kan aflezen hoeveel Chinezen er in een bepaalde tijdspanne naar Nederland kwamen: 'kort maar krachtig'. Een gastheer of gastvrouw die extra informatie geeft, heeft ze niet gemist. Ook vindt ze de mogelijkheid om via een smartphone toegang te krijgen tot foto's,

filmpjes en informatie ‘niet nodig’. De vrouw vindt niet dat er iets aan de presentatie verbeterd moet worden, ze vindt niet dat er iets mist. Ze vindt dat de inrichting van het gebouw goed is opgezet.

Met het restaurant wil het NOM volgens haar aan de bezoekers een ‘straatbeeld waar culturen samenkomen’ laten zien. De vrouw had het idee dat ze zich in een Chinees restaurant uit de jaren ‘50/’60 bevond door de inrichting van het gebouw: ‘ik vind het heel authentiek’. Ze vindt dat de presentatie de jaren ‘50/’60 uitstraalt. De ‘lampen en de prijskaarten’ hebben op haar de meeste indruk gemaakt: ‘dat het in een betrekkelijk korte tijd zoveel duurder is geworden’. Als ze voorwerpen uit die tijd ziet, staat ze er bij stil dat het toen heel ‘anders’ is. De vrouw vindt het een ‘beetje’ belangrijk dat het NOM authentiek materiaal tentoonstelt: ‘anders is het niet echt’. Ze zou het niet erg vinden als het NOM replica’s gebruikt om een tijdsbeeld te creëren, maar ze ‘zou het liever niet weten’. Als ze weet dat het een replica is, vindt ze dat er ‘iets van de romantiek weg is’.

De vrouw bezoekt het museum met haar echtgenoot en jonge kinderen. In de presentatie heeft tegen haar kinderen verteld wat ze zelf nog herinnert: ‘goh dat weet ik nog’. Ook heeft ze haar kinderen uitleg gegeven over de dingen die ze niet kenden: ‘vroeger waren er sigarettenautomaten en nu zijn er mensen op tegen’. De vrouw wil haar kinderen laten zien hoe het vroeger was: ‘zien is geloven’. In het Chinees Restaurant heeft de vrouw met niemand anders gepraat. Haar herinneringen en informatie zou ze niet aan het museum willen doorgeven.

In het Chinees Restaurant heeft ze ‘een flashback uit mijn jeugd’ beleefd: ‘zo zagen achterhaalde Chinese restaurants er in mijn jeugd uit’. Ze vindt nadruk op beleving heel belangrijk. ‘Beleving is de kracht van een openluchtmuseum, de authenticiteit, de romantiek’. Kennis opdoen in een museum wil ze ‘indirect’ doen: ‘ik wil geen educatieve inspanning doen’.

De reden van het museumbezoek was dat ze het museum moest bezoeken voor haar werk. De vrouw is journaliste en moest een artikel schrijven over het NOM. Omdat het vakantie was, heeft ze haar echtgenoot en kinderen meegenomen zodat het ook een leuk dagje uit was. Het was de eerste keer dat de vrouw het NOM bezocht en ze verwachtte dat het museum ‘sober’ zou zijn. Dit is volgens haar echter niet het geval, ze vindt het ‘prachtig, goed onderhouden, schoon’. Ze had al van veel mensen gehoord dat het NOM een mooi museum is en daar is ze nu ook echt van overtuigd. De vrouw had op voorhand ook de site bezocht, maar ze vindt dat de ‘foto’s weinig doen, dat mag wel sterker naar voren komen’.

De presentatie van het Chinees Restaurant geeft ze een 7.5.

Interview Chinees Restaurant

datum: 11-05-2011

nr. Ch 5

Algemene informatie

Geslacht: vrouw

Leeftijd: 38

Niveau hoogst genoten opleiding: HBO

Beroep: Bankmedewerkster

Woonplaats: Hoorn

Bezoekt museum met: echtgenoot en kinderen (onder 10 jaar)

Laatste bezoek aan NOM: lang geleden

Frequentie bezoek NOM: tweede keer

Museumjaarkaart/Vriendenkaart: nee

Leerstijl Kolb: Dromer en Doener

Interview

De vrouw vond het Chinees Restaurant een leuke presentatie: ‘was grappig om te zien hoe het toen was’. De bedoeling van het restaurant was volgens haar ook om de bezoekers te laten zien hoe het vroeger was. Het eerste was haar opviel was dat het restaurant een rustige sfeer uitstraalde ten opzichte van de Chinese restaurants van nu. De vrouw heeft in de presentatie niets nieuws ontdekt en heeft ook niets specifiek herkend. Het restaurant in het geheel vond ze wel herkenbaar omdat: ‘het gaat er nu nog zo aan toe, alleen wat moderner’. Het filmpje met het persoonlijk verhaal heeft ze niet bekeken: ‘de kinderen wilden weer naar buiten’. De geluiden van de gesprekken van de restauranthouders en de klanten vond ze ‘heel herkenbaar door de gastvrijheid en het accent’. Ze vond de geluiden ‘heel grappig, anders is het alleen het restaurant en er niets omheen’. De vrouw heeft de touchscreen met foto’s niet bekeken. Wel heeft ze even naar de bladen gekeken. Ze vond dat ‘het gebouw zo bekeken is’, maar vond wel dat er genoeg informatie werd aangeboden die gemakkelijk te begrijpen is: ‘net als in de andere huisjes kijken hoe het toen was’. Aan meer informatie heeft ze geen behoefte omdat er geen tijd is om alles in het museum tot in de details te bekijken. Een gastheer of gastvrouw heeft de vrouw niet gemist bij het Chinees Restaurant. Ze heeft ook geen behoefte aan een dienst om via een smartphone toegang te krijgen tot meer informatie, foto’s en filmpjes omdat ze geen smartphone heeft. Mocht ze er één hebben, zou ze misschien wel van de dienst

gebruik willen maken.

De vrouw kon niet zeggen of de presentatie voor haar echt de jaren '50/'60 liet zien, maar ze had wel het idee dat het 'zeker van vroeger' was. Dit kwam door 'de eenvoud toen het vroeger zo was'. 'Het Chinese, de aanblik' van de presentatie heeft de meeste indruk op haar gemaakt. Als ze voorwerpen uit de jaren '50/'60 ziet, vindt ze het mooi om te zien dat het bewaard is gebleven. De vrouw zou het niet erg vinden als er replica's gebruikt zouden worden om een goed tijdsbeeld te creëren: 'ik zou zelf niet zien dat het replica's zijn'. Authentiek materiaal vindt ze wel het leukst om te zien en dat verwacht ze ook 'deels' in het NOM: 'ik kan me voorstellen dat er af en toe replica's gebruikt worden, maar oude dingen als de kranten zijn het leukst om te zien'. Over het gebruik van multimedia in de presentaties is ze enthousiast. Wel geeft ze aan dat 'met kinderen gun ik mezelf de tijd niet om alles goed te bekijken'.

Tijdens het bezoeken van het Chinees Restaurant heeft ze haar kinderen af en toe op dingen gewezen die er nu niet meer zijn: 'zo kunnen de kinderen zien wat er nu allemaal bereikt is'. Ze heeft niet met andere mensen gepraat. Als het museum zou vragen om haar herinneringen en informatie door te geven, zou ze hier niet aan meewerken.

De vrouw kon niet zeggen wat ze in of door de presentatie beleefd heeft. 'Ik vind het heel leuk om in de huisjes te kijken hoe het vroeger was. Nadruk op beleving in het museum vindt ze belangrijk: 'ik verwacht dat ik een indruk kan krijgen van hoe het vroeger was'. Daarnaast vindt ze het ook goed dat er in het museum kennis kan worden opgedaan: 'de oudste heeft nu geschiedenis op school en dan is het leuk dat hij ook kan zien hoe het vroeger was'.

De reden van het museumbezoek was dat ze iets leuk zochten om de dag mee te vullen. De vrouw was met haar gezin in de buurt op vakantie. In het vakantiepark zijn ze door folders van het NOM op het idee gekomen om het museum te bezoeken. De vrouw had heel lang geleden het NOM al eens bezocht en ze vond het wel leuk om het nu met haar gezin te bezoeken. Ze verwachtte in het museum 'vroeger' te zien. Aan deze verwachting is volgens de vrouw voldaan: 'het is een prachtig mooi museum'.

De presentatie van het Chinees Restaurant geeft de vrouw een 8.

Interview Chinees Restaurant

datum: 14-05-2011

nr. Ch 6

Algemene informatie

Een man en een vrouw waren bij het gesprek aanwezig. De man heeft voornamelijk de antwoorden gegeven en de leerstijlentest ingevuld.

Geslacht: man

Leeftijd: 52

Niveau hoogst genoten opleiding: LBO

Beroep: facilitair medewerker in een sauna

Woonplaats: Almere

Bezoekt museum met: echtgenote

Laatste bezoek aan NOM: nooit (voor zijn vrouw 46 jaar geleden)

Frequentie bezoek NOM: eerste keer

Museumjaarkaart/Vriendenkaart: nee

Leerstijl Kolb: Denker

Interview

De man vond de presentatie een ‘typisch Chinees Restaurant’. Hij begreep niet precies waarom het Chinees Restaurant in het NOM te zien is omdat hij vindt dat het restaurant nog goed lijkt op de Chinese restaurants van nu: ‘die ambiance en die versieringen zijn eigenlijk min of meer hetzelfde als wat je nu nog hebt’. Hij had daarom ook niet het idee dat hij zich in een Chinees restaurant uit de jaren ‘50/’60 waande en dat hij voorwerpen uit die tijd zag. Door te kijken naar het filmpje met het persoonlijk verhaal heeft hij er wel bij stil gestaan dat het eerste Chinese restaurant ‘veel teweeg heeft gebracht’. Dit filmpje heeft in deze presentatie ook de meeste indruk op hem gemaakt.

De eerste dingen die hem opvielen toen hij het gebouw binnenstapte, waren ‘de bontjas en de sigarettenautomaat’. De man vond de presentatie heel herkenbaar: ‘ik kom oorspronkelijk uit Amsterdam en vindt het leuk om te zien’. Hij heeft niets nieuws ontdekt, het was vooral heel herkenbaar voor hem. Volgens de man moet het in het Chinese Restaurant niet druk zijn omdat hij denkt dat het dan lastig wordt om alles te zien. Hij denkt dat bij drukte sommige dingen als het filmpje veel mensen zullen ‘ontgaan’. De projectie op de tafel

vond de man leuk. De geluiden die in het gebouw te horen zijn, zorgden ervoor dat de man dacht bij het kijken naar het filmpje ‘wat een lawaai op de achtergrond’. Hij vond de geluiden niet echt storend, maar moest zich wel erg ‘concentreren’ op het filmpje. De touchscreen heeft de man niet gezien. Door het gebruik van de multimedia als de geluiden, de projectie, de touchscreen en het filmpje wordt volgens de vrouw van de man ‘de tijd van nu geïntegreerd’. Dit vindt ze goed omdat ze denkt dat het de jongeren zal aanspreken. Volgens de man zorgen die technische aspecten er ook voor dat het ‘wat levendigs brengt’.

In het Chinees Restaurant vindt de man dat er genoeg informatie wordt aangeboden: ‘er is wel variatie in het restaurantje, dat vond ik wel leuk’. Hij had geen behoefte aan meer informatie. Wat er volgens de man en de vrouw verbeterd kan worden is het duidelijker maken voor de bezoeker dat het gebouw geen echt restaurant waar je kunt eten is, maar een presentatie. Dit kan volgens hen door ‘af en toe een Chinees bij de deur te zetten’. Voordat ze het gebouw binnenstapten, dachten ze zelf ook dat het een werkend restaurant was. De man denkt dat een gastheer of gastvrouw ‘meer mensen trekt’ naar het Chinees Restaurant en dat de presentatie dan meer zal leven. Nu vindt hij dat de sfeer ‘doods’ is. De man heeft geen behoefte aan een dienst via de smartphone.

Authentiek materiaal vindt de man belangrijk: ‘dat is waar men over praat’. Toch is het voor hem ‘geen punt’ als er replica’s gebruikt worden. ‘Het gaat om het geheelplaatje. Je moet een kenner zijn om te zien of het replica’s zijn’. In het Chinees Restaurant heeft de man ervaren alsof hij een beetje ‘terug in de tijd’ was. Nadruk op beleving vindt hij in het NOM heel belangrijk: ‘daarvoor kom je hier naar toe, om een stukje uit de oude cultuur van Nederland want dat gaat natuurlijk met zienderogen verdwijnen’. Ook kennis opdoen in een museum vindt de man belangrijk. Presentaties die de recente geschiedenis en migratie laten zien, vindt de man passen in het museum omdat dat ‘ook bij Nederland’ hoort. Om het gebruik van multimedia kan het museum volgens de man ‘tegenwoordig niet meer heen’.

Tijdens het bezoek aan het Chinees Restaurant heeft de man zijn vrouw gewezen op het filmpje met het persoonlijk verhaal en haar verteld dat het om het eerste Chinese restaurant in Nederland gaat. In het Chinees Restaurant hebben ze met niemand anders gepraat. Zijn herinneringen en informatie zou hij niet aan het museum willen doorgeven.

De reden van het museumbezoek was het nemen van foto’s. Voor de man was het de eerste keer dat hij het NOM bezocht. Zijn vrouw was een heel lange tijd geleden al eerder in het NOM geweest en zij vond dat het ‘voor mijn gevoel’ niets veranderd is. Vooraf aan het bezoek heeft de man op internet naar informatie gezocht.

De man geeft de presentatie van het Chinees Restaurant een 7.

Interview Chinees Restaurant

datum: 14-05-2011

nr. Ch 7

Algemene informatie

Een man en een vrouw waren bij het gesprek aanwezig. De vrouw heeft voornamelijk de antwoorden gegeven en de leerstijlentest ingevuld.

Geslacht: vrouw

Leeftijd: 45

Niveau hoogst genoten opleiding: VWO

Beroep: begeleider op huiswerkinstituut

Woonplaats: Apeldoorn

Bezoekt museum met: echtgenoot

Laatste bezoek aan NOM: paar jaar geleden

Frequentie bezoek NOM: om de paar jaar

Museumjaarkaart/Vriendenkaart: nee

Leerstijl Kolb: Dromer

Interview

De vrouw vond het Chinese Restaurant leuk. Het eerste wat haar opviel was de ‘geur van Chinees eten. Je komt meteen in de sfeer’. In de presentatie heeft de vrouw niets ontdekt. Ze heeft wel dingen herkend wat ze prettig vond: ‘zoals het bij ons vroeger was’. De vrouw dacht dat het restaurant de jaren ’70 -’80 representeerde. Het filmpje met het persoonlijk verhaal heeft de vrouw niet bekeken: ‘ik wist niet dat dat er was’. De touchscreen met foto’s heeft ze wel even bekeken. De vrouw vond dat door de aanwezigheid van de beelden (foto’s en het luikje), de geluiden in het gebouw en de geur de presentatie ‘leeft’. Volgens de vrouw maken deze verschillende elementen het Chinees Restaurant ‘echt, compleet’. Er kan volgens haar niets verbeterd worden in het restaurant. De ‘lage prijzen’ hebben in het Chinees Restaurant de meeste indruk op haar gemaakt.

Volgens de vrouw wil het NOM met het Chinees Restaurant de bezoekers laten zien ‘hoe het vroeger was en wat de invloed van migratie op de Nederlandse cultuur was’. De vrouw vindt dat presentaties die de recente geschiedenis en de geschiedenis van de stad laten zien ‘niet de overhand moeten krijgen, het is goed zoals het nu is’. Een paar van deze soort

presentaties vindt ze wel goed: ‘het is hier heel leuk gedaan, het hoort er ook bij’. De hoeveelheid aangeboden informatie in de presentatie vond ze genoeg. Ze had geen behoefte aan meer informatie: ‘ik zou niet weten wat meer’. Een gastheer of gastvrouw heeft ze bij het Chinees Restaurant niet gemist. ‘Als er iemand zit, vind ik het wel leuk om een praatje te maken’. Een mogelijkheid om via een smartphone toegang te krijgen tot foto’s, filmpjes en informatie vindt ze zelf niet interessant.

Voordat de vrouw het gebouw binnenstapte, had ze ‘niet echt een beeld van wat ik zou gaan zien’. Door de ‘menukaart nog in guldens, de sfeer, de sobere inrichting, de asbak op tafel zie je niet meer’ had de vrouw het idee dat ze zich in een Chinees restaurant uit de jaren ’50-’60 waande. Als ze spullen uit deze jaren ziet, voelt ze een herkenning. De vrouw vindt het bekijken van authentiek materiaal ‘wel het leukst’, maar het is voor haar niet echt noodzakelijk. Voor haar zou de sfeer niet veranderen bij het gebruik van ‘vervangers die er precies op lijken’. De sfeer die in het Chinees Restaurant hing, omschreef de vrouw als ‘terug in de tijd’. Dit was ook haar beleving in de presentatie. De nadruk op beleving in het museum vindt de vrouw belangrijk omdat er dan volgens haar een ‘compleet, totaal beeld’ wordt gegeven: ‘anders loop je er langs en dan zie je alleen maar’. Ze vindt het ook belangrijk om in een museum kennis op te doen.

De vrouw heeft het Chinees Restaurant met haar echtgenoot bezocht. Tijdens dit bezoek hebben ze met elkaar hun herinneringen en vroegere gebruiken besproken: ‘Ja, zo ging het ook. De eigen pan meenemen’. Het echtpaar heeft in deze presentatie niet met andere mensen gepraat. Er was ook niemand anders waarmee ze zouden kunnen praten. Ze zouden hun herinneringen en informatie niet aan het museum doorgeven.

De reden van het museumbezoek was een vrije dag: ‘de gelegenheid was er nu’. Het echtpaar bezoekt het NOM om de paar jaar. Ze vinden dat het museum sinds de laatste keer dat zij het bezochten, een paar jaar geleden, niet veranderd is. Op voorhand hebben ze voor de algemene informatie de website van het NOM bekeken.

De presentatie van het Chinees Restaurant geeft de vrouw een 9.

Interview Chinees Restaurant

datum: 18-05-2011

nr. Ch 8

Algemene informatie

Een chaotisch gesprek waarbij twee vrouwen en een man aanwezig waren. De bezoekers hebben alle drie de vragen beantwoord en hadden dezelfde mening. De man heeft de leerstijlentest ingevuld.

Geslacht: vrouw en man

Leeftijd: 70 – 79 - 78

Niveau hoogst genoten opleiding: MBO

Beroep: gepensioneerd

Woonplaats: Valkenswaard

Bezoekt museum met: Protestants Christelijke Ouderen Bond (PCOB) ong. 15 personen

Laatste bezoek aan NOM: in de jeugd

Frequentie bezoek NOM: tweede keer

Museumjaarkaart/Vriendenkaart: nee

Leerstijl Kolb: Dromer, Doener, Denker, Beslisser (uitgebalanceerde leerstijl)

Interview

De bezoekers vonden het ‘vreemd’ om het Chinees Restaurant in het NOM te zien. In het NOM willen ze ‘boerderijen en de Nederlandse cultuur’ te zien. De stad willen ze in het museum niet te veel zien: ‘wij komen van de boeren en vinden er niet zoveel aan’. Ze vonden het niet passen, dat het Chinees Restaurant in een Zaans huisje is geplaatst, ‘heel achterlijk’. Het eerste wat hen opviel was dat het ‘een klein tentje was en dat de prijzen zo laag waren’. Ook hebben ze opgemerkt dat er maar een aantal standaardgerechten waren in plaats van de grote variatie die nu in de Chinese restaurants te vinden is. Ze herkenden de inrichting uit de jaren '50; ‘eind jaren '50 gingen wij naar Amsterdam naar de Chinees’. De inrichting vonden ze wel heel sober: ‘meestal zijn er meer pauwen, spiegeltjes, schilderijtjes’. In het restaurant hebben ze niets nieuws ontdekt. De bezoekers hebben het Chinees Restaurant niet zo goed bekeken omdat ze daar ‘geen zin’ in hadden. Het filmpje met het persoonlijk verhaal hebben ze niet bekeken en de touchscreen was bezet. De bezoekers zijn geschrokken van de zingende Chinees in het luikje: ‘hoe minder geluid hoe liever’. De zingende Chinees heeft op hen ook

de meeste indruk gemaakt. Andere geluiden in het Chinees Restaurant zijn hen niet opgevallen. Ze vonden dat het restaurant niet ‘leefde’ en omschrijven de stemming in de presentatie als ‘doods en somber’. Daarnaast vonden ze het ook heel jammer dat er niets te eten was: ‘we hadden wel zin in een hapje’.

Met het Chinees Restaurant wil het NOM volgens de bezoekers laten zien dat dit ook bij de jaren ’50-’60 hoort. De bezoekers konden niet precies aanduiden wat er in het restaurant informatie was waardoor ze niet konden beoordelen of de aangeboden hoeveelheid voldoende is. Ze hebben geen behoefte aan meer informatie. Een vrouw merkte op dat ze in de presentatie had gelezen over het gegeven dat Chinezen het eten aan de Nederlandse smaak aanpasten en dat er steeds meer Chinese restaurants bijkwamen. Dit deed haar realiseren dat Chinezen ‘niet echt geïntegreerd zijn, maar ook niet opvallen en ijverig zijn en zich bescheiden opstellen’. Dit volgens haar in tegenstelling tot ‘andere bevolkingsgroepen die ook binnen zijn gekomen’. De bezoekers hebben geen gastheer of gastvrouw gemist bij het Chinees Restaurant. Voor een dienst om via een smartphone toegang te krijgen tot foto’s, filmpjes en informatie hebben de bezoekers geen interesse.

Voordat ze het Chinees Restaurant binnenstapten, verwachtten ze ‘oude dingen uit Nederland’ te zien. Dit geldt overigens voor hen voor elk gebouw in het NOM. De bezoekers hadden het idee dat ze zich in een Chinees restaurant in de jaren ’50-’60 waanden door de ‘armoedige, sobere’ inrichting. ‘Een Chinees restaurant trok in die tijd voornamelijk jong publiek dat niet veel geld had’. Wanneer ze voorwerpen uit de jaren ’50-’60 zien, realiseren ze zich ‘hoe weinig geld we hadden en hoe leuk het was om uit eten te gaan’. Zolang replica’s ‘er maar op lijken’ en een ‘indruk geven van die tijd, hoe mensen leefden; wat vonden ze leuk en belangrijk’ vinden de bezoekers het gebruik van authentiek materiaal niet noodzakelijk.

Op de vraag welke beleving ze in het Chinees Restaurant hebben opgedaan, antwoordden ze met ‘we waren moe en hadden zin in een hap Chinees maar dat was er niet. We hebben even rond rondgekeken waar niemand anders stond’. De bezoekers vinden het soms belangrijk om in een museum kennis op te doen; ‘je wilt eigenlijk wel met enige nieuwe gedachten naar huis gaan, maar niet te veel’.

De drie bezoekers horen bij een de groep van de PCOB die het NOM bezochten als een dagje uit. In het Chinees Restaurant hebben ze de menukaarten samen bekeken: ‘het waren allemaal dingen die we vroeger ook aten, maar heel weinig variatie’. Met andere mensen hebben ze niet gepraat. Hun herinneringen en informatie zouden ze niet aan het NOM doorgeven, mocht hier naar gevraagd worden.

Voor een man en een vrouw was het de eerste keer dat ze het NOM bezochten. De andere

vrouw had het museum al een keer eerder in haar jeugd bezocht. Zoals al eerder is aangegeven, verwachtten de bezoekers boerderijen te zien. Hier kwamen ze ook voor.

De presentatie van het Chinees Restaurant geven de twee vrouwen en een man een 6 'hooguit'.

Tilburgs huisje nr. 4

Interview Tilburgse huisjes nr. 4

datum: 10-05-2011

nr. T 1

Algemene informatie

Zowel een man als een vrouw zijn bij het gesprek aanwezig geweest, maar de vrouw heeft voornamelijk de antwoorden gegeven. De vrouw heeft ook de leerstijltest ingevuld.

Geslacht: vrouw

Leeftijd: 63

Niveau hoogst genoten opleiding: HBO

Beroep: Lerares

Woonplaats: Sonnebreughel

Bezoekt museum met: echtgenoot

Laatste bezoek aan NOM: tien jaar geleden of langer

Frequentie bezoek NOM: tot tien jaar geleden redelijk vaak

Museumjaarkaart/Vriendenkaart: Museumjaarkaart

Leerstijl Kolb: Dromer

Interview

De vrouw vond het vierde Tilburgse huisje uit 1970 'enig'. Het eerste wat haar opviel toen ze het gebouw binnenstapte, was de kleur oranje. Volgens haar wil het museum met deze presentatie aan de bezoekers laten zien hoe het vroeger, in de jaren '70, was. Hoe de huizen er uit zagen en hoe de mensen leefden. 'Een tijd'.

De vrouw heeft bij het bezoek aan het Tilburgse huisje niets nieuws ontdekt. Ze heeft vooral veel herkend. Ze gaf aan dat de inrichting van het huisje er net zo uit zag als de huizen toen ze achttien jaar was. 'Het is onze tijd. Toen hadden wij een moord gedaan voor zo een huisje'. Ze vond het zeer leuk om de inrichting en voorwerpen uit de jaren '70 te zien. 'Het zijn dingen die we zelf ook hadden: het tommado-rek, het oranje fonduestel, flesjes met een stop'. Ze heeft leuke herinneringen aan die tijd, maar ze mist die tijd niet. Ze wil niet terug naar de jaren '70. 'Ik zou zo niet meer kunnen leven'. Aan het huisje moet niets veranderd of verbeterd worden. 'Het was woekeren met de ruimte'. Het NOM heeft de inrichting van

huizen in de jaren '70 volgens haar zeer goed benaderd. Ze had het idee dat ze zich in de jaren '70 waande. 'Heel herkenbaar'. De vrouw maakte wel een opmerking over de kleur van de schort van de kraamzuster in het huisje. In Friesland, waar de vrouw oorspronkelijk afkomstig van is, was de schort van de kraamzuster blauw, die van de gezinverzorger was bruin. In het huisje heeft de pop die de kraamzuster moet representeren, een bruine schort aan waardoor de vrouw dacht dat de pop een gezinsverzorger moest voorstellen.

Tijdens het bezoek aan het huisje is de vrouw de trap opgegaan en heeft de slaapkamers bekeken. 'We kunnen hier ook nog naar boven'. Naderhand vindt ze wel dat ze iets gemist had als ze niet boven had gekeken. Maar ze niet het gevoel dat ze iets miste toen ze beneden stond: 'ik had nog niet aan de slaapkamers gedacht'. De vrouw heeft het hele huisje bekeken, maar is niet in het schuurtje geweest. Ze kon dus geen oordeel geven over het geluid dat in het schuurtje te horen is. De vrouw heeft niet met een gastheer of gastvrouw gesproken omdat deze niet aanwezig was. Een smartphone heeft ze niet. De vrouw had het Groene Kruisgebouw nog niet bezocht waardoor ze niets kon zeggen over het verband tussen de Tilburgse huisjes en het Groene Kruisgebouw.

Volgens de vrouw hing er in het vierde Tilburgse huisje een nostalgische sfeer die de meeste indruk op haar heeft gemaakt. 'Het heeft iets keuteligs, iets herkenbaars. Het zijn beelden uit onze jonge jaren'. Ze heeft niets tegen het gebruik van replica's, mits deze goed 'in elkaar zitten'. Replica's kunnen volgens de vrouw een goed tijdsbeeld vormen. De vrouw vindt een authentiek tijdsbeeld dus belangrijker dan authentiek materiaal.

De vrouw kende de Tilburgse huisjes nog niet en had er daardoor ook geen verwachtingen van. 'Wij waren er eigenlijk nog nooit binnen geweest. Toen wij er de laatste keer waren, was dit er nog niet'. Volgens haar mogen er meer presentaties in het museum worden opgenomen die met de stad en recente geschiedenis te maken hebben. 'Het hoort bij Nederland en voor de jeugd is het goed om te weten. De jaren '70 staan nog relatief dicht bij de jeugd, ze kunnen zich er nog iets van voorstellen.'

Met haar echtgenoot heeft ze haar herinneringen besproken: 'oh kijk hier, weet je dat nog?'. Met andere mensen hebben ze niet gesproken omdat er geen andere bezoekers aanwezig waren. De vrouw zou haar herinneringen en informatie aan het museum willen doorgeven. In het vierde Tilburgse huisje heeft ze een 'deja-vu' beleefd. De vrouw vindt zowel nadruk op beleving en kennis op doen zeer belangrijk in het museum. 'Ik vind het belangrijk dat de jeugd weet hoe ze leefden in vroegere tijden'. Een nuancering over het beleven van de presentaties is haar opmerking dat ze vindt dat ze niet in elke presentatie iets kan beleven. 'Het is meer overal naar kijken'. In het vierde Tilburgse huisje vindt ze wel dat

ze er iets beleefd kan worden omdat ‘het is van onze eigen tijd’.

Het bezoek aan het NOM was niet gepland. De vrouw zou eerst met haar echtgenoot naar Vught, naar het concentratiekamp gaan, maar omdat ze in de ochtend in de buurt van Arnhem waren, hebben ze besloten om naar het NOM te gaan. ‘Puur impulsief’. De laatste keer dat ze het museum bezocht hadden was ongeveer tien jaar geleden of langer. Tot tien jaar geleden hadden ze het NOM vaak bezocht, maar het laatste bezoek viel hen tegen omdat ze vonden dat het park slecht onderhouden was. Van oude bekenden hadden ze al gehoord dat het NOM er nu goed uit zag waardoor ze het nog een keer wilden proberen. De vrouw vindt dat het museum er nu inderdaad veel beter uitziet dan tien jaar geleden. Ze vindt dat nu alles goed onderhouden is en dat het een mooi museum is geworden. De vrouw is in het bezit van een Museumjaarkaart.

De presentaties van het vierde Tilburgse huisje geeft ze een 8.

Interview Tilburgse huisjes nr. 4

datum: 11-05-2011

nr. T 2

Algemene informatie

Zowel een man als een vrouw zijn bij het gesprek aanwezig geweest en hebben elkaar bij het beantwoorden van de vragen aangevuld. De man heeft de leerstijltest ingevuld.

Geslacht: man en vrouw

Leeftijd: 61 en 65

Niveau hoogst genoten opleiding: HBO

Beroep: nu gepensioneerd, maar waren lerares en juridisch medewerker

Woonplaats: Drenthe

Bezoekt museum met: echtgenoot

Laatste bezoek aan NOM: 7 maanden geleden

Frequentie bezoek NOM: vaak

Museumjaarkaart/Vriendenkaart: Museumjaarkaart en tot tien jaar terug Vrienden van het Nederlands Openluchtmuseum

Leerstijl Kolb: Beslisser

Interview

De man en de vrouw vonden het vierde Tilburgse huisje allebei leuk. Het eerste wat hen opviel was de 'flowerpower, de macramé, de gitaar in de hoek'. Het vierde huisje riep bij de man en de vrouw herinneringen van vroeger op. Ze hebben niets nieuws ontdekt of gezien. De hoeveelheid informatie die werd aangeboden vonden ze genoeg en ze hadden geen behoefte aan nog meer informatie: 'meer moet niet want dan lees je het niet meer. Het moet kort en krachtig'. Het vierde huisje vonden ze goed vormgegeven en ze vonden dat alles goed te begrijpen was: 'geeft een goed tijdsbeeld'. Wat de man wel opmerkte was dat hij denkt dat het vooral voor jongere mensen misschien goed is om naambordjes bij voorwerpen als de 'bandrecorder' en meubels als het 'dressoir' die nu niet gebruikt worden te zetten. Volgens hem zou het anders wel eens lastig te begrijpen kunnen zijn voor mensen die de jaren '70 niet hebben meegemaakt: 'de jeugd zegt het niets meer'. Ze hebben niet met de gastheer gepraat, maar dat hadden ze wel leuk gevonden. Bij een andere presentatie (drukkerij) hebben ze wel met een gastheer gepraat en dat vonden ze zeer leuk: 'die mensen zijn zeer vakkundig en

enthousiast'. Het idee om via de smartphone toegang te krijgen tot meer foto's, filmpjes en meer informatie vinden ze niet aantrekkelijk. Maar ze denken dat het waarschijnlijk wel interessant voor de jeugd kan zijn.

Het echtpaar heeft alles in het vierde huisje en het tuintje erachter bekeken. De muziek die in het schuurtje te horen was vonden ze leuk: 'de klusjesman had toen ook zijn radiootje bij zich'. Ze zijn de trap opgeweest en vonden dat als ze dat niet hadden gedaan iets gemist zouden hebben: 'dan zou ik me afvragen waar die mensen slapen'. In het vierde huisje hadden de man en de vrouw het idee dat ze terug in de jaren '70 waren beland. Dit was volgens hen door de sfeer van de flowerpower in het huisje: 'we waren zelf niet flowerpower, maar mijn zusje wel waardoor we alles heel erg goed herkennen'. Ze herkenden het ook heel goed omdat ze in het begin van de jaren '70 ouders werden: 'die kraamzuster die stond af te wassen'. Wanneer het echtpaar voorwerpen uit de jaren '70 terug ziet, krijgen ze de gevoelens van 'weemoed, nostalgie, terug in de tijd'. Voor hen is het niet heel belangrijk dat er authentiek materiaal in de presentatie wordt gebruikt. Als de replica's goed worden nagemaakt, 'het heeft echtheidsgehalte, het moet geen fantasie worden' en deze een goed tijdsbeeld zouden laten zien, is het voor hen ook goed.

De man en de vrouw hebben alle vier de huisjes van oud naar jong bekeken. Volgens hen wil het museum een vergelijking van tijdsbeelden laten zien: 'dit klopt nu goed'. Ze hebben alle huisje ook bezocht om van alle huisjes een goed tijdsbeeld te krijgen. Het Groene Kruisgebouw hadden ze nog niet bezocht. Ze vinden het goed dat er presentaties zouden komen die de geschiedenis van de stad en recente geschiedenis laten zien: 'het museum moet zich blijven vernieuwen, moderniseren. Anders krijg je op den duur een museum dat voor honderden jaren geleden geldt en wat geen heden en korte verleden meer weergeeft. De samenleving bestaat ook uit grote en kleine woongebieden. Als je een goed beeld wilt, moet de stad erbij'.

In het vierde huisje hebben de man en de vrouw wat ze hebben gezien met elkaar besproken: 'die bandrecorder hadden wij exact hetzelfde in de boekenkast'. Ze hebben met niemand anders gepraat. Als het museum zou vragen om hun herinneringen en informatie aan het museum door te geven, zouden ze dit doen. Het tuintje achter het vierde huisje heeft op de man en de vrouw de meeste indruk gemaakt. Dit omdat het een groot en net tuintje was voor in de jaren '70: 'de gemiddelde gezinnen hadden zo een formaat tuin niet, dat was pure luxe'.

In een museum zijn de man en vrouw in eerste instantie niet gericht op het opdoen van kennis, maar ze vinden het wel leuk om te zien hoe 'mensen in de 17^e en 18^e eeuw in een plaggenhut leefden' omdat ze dit niet hebben meegemaakt. Beleving vinden ze belangrijk. In

dit museum verwachten ze de nadruk op beleving voor het laten zien van tijdsbeelden. In het vierde Tilburgse huisje omschreven ze hun beleving als: ‘nostalgie’.

Het echtpaar bezoekt het NOM vrij regelmatig. Hun laatste bezoek was ongeveer zeven maanden geleden waardoor ze wisten wat ze moesten verwachten. Op internet hebben ze daarom niet gekeken: ‘we volgen het NOM niet meer zo’. Tot tien jaar geleden, toen ze nog in de buurt van Arnhem woonden, waren ze Vrienden van het Nederlands Openluchtmuseum. Ze geven aan dat ze vinden dat het museum tegenover tien jaar geleden een stuk opgeknapt is door het aanbieden van nieuwe presentaties en het verbeteren van presentaties.

De presentatie van het vierde Tilburgse huisje geven ze een 8.

Interview Tilburgse huisjes nr. 4

datum: 13-05-2011

nr. T 3

Algemene informatie

Zowel een man als een vrouw zijn bij het gesprek aanwezig geweest, maar de vrouw heeft voornamelijk de antwoorden gegeven. De vrouw heeft ook de leerstijltest ingevuld.

Geslacht: vrouw

Leeftijd: 42

Niveau hoogst genoten opleiding: MBO

Beroep: Verpleegster

Woonplaats: Zwammerdam

Bezoekt museum met: echtgenoot

Laatste bezoek aan NOM: ongeveer acht jaar geleden

Frequentie bezoek NOM: een aantal keer

Museumjaarkaart/Vriendenkaart: nee

Leerstijl Kolb: Dromer en Denker

Interview

De vrouw vond het vierde Tilburgse huisje zeer herkenbaar: 'dingen van vroeger'. Deze herkenning vond ze leuk. Ze heeft in het huisje rond gelopen en is naar boven gegaan. Ze vond dat als er geen mogelijkheid werd gegeven om de trap op te gaan en de slaapkamers te bekijken, ze geen 'compleet beeld' had gekregen van een Tilburgs huisje in de jaren '70. Het eerste wat haar opviel was het oranje. Wat haar verder opviel was dat er in het huisje met stenen een boekenrek was opgebouwd. Zij kende dit zelf alleen als iets uit de tuin. In het schuurtje van het vierde huisje is de vrouw niet geweest. Ze is alleen in de schuurtjes van de oudste twee huisjes geweest.

Ze denkt dat het NOM met de Tilburgse huisjes wil weergeven hoe het vroeger geweest is: "een beeld door de jaren heen". Een weergave van vroeger verwacht ze bij elke presentatie in het NOM: "bedsteden". De vrouw vindt dat er genoeg informatie werd aangeboden in het vierde Tilburgse huisje en ze heeft geen behoefte aan meer. "Je ziet van alles". Ze merkte wel op dat ze wat er in het huisje te zien is niet echt als informatie opvat omdat alles bekeken moet worden. De inrichting sprak haar zeer zeker aan. Het huisje is

volgens haar zeer goed naar het tijdsbeeld ingericht: “een goede weergave van de tijd”. De vrouw vindt niet dat er iets in het huisje verbeterd moet worden: “het moet zo blijven als het nu is”. De man merkte wel op dat hij een plantenbol die voor het raam hangt mist. Volgens hem hingen deze ‘er altijd in de kleuren oranje, paars, groen of bruin’. De vrouw vond het idee van de smartphone niet heel aantrekkelijk, maar haar man vond dit wel een leuk idee. Hij zou gebruik maken van de dienst. Wat opviel is dat zowel de vrouw als de man niets hebben gezegd over de poppen en het thema van de gezondheidszorg, ofwel de kraamzorg in dit geval.

Tijdens het bezoek aan de Tilburgse huisjes hebben ze niet gesproken met de gastheer. De vrouw vertelde wel dat ze het enthousiasme van de gastheren en gastvrouwen die ze bij andere presentaties hebben gezien zeer aangenaam vindt. “Iemand die enthousiast kan vertellen boeit.” De man en de vrouw hebben elkaar in het vierde huisje op van alles gewezen: “oh ja, dat is dat, dat hadden wij ook”. Ze hebben niet met andere mensen gepraat. (Er waren ook geen andere mensen aanwezig.) Het echtpaar zou hun herinneringen en informatie wel aan het museum willen doorgeven.

Het echtpaar heeft eerst de Tilburgse huisjes gezien van oud naar jong. Het middelste huisje hadden ze overgeslagen, maar die gingen ze na het interview toch nog even bekijken. Bij het vierde huisje had de vrouw echt het idee dat ze zich in de jaren ’70 waande. Dit komt volgens haar door de kleur en de voorwerpen: “de bandrecorder, echt een jaren ’70 bandrecorder”. De vrouw omschreef de stemming in het vierde huisje als rustgevend: “tegenwoordig is alles haasten, haasten, haasten, dat zie je daar niet”. De man voegde er aan toe dat hij het een ‘hippie’ sfeer vond. Van het zien van spullen uit de jaren ’70 wordt ze nostalgisch. De vrouw vindt het gebruik van authentiek materiaal belangrijk: “het leukste om naar te kijken”. Wanneer er replica’s gebruikt zouden worden om een tijdsbeeld te creëren zou het ‘gevoel van de echte oudheid verdwijnen’. Ze weet niet of ze met replica’s nog het gevoel krijgt dat ze “echt even terug in de jaren ’70 is”. Wat de meeste indruk op de vrouw heeft gemaakt is de inrichting van de woonkamer.

De vrouw omschrijft haar beleving in het vierde Tilburgse huisje als “terug in de tijd”. De nadruk op beleving in een museum vindt ze heel belangrijk. Dit omdat volgens haar “alles wat je ziet beter blijft hangen als je er een beleving bij voelt”. Ze vindt het daarnaast ook belangrijk om in een museum kennis op te doen. Het gebruik van multimedia in een presentatie vindt ze goed als het niet de sfeer van het gebouw weg neemt. Bij Van Gend & Loos vond ze het leuk om een filmpje met meer informatie te zien, maar bij de Tilburgse huisjes vindt ze zo iets niet nodig. Ze vindt het niet passen bij deze presentatie om ‘op een

knop te drukken'. De presentatie zegt nu al genoeg volgens haar.

Het bezoek aan het NOM was niet gepland, het was een spontane beslissing. De laatste keer dat ze het museum bezocht hadden, was ongeveer acht jaar geleden. Vóór het bezoek van vandaag verwachtten ze dat alles nog hetzelfde was als acht jaar geleden. Dit was volgens de vrouw ook het geval. De vrouw vindt niet dat er in het museum veel moet veranderen: "het is zo wel prima". Met presentaties meer nadruk leggen op de stad vindt ze niet nodig.

De vrouw geeft het vierde Tilburgse huisje een 9.

Interview Tilburgse huisjes nr. 4

datum: 14-05-2011

nr. T 4

Algemene informatie

Zowel een man als een vrouw zijn bij het gesprek aanwezig geweest en hebben elkaar aangevuld in het beantwoorden van de vragen. De vrouw heeft de leerstijlentest ingevuld.

Geslacht: man en vrouw

Leeftijd: 40 en 44

Niveau hoogst genoten opleiding: HBO en VWO

Beroep: Adviseur ecologie en Metaalbewerker

Woonplaats: Krommenie

Bezoekt museum met: echtgenoot

Laatste bezoek aan NOM: in de jeugd

Frequentie bezoek NOM: tweede keer

Museumjaarkaart/Vriendenkaart: Museumkaart

Leerstijl Kolb: Dromer, Denker, Doener, Beslisser (uitgebalanceerde leerstijl)

Interview

De man en de vrouw vonden dat het vierde Tilburgse huisje herinnerde aan hun kindertijd. Ze zijn langs achter binnen gekomen en het eerste wat hen opviel toen ze binnenstapten, was de wasmachine, de 'bovenlader'. Toen ze verder keken viel het oranje heel erg op. De man en de vrouw hebben niets nieuws gezien of ontdekt in het huisje. Ze hebben de onderverdieping van het huisje bekeken. De trap waren ze niet opgegaan maar dat zouden ze na het interview nog wel gaan doen. Op de bovenverdieping van het vierde huisje verwachtten ze dezelfde stijl te zien als op de benedenverdieping. Ze zijn ook in het schuurtje geweest waar ze popmuziek hoorden. Doordat de popmuziek te horen was, vonden ze het 'nog levendiger' worden. De man en de vrouw gaven aan dat ze veel herkenden wat ze heel prettig vonden: 'de bandrecorder en de stoelen hadden wij ook'; 'de vrouwelijke pop had mijn moeder kunnen zijn en ik de baby'. Omdat het vierde huisje 'uit onze jeugd' kwam, vonden ze het niet moeilijk om alles wat er te zien was in het huisje te begrijpen. De sfeer in het vierde huisje omschreven ze als: 'flowerpower' en 'vrijgevochten'.

De man en de vrouw hebben alle Tilburgse huisjes uit interesse bezocht. Ze hebben

eerst het oudste huisje bekeken en zijn zo naar het jongste huisje gegaan. Dit is ook de reden waarom ze bij het vierde huisje langs achter naar binnen zijn gegaan. Volgens hen wil het NOM met het vierde Tilburgse huisje en de andere drie huisjes de ontwikkeling in de tijd laten zien. Ze hebben bij deze presentatie niet met de gastheer gepraat, maar dat misten ze niet. De vrouw gaf voornamelijk aan dat ze het liefst zelf op zoek wil en zelf verbanden wil leggen: ‘bij het tweede huisje dacht ik dat ik een doodskistje zag, maar toen ik naar buiten liep en het bid voor mij zag, begreep ik echt pas wat er was gebeurd.’ ‘Ik vind het fijner om zelf op zoek te gaan.’ De dienst om via de smartphone meer informatie, foto’s en filmpjes te verkrijgen, vond ze een heel leuk idee, maar ze weet niet of ze de tijd hiervoor zou nemen.

Zowel de man en de vrouw hadden het idee dat ze zich echt in de jaren ’70 waanden: ‘toen waren we hele kleine kinderen. Het zijn allemaal déjà vu’s’. Wanneer ze voorwerpen uit de jaren ’70 zien, voelen ze vooral veel herkenning. Ze vinden het belangrijk dat het NOM dicht bij de waarheid blijft en vinden daarom authentiek materiaal belangrijk. Wanneer het NOM replica’s zou gebruiken om een tijdsbeeld te creëren, vinden ze dat het NOM moet vermelden dat het replica’s zijn. Als dit gebeurt, vinden ze het gebruiken van replica’s ‘prima’.

In het vierde Tilburgse huisje heeft de kleur oranje en de oude muziekapparatuur de meeste indruk op de vrouw gemaakt. Bij de man is de popmuziek in het schuurtje het meest bijgebleven. De beleving die ze in de presentatie hebben gevoeld, omschreven ze als het ‘oh ja – gevoel’. Ze vinden het belangrijk dat het NOM nadruk legt op beleving omdat ze vinden dat dit de geschiedenis levend maakt. De vrouw gaf aan dat ‘levende geschiedenis’ het mogelijk maakt om ‘dit tijdsbeeld te vergelijken met hoe het toen was’. Het lijken haar en haar vriend daarom ook leuk om een stukje Amsterdam in het museum tegen te komen of een dorp anno nu waar de tijd heeft stil gestaan. Wat betreft recente geschiedenis in het museum vindt de man dat de tijd wel bij het gebouw moet passen: ‘een oude prinsesboerderij moet niet worden ingericht in de tijd van de jaren ’70 en ’80. In deze context gaat het goed want het zijn vier huisjes en daar kan je een tijdslijn in aanbrengen.’ De man en de vrouw vinden het allebei belangrijk om in een museum kennis op te doen.

De man en de vrouw zijn partners. Tijdens het bezoek aan het vierde huisje hebben ze met elkaar besproken wat ze hebben gezien en wat ze zich herinnerden. Met andere mensen hebben ze niet gesproken. Als het museum zou vragen om hun herinneringen en informatie aan het museum door te geven, zouden ze hier aan meewerken. Het Groene Kruisgebouw hadden ze nog niet bezocht.

De reden voor het bezoeken van het museum was een dagje weg: ‘een uitje’. Ze waren

beiden al een keer eerder in het museum geweest, maar dat was toen ze heel jong waren. Ze waren dan ook benieuwd of het museum er nog hetzelfde zouden uitzien. Dit was volgens hen het geval. Op voorhand hebben ze op de site van het NOM gekeken voor wat meer informatie.

De presentatie van het vierde Tilburgse huisje geven ze een 8,5.

Interview Tilburgse huisjes nr. 4

datum: 15-05-2011

nr. T 5

Algemene informatie

Geslacht: vrouw

Leeftijd: 44

Niveau hoogst genoten opleiding: Universiteit

Beroep: Administratief Medewerker

Woonplaats: Breda

Bezoekt museum met: echtgenoot en 2 kinderen onder de 12 jaar

Laatste bezoek aan NOM: nog niet zo lang geleden

Frequentie bezoek NOM: redelijk vaak

Museumjaarkaart/Vriendenkaart: nee

Leerstijl Kolb: Dromer en Denker

Interview

De vrouw vond het vierde Tilburgse huisje ‘heel mooi’. Het eerste wat haar opviel was dat het huisje er net zo uitzag als dat zij het zich van vroeger herinnerde: ‘zoals wij het thuis hadden’. Ze vond het leuk dat er herinneringen uit haar jeugd naar boven kwamen. Wat ze ontdekte, was dat er in het huisje al centrale verwarming zat. De vrouw wist niet meer dat centrale verwarming er toen al was. De verwarming heeft ze ontdekt toen ze trap opging. Als ze de trap niet was opgegaan, had ze dit en ook de dakkapel niet gezien. Door de bovenverdieping te bekijken, vond ze dat ze een totaalbeeld kreeg. De vrouw heeft ook het schuurtje achter het vierde huisje bekeken en de muziek gehoord. Door de muziek vond dat ze het ‘levendiger en authentieker’ wordt.

Persoonlijk vond de vrouw dat er genoeg informatie werd aangeboden en had ze geen behoefte aan meer informatie. Ze gaf aan dat er misschien wel voor de kinderen meer uitleg mocht komen omdat zij die tijd niet hebben meegemaakt zodat het voor hen duidelijker wordt. Ze heeft nu haar kinderen zelf op dingen gewezen en uitleg gegeven zodat ze het beter kunnen begrepen: ‘dat ze echt de verschillen in de huisjes zien’. Extra informatie door middel van een gesprek met een gastheer of gastvrouw of via de smartphone lijken haar goede manieren om kinderen wat meer informatie aan te bieden. Met andere mensen heeft de vrouw niet gepraat. Ze zou haar herinneringen en informatie aan het museum willen doorgeven.

De vrouw heeft met haar gezin alle vier de huisjes bekeken. Ze zijn van het oudste huisje naar het jongste huisje gegaan zodat ze de ontwikkeling in de tijd goed zouden zien. Volgens haar laat de presentatie zien 'hoe het vroeger in een arbeidershuisje was en hoe dat zich ontwikkeld heeft'. In het vierde huisje had de vrouw het idee dat ze terug in de jaren '70 was door de 'kleuren, de macramé en dat gehaakte'. Ze beleefde haar jeugd weer in deze presentatie. De sfeer die er in het huisje hangt, omschreef ze als 'nostalgie' en een 'familiesfeertje'. De 'kleuren, de sfeer, het gevoel' in het vierde huisje hebben ook het meeste indruk op haar gemaakt.

Ze vindt het heel belangrijk dat er authentiek materiaal in de presentaties te zien zijn. Replica's hebben voor haar 'mindere waarde'. Ze vindt dat het verband tussen de Tilburgse huisjes en het Groene Kruisgebouw is dat de presentaties alle twee 'het gevoel van vroeger toen ik klein was' naar boven brengen.

De vrouw vindt nadruk op beleving in het museum belangrijk omdat dit de geschiedenis 'levendiger' maakt. Zelf heeft ze haar herinneringen uit haar jeugd beleefd toen ze het vierde Tilburgse huisje bezoekt. Daarnaast vindt de vrouw het ook belangrijk om in een museum kennis op te doen. De reden van het museumbezoek is dan ook om haar kinderen 'te laten zien hoe het vroeger in Nederland was'. De vrouw vindt het goed als er meer presentaties zouden komen die recente geschiedenis en de geschiedenis van de stad laten zien.

Het gezin heeft het NOM al vaker bezocht. De laatste keer was nog niet zo lang geleden en ze vinden dat er niets verandert was. De kinderen hebben op voorhand ook even op internet gekeken voor algemene informatie als de openingstijden.

De vrouw geeft de presentatie van het vierde Tilburgse huisje een 9.

Interview Tilburgse huisjes nr. 4

datum: 15-05-2011

nr. T 6

Algemene informatie

Twee mannen waren bij het gesprek aanwezig. Ze hebben elkaar aangevuld bij het beantwoorden van de vragen. De jongste man heeft de leerstijltest ingevuld.

Geslacht: man

Leeftijd: 34 en 61

Niveau hoogst genoten opleiding: Universiteit

Beroep: Leraar Geschiedenis

Woonplaats: Utrecht

Bezoekt museum met: ouders, kinderen en kleinkinderen (onder 3 jaar)

Laatste bezoek aan NOM: 6 jaar geleden

Frequentie bezoek NOM: redelijk vaak

Museumjaarkaart/Vriendenkaart: Museumkaart

Leerstijl Kolb: Denker

Interview

De mannen vonden het vierde Tilburgse huisje heel herkenbaar. Dit was vooral bij de oudste man het geval, maar de jongste man (zijn zoon) kon zich wel voorstellen dat het in de jaren '70 zo was. Het eerste wat hen opviel was 'de jaren '70 inrichting en specifiek de fonduepan want die hadden wij ook'. De mannen hebben het hele huisje bekeken. Ze zijn de trap opgegaan omdat ze anders het 'totaalbeeld' misten. 'Bij het voorlaatste huisje mis je alleen een bed dus daar mis je niet zoveel, maar bij het laatste huisje zie je boven meer'. Ook hebben ze het schuurtje in de tuin bekeken. De muziek die er gespeeld werd, was voor de oudste man heel erg herkenbaar voor die tijd: 'fantastisch'. De herkenning vinden ze heel leuk: 'dat is één van de leukste dingen hier'. Ze ontdekten dat er in het laatste huisje een kind geboren was. Dit was bij hun laatste bezoek nog niet het geval.

De hoeveelheid informatie die in het vierde huisje aangeboden wordt, vinden ze genoeg. Er mag voor hen wat meer tekst komen, maar ze misten het niet echt toen ze het huisje bekeken: 'het is leuk om te bekijken'. De mannen vinden alles wat er te zien is gemakkelijk te begrijpen. Ze hebben niet met de gastheer gepraat, maar dat misten ze niet.

Voor hen hoeft dat 'niet per se'. Informatie krijgen via de smartphone vinden ze niets omdat het te veel moeite kost en hij 'vindt het leuker om bordjes te lezen'.

De mannen hebben alle vier de Tilburgse huisjes bekeken. Ze hebben eerst het oudste huisje bezocht en zijn vervolgens naar een steeds jonger huisje gegaan. Ze hebben alle huisjes bekeken omdat ze een totaalbeeld wilden krijgen: 'dat is juist het aardige van het hele spul'. Volgens hen wil het NOM met de huisjes laten zien hoe 'de smaak en de welvaart verandert'. In het vierde huisje hadden de mannen het idee dat ze echt terug in de jaren '70 waren. Dit door de 'overdadige jaren '70 inrichting en de aardige details'. Volgens de oudste man is de 'sfeer van toen' goed weergegeven: 'dingen herkennen die je zelf allemaal in je eigen huis had staan'. Het vierde huisje doet de jongste man denken aan 'oude fotoboeken'. Hij moet dan ook 'lachen' als hij voorwerpen uit de jaren '70 ziet. Bij de oudste man roepen voorwerpen uit die tijd herinneringen op. De inrichting van het vierde huisje is wat het meest indruk op hen heeft gemaakt.

Het gebruik van authentiek materiaal vinden de mannen belangrijk. Als er replica's gebruikt zouden worden, zou het ook niet 'heel erg zijn omdat het vaak toch niet te zien is waardoor het beeld en de sfeer niet veel veranderd'. Maar ze zeggen 'als er nou echte spullen zijn, moeten die gebruikt worden. Uit de jaren '70 zullen nu nog wel echte spullen te vinden zijn'. De mannen vinden het ook goed als er meer presentaties zouden komen die zich richten op recente geschiedenis en de stad omdat dit 'dichtbij staat'. 'Die boerderijen zijn wel leuk, maar daar heb ik niets mee. Ik ben historicus, maar veel vind ik oud. Dit spreekt meer aan'. Het verband tussen het Groene Kruisgebouw en de Tilburgse huisjes ziet de oudste man als presentaties uit 'dezelfde tijd'. De jongste man had het Groene Kruisgebouw nog nooit bezocht.

Tijdens het bekijken van het vierde Tilburgse huisje hebben de mannen met hun vrouwen en (klein)kinderen besproken wat ze hebben gezien, wat herkenbaar was. De mannen zeggen ook herinneringen te hebben beleefd. Met mensen die niet bij hun gezelschap hoorden, hebben ze niet gesproken. Als het museum zou vragen om hun herinneringen en informatie door te geven zouden ze wel willen meewerken (klonk niet heel enthousiast). Beleving vinden ze belangrijk omdat het de geschiedenis 'minder statisch' maakt. Ook vinden ze het belangrijk om in een museum kennis op te doen.

De reden van het museumbezoek was een dagje uit. Ze wilden bekijken 'hoe het ook al weer was en sommige dingen weerzien die ze zich van het laatste bezoek herinnerden'. Dit was in grote lijnen wel zo, maar details als de geboorte van het kind in het vierde huisje waren

anders.

De presentatie van het vierde Tilburgse huisje geven de mannen een 8.

Interview Tilburgse huisjes nr. 4

datum: 15-05-2011

nr. T 7

Algemene informatie

Een man en een vrouw waren bij het gesprek aanwezig. Ze hebben elkaar aangevuld bij het beantwoorden van de vragen. De man heeft de leerstijlentest ingevuld.

Geslacht: man en vrouw

Leeftijd: 55 en 54

Niveau hoogst genoten opleiding: Universiteit en HBO

Beroep: Bestuurder Zorginstelling en Lerares

Woonplaats: Borne

Bezoekt museum met: echtgenoot

Laatste bezoek aan NOM: niet zo lang geleden

Frequentie bezoek NOM: redelijk vaak

Museumjaarkaart/Vriendenkaart: Museumkaart

Leerstijl Kolb: Dromer

Interview

De man en de vrouw vonden het vierde Tilburgse huisje 'heel leuk ingericht en alles wat er staat heel herkenbaar'. Het echtpaar komt vaker in het NOM en per bezoek nemen ze de tijd om een paar presentaties heel erg goed te bekijken. De Tilburgse huisjes kenden ze al, maar nu ze het goed hebben bekeken, hebben ze ontdekt dat alle details in het vierde huisje kloppen: 'iedere keer zie je steeds meer details'. Het eerste wat hen opviel toen ze het huisje binnenstapten, waren de 'kleuren'. Ze vonden het leuk dat ze het huisje voor hen zo herkenbaar was. De man en de vrouw hebben overal in het vierde huisje gekeken. Ze zijn de trap opgeweest om een 'totaal compleet beeld' van de presentatie te krijgen. Ze zijn ook in het schuurtje achter het huisje geweest en de muziek die ze daar hoorden vonden ze leuk: 'vroeger zaten we daar helemaal in'. Het gebruik van muziek vinden ze aan de presentatie bijdragen. 'Als je deze dingen binnenstapt, gaat het vaak om geur, geluid en kleuren. Dat zijn de meest herkenbare dingen, dat soort zaken. Op een gegeven moment ga je nader invullen.' Ze omschreven de sfeer in het vierde huisje als 'kneuterig, veiligheid, studentikoos, trots op wat je bereikt heb'.

De hoeveelheid informatie die in het vierde Tilburgse huisje wordt aangeboden, vinden de man en de vrouw genoeg. Ze vonden de informatie gemakkelijk te begrijpen en hebben geen behoefte aan meer informatie. ‘Er is genoeg informatie beschikbaar zoals de kranten in het jaren ’50 huisje. Of iedereen hier gebruik van maakt, is een andere vraag’. Het echtpaar heeft niet met de gastheer gesproken, maar vinden dat ook niet nodig als ze met elkaar het NOM bezoeken. Ze willen alles zelf ontdekken, maar als ze met grote groepen komen, vinden ze extra uitleg door een gastheer wel leuk. Van de mogelijkheid om met een smartphone toegang te krijgen tot meer informatie, foto’s en filmpjes zouden ze zelf niet gebruik maken, maar ze vinden het wel een ‘goede optie voor de toekomst’ om ‘bij de tijd te blijven, de interesse van de jeugd op te wekken’. De man en de vrouw hebben geen opmerkingen op het inhoudelijke gedeelte van het vierde huisje, maar ze geven wel duidelijk aan (later in het interview nog meerdere keren) dat het NOM ervoor moet zorgen dat het huisje er verzorgd blijft uitzien. ‘Wij liepen in de jaren ’70 ook niet vijf jaar in dezelfde kleren. Wij waren niet stoffig, het was bij ons schoon’.

De man en de vrouw hebben alle Tilburgse huisjes bekeken. Ze hadden hier extra tijd voor uitgetrokken omdat dit de presentatie was die ze nog een keer extra goed wilden bekijken. Ze hebben eerst het oudste huisje gezien en zijn vervolgens bij het jongste huisje gekomen. Deze route was niet bewust gekozen. Ze hebben het oudste huisje eerst bezocht omdat ze van die kant kwamen. De ‘verandering van de tijd’ is volgens hen de bedoeling wat het NOM met deze huisjes (en ook het vierde) aan de bezoekers wil laten zien. Ook denken ze dat het NOM de bezoekers een totaal beeld willen geven en met de huisjes een ‘verandering in het leven laten zien’.

In het vierde Tilburgse huisje vonden ze dat ze echt terug in de jaren ’70 waren door het geheel, door ‘de geuren en kleuren’. Als ze voorwerpen uit de jaren ’70 zien, vinden ze het heel herkenbaar: ‘ik had dezelfde boeken’. Wat in het vierde huisje de meeste indruk op hen heeft gemaakt zijn ‘de kleuren, de sfeer, de totaliteit is goed neergezet’. De man en de vrouw vinden het heel belangrijk dat het NOM echte voorwerpen uit de jaren ’70 laat zien. Wanneer er replica’s getoond zou worden, vinden ze dat de ‘authenticiteit kwijt is’. Af en toe een replica gebruiken is niet erg, maar het mag voor hen niet de overhand nemen. Ze geven ook aan dat het volgens hen nog niet nodig is omdat er nog voorwerpen uit de jaren ’70 te vinden zijn. De man en de vrouw hebben in het vierde huisje ‘gemoedelijkheid, de gehaastheid weg, rondlopen zonder tijd, flashback’ ervaren. Ze vinden nadruk op beleving belangrijk in het NOM: ‘een museum is beleving. Iets beleven doe je met al je zintuigen’. Volgens de man is ook het doel van het NOM om een stukje beleving mee te geven aan de

bezoeker. Ze vinden het ook belangrijk om in een museum kennis op te doen.

Tijdens het bezoek aan het vierde Tilburgse huisje heeft het echtpaar met elkaar besproken wat ze hebben gezien en herinneringen opgehaald: 'ja oh, dat had die ook'. Deze keer hebben ze bij de huisjes niet met andere mensen gesproken. Bij vorige bezoeken hebben ze dat wel gedaan wat ze heel fijn vinden. Ze vinden dat de Tilburgse huisjes het 'uitlokken' om met andere mensen te praten over de dingen die men herkent. Als het NOM zou vragen om hun herinneringen en informatie door te geven, zouden ze daar aan meewerken. De man en de vrouw hadden het Groene Kruisgebouw al bezocht en zien de zorg als het verband tussen het kruisgebouw en de Tilburgse huisje.

Het echtpaar vindt het goed dat er meer presentaties in het NOM komen die de recente geschiedenis en de geschiedenis van de stad laten zien. Ze vinden dat het museum niet stil moet blijven staan. De man geeft aan dat hij het begrijpelijk zou vinden als er over twintig jaar een asielzoekerscentrum in het museum te zien zou zijn. 'Je moet niet alleen heel oude gebouwen kunnen zien, maar ook wat nu oud wordt'. De vrouw gaf aan dat ze het leuk zou vinden om een studentenkamer te kunnen zien. Bij het bezoeken van een presentatie in het NOM verwachten ze 'om even terug in de tijd te gaan, om de herkenbaarheid terug te brengen'. Daarnaast willen ze ook zien hoe het in andere streken van Nederland was en de gebouwen uit deze streken met elkaar vergelijken.

De reden voor het museumbezoek was om de voetbal (finale tussen Ajax en Twente) te ontvluchten en aan een paar presentaties extra tijd te besteden. Ze hebben hun verwachtingen van het museum gevormd aan de hand van vorige bezoeken en hebben verder niets geraadpleegd.

Ze geven de presentatie van het vierde Tilburgse huisje een 8.

Interview Tilburgse huisjes nr. 4

datum: 18-05-2011

nr. T 8

Algemene informatie

Een man en een vrouw waren bij het gesprek aanwezig. Ze hebben elkaar aangevuld bij het beantwoorden van de vragen. De vrouw heeft de leerstijlentest ingevuld.

Geslacht: man en vrouw

Leeftijd: 67 en 64

Niveau hoogst genoten opleiding: Universiteit en HBO

Beroep: Gepensioneerd

Woonplaats: Doetinchem

Bezoekt museum met: echtgenoot

Laatste bezoek aan NOM: een jaar geleden

Frequentie bezoek NOM: tweede keer

Museumjaarkaart/Vriendenkaart: Museumkaart

Leerstijl Kolb: Dromer

Interview

De man en de vrouw vonden het vierde Tilburgse huisje 'schattig' en 'herkenbaar'. 'Wij zijn oud genoeg om het echt meegemaakt te hebben'. Het eerste wat hen opviel was dat het heel klein was. Het echtpaar heeft het hele huisje bekeken en is de trap opgegaan. Als ze dat niet hadden gedaan, hadden ze douche gemist: 'ik ben verschrikkelijk blij dat die douche er niet meer is'. Het schuurtje achter het vierde huisje hebben ze niet bekeken. De man en de vrouw vonden dat er in deze presentatie voor hen voldoende informatie werd aangeboden en hebben geen behoefte aan meer, maar ze kunnen zich voorstellen dat er voor 'kinderen' nog te weinig informatie wordt gegeven. Ze hebben in het vierde huisje niets nieuws ontdekt, ze hebben vooral veel herkend: 'veel spullen hebben we zelf ook nog gehad'. De man en de vrouw hebben niet met de gastheer gepraat, maar dat vonden ze niet erg. Ze begrepen alles omdat ze zoveel herkenden. Maar voor mensen die de jaren '70 niet hebben meegemaakt, zouden ze extra uitleg van een gastheer of gastvrouw wel goed vinden. Van de internetdienst via de smartphone zouden ze geen gebruik maken. De man en de vrouw vinden dat het NOM 'niks moet veranderen' aan het vierde huisje: 'hooguit een levende mama en een levende baby'.

De vrouw had in eerste instantie het idee dat het huisje de jaren '50-'60 liet zien. 'Ik herinner me dat het zo was toen ik klein was'. De man vulde hierbij aan dat de apparatuur als 'de bandrecorder en de televisie' die in het laatste huisje te zien is er nog niet was in de jaren '50-'60 waardoor de vrouw bedacht dat het huisje misschien toch de jaren '70 representeerde. Ze hadden het idee dat het vierde huisje 'nog ouder was dan ons eerste huisje'. Wanneer ze de voorwerpen van het huisje bekeken, voelden ze nostalgie. De sfeer die er in het vierde huisje hing, omschreven ze als 'echt uit die tijd'. De man en de vrouw vinden het heel belangrijk dat er authentiek materiaal wordt tentoongesteld. Als er replica's gebruikt zouden worden, is het volgens hen zo dat 'de sfeer wordt dan toch niet gehaald'. De 'echtheid' heeft op de man en de vrouw de meeste indruk gemaakt. Het echtpaar had het Groene Kruisgebouw nog niet bezocht.

Tijdens het bezoek aan het vierde huisje hebben de man en de vrouw met elkaar besproken wat ze hebben gezien: 'kijk nou eens'. Met andere mensen hebben ze niet gepraat omdat er geen andere mensen in het vierde huisje waren. Als het NOM zou vragen om hun herinneringen en informatie door te geven, zouden ze dit doen.

De man en de vrouw hadden de andere drie Tilburgse huisjes nog niet bezocht. Dat gingen ze na het interview nog doen. Volgens hen wil het museum met alle Tilburgse huisjes en de andere presentaties het leven van vroeger laten zien: 'hoe Nederlanders leefden'. Voordat ze het vierde huisje bezochten, verwachtten ze een huisje uit de jaren '70 te zien. De vrouw vond dat er een completer beeld werd gegeven dan dat ze had verwacht: 'zelfs de keuken was zo authentiek'.

In het vierde huisje hebben de man en de vrouw ervaren dat ze 'terug in de tijd' waren: 'in het Duits noemen ze het een Aha-erlebnis'. Ze vinden het belangrijk dat het NOM nadruk legt op beleving. Volgens hen 'is het de enige manier om beter te begrijpen waar we vandaan gekomen zijn'. Ze vinden het ook belangrijk om in een museum kennis op te doen: 'niet alleen mooiheid'.

Op de vraag of het echtpaar meer presentaties in het NOM willen zien die nadruk leggen op recente geschiedenis en de geschiedenis van de stad, zegt de vrouw dat ze de Molukse Barak de vorige keer 'heel indrukwekkend' vond. Voor haar mogen er meer huizen in het NOM komen omdat het 'gros van de bevolking niet in boerderijen leefde'. De man zegt: 'er zijn heel erg veel boerderijen hier en weinig van dit soort huisjes terwijl dit soort huisjes ook heel markant zijn. Na de oorlog zijn ook typen huizen gebouwd om zoveel mogelijk mensen in geduwd werden en dat zijn ook allemaal stukken cultuur'. De man zou het heel interessant vinden om dat soort presentaties te zien.

De reden van het museumbezoek was dat ze vorig jaar het museum hebben bezocht met een buitenlands gezelschap en daarom niet alles hebben kunnen zien. Nu wilden ze alles beter bekijken. Ze hebben op voorhand niet op de site gekeken, maar hebben uit het boekje dat ze bij het vorig bezoek hadden gekocht hun informatie gehaald. In het boekje hebben ze gezien welke presentaties ze de vorige keer nog niet hadden bezocht en die ze nu wel wilden zien.

De presentatie van het vierde Tilburgse huisje geven ze een 9.

Groene Kruisgebouw; Wessem

Interview Wessem; Groene Kruisgebouw

datum: 04-05-2011

nr. W1

Algemene informatie

Twee vrouwen hebben de leerstijlentest ingevuld, maar één vrouw heeft de vragen beantwoord.

Geslacht: vrouw

Leeftijd: 53

Niveau hoogst genoten opleiding: MAVO

Woonplaats: Harderwijk

Bezoekt museum met: vriendin

Leerstijl Kolb: Dromer en Doener

Leerstijl van vriendin: Beslisser en Doener

Interview

De presentatie benadert volgens de vrouw heel goed de werkelijkheid. Ze denkt dat de presentatie laat zien hoe het vroeger geweest is en de ontwikkeling naar het heden. Het eerste wat haar opviel was de geur. Ze wist dat het een schoonmaakmiddel/desinfecteringsmiddel was, maar gaf het een andere naam: ether. De vrouw herkende het kruisgebouw uit haar jeugd. Ze herkende hoe een doktersbezoek in de jaren '50 ging in haar jeugd en ook de instrumenten herkende ze. Ze vond het zeer prettig om de sfeer van vroeger te herkennen en te ervaren in het kruisgebouw.

Ze heeft gewoon overal langs gelopen en heeft niet iets specifiek gedaan, gelezen of bekeken. De vrouw vond dat er genoeg informatie werd gegeven en had geen behoefte aan nog meer informatie. De poppen en de geluiden zijn haar het meest bijgebleven. Hier heeft ze ook de meeste informatie vandaan gehaald. Volgens haar zorgen de poppen en de geluiden ervoor dat de werkelijkheid wordt benaderd. Ze heeft niet met een gastheer/gastvrouw gesproken. De vrouw heeft zelf geen smartphone maar haar vriendin, waarmee ze het museum bezoekt, wel. Zij gaf aan dat ze het leuk zou vinden om via de smartphone meer informatie te verkrijgen: 'van deze tijd'. Ze zegt dat ze hier gebruik van zou maken. Een gastheer of gastvrouw die meer uitleg geeft, spreekt de vrouw ook zeer aan.

Toen ze het gebouw binnenstapte, verwachtte de vrouw ‘niets specifiek’. Ze dacht een ziekenhuis te gaan zien. Dat de presentatie een consultatiegebouw was, ontdekte ze toen ze het gebouw en de inrichting goed bekeek. Op de vraag of ze op voorhand duidelijker wilde weten dat het om een kruisgebouw ging, antwoordde ze ontkennend. Door niet alles op voorhand te weten, kijkt ze gericht zodat ze meer kan ontdekken. De vrouw heeft alles gezien van het kruisgebouw omdat ze het leuk vond en interesse ervoor had.

De vrouw had het idee dat ze echt in de jaren ’50 was. Ze had eerst niet het idee dat ze in een kruisgebouw stond. Ze heeft niet ‘beleefd’ dat ze in een kruisgebouw was. Omdat ze ervoer dat ze in de jaren ’50 was, kwamen er herinneringen uit haar jeugd naar boven: ‘oh ja’. ‘Jeugdsentiment’ voelde ze.

De vrouw hecht geen grote waarde aan de authenticiteit van het materiaal. Ze vindt het niet erg dat er replica’s gebruikt worden om de sfeer te maken. Ze hecht meer waarde aan een authentiek tijdsbeeld. ‘Iets wat echt is, is ook wel leuk’ maar ‘replica’s zijn voor mij ook voldoende’.

Een overeenkomst tussen de Tilburgse huisjes (vooral het laatste) en het kruisgebouw vond ze de tijd die ze representeren. Er is voor haar geen vanzelfsprekend verband tussen de twee presentaties. Ze heeft het idee dat ze in het park ‘mee loopt met de tijd’: van vroeger naar recenter.

De vrouw heeft de presentatie met haar vriendin besproken. ‘Ging dat ook echt zo vroeger?’, vroeg haar jongere vriendin. Ze heeft niet met andere mensen besproken of andere mensen ergens op gewezen. De vrouw zou haar herinneringen en informatie wel aan het museum willen doorgeven.

De kast met instrumenten heeft de meeste indruk op haar gemaakt. Bij haar vriendin was dit het consultatiebureau met de affiches aan de muren.

De vrouw heeft in deze presentatie haar herinneringen beleefd. Ze vond dat het wel een ‘tijdsreis’ leek. Ze vindt het belangrijk dat het NOM een grote nadruk legt op beleving. Ze zegt dat ze heel visueel is ingesteld. Ze wil wel teksten lezen, maar geen grote stukken tekst. Kleine tekstjes met informatie spreken haar aan want ze vindt het wel belangrijk om kennis op te doen. Een verhaal dat een gastheer/gastvrouw vertelt, zou voor haar ook bijdragen aan de beleving. ‘Net als de smederij waar ze iets doen of de boerin die een kopje thee voor je zet en vertelt over vroeger is nog leuker’. Bij kunstmusea verwacht ze geen nadruk op beleving en vindt ze dit ook niet belangrijk.

De vrouw zou in het NOM meer recente en stedelijke presentaties willen zien. Ze vindt dat er ‘heel veel oud is’ en vindt dit ‘achterhaald’. ‘Ik heb het op een gegeven moment

wel gezien al die oude stalletjes en oude keukentjes'. Ze vindt dat het museum met de tijd moet meegaan en moderne gebouwen moet presenteren. Ze verwacht dat dit ook in de toekomst zal gebeuren omdat 'retro nu helemaal in is'. Toen ik vertelde over de opening van de presentatie van de Westerstraat in 2012 was ze enthousiast. Ze vindt het heel leuk dat een dergelijk gebouw in het museum komt.

De reden van het museumbezoek van de vrouw was de aansporing van haar vriendin. 'Een dagje uit'. Zelf had ze niet veel zin omdat ze een oubollig museum verwachtte. Deze verwachting kwam voort uit een eerder bezoek aan het NOM in haar jeugd met haar ouders. Ze geeft aan dat haar beeld van het museum helemaal is bijgesteld en dat ze het helemaal niet oubollig meer vindt.

De presentatie van het Groene Kruisgebouw geeft ze een 8.

Interview Wessem; Groene Kruisgebouw

datum: 04-05-2011

nr. W2

Algemene informatie

Een man en een vrouw hebben beiden antwoord gegeven op de vragen, de man heeft de leerstijlen test ingevuld.

Geslacht: man en vrouw

Leeftijd: 42 en 37

Niveau hoogst genoten opleiding: HBO

Woonplaats: Gouda

Bezoekt museum met: koppel

Leerstijl Kolb: Beslisser, Dromer, Denker en Doener (uitgebalanceerde leerstijl)

Interview

De presentatie van het Kruisgebouw vinden ze een mooi gebouw (van binnen en buiten) en herkenbaar. De vrouw zei dat in haar jeugd het kruisgebouw er nog zo uitzag. Ze denken dat het NOM aan de bezoekers wil laten zien hoe het 'vroeger ging en hoe mensen vroeger leefden, vroeger gebouw en interieur'. 'Boze zuster binnen. Ze kijkt nog steeds zo boos'.

Het eerste wat de vrouw opviel was de bouwkeramiek. Ze zei herhaaldelijk hoe mooi ze de bouwkeramiek van het gebouw vindt en hoe goed de details van het gebouw zijn afgewerkt. Voor de man viel de fiets als eerste op. Door de details van het gebouw en de hele presentatie hebben ze informatie gekregen. De man vond dat de sprekende poppen de fantasie aanspreken. Ze vonden beiden dat ze genoeg informatie verkregen hadden en hebben geen behoefte aan meer. Ze hebben beiden geen smartphone. Allebei vinden ze dat de informatie op een goede manier aangeboden wordt. Ze zeggen dat er niks verbeterd moet worden: 'niks meer aan doen, geen bewegende beelden nodig'. De informatie spreekt voor zich en is gemakkelijk te begrijpen. 'Niet alles wordt voorgekauwd en dat is net goed'. Ze hebben niet met een gastheer/gastvrouw gesproken. Ze hebben informatie verkregen door te lezen en te kijken.

Toen de vrouw de presentatie binnen stapte, verwachtte ze een consultatiebureau. Ze hebben de hele presentatie gezien. De reden voor hun interesse was dat het gebouw bij een vorig bezoek een goede indruk had gemaakt en ze het nog een keer wilden bekijken. Ze zijn

erg gesteld op de vormgeving uit de jaren '50. Dit vinden ze mooi.

De geur van lysol droeg bij aan de indruk van het kruisgebouw. Ze hadden echt het idee dat ze zich in het verleden in een kruisgebouw bevonden. De man vond het naar zwembad ruiken en geeft ook aan dat door de geur voor veel bezoekers een trauma van het doktersbezoek naar boven zou kunnen brengen. Ze vonden het prettig om de sfeer te herkennen. 'Geur hoort bij herinnering. De geur is een detail waarvan ik denk dat ze hebben ze goed gedaan'.

De vrouw heeft vooral interesse voor de architectuur en vindt dit gebouw heel erg mooi. Ze hadden 'absoluut' het idee dat ze in de jaren '50 waren. Dit vooral door de sobere inrichting die voor die tijd herkenbaar is. Mocht het museum vragen om herinneringen en informatie door te geven, zou de man wel willen meewerken. De man en de vrouw hebben tijdens het bezoek aan het Groene Kruisgebouw elkaar gewezen op de kleine details. Ze vinden dat deze zeer goed zijn uitgewerkt. 'Alles is heel goed nageemaakt. Ik heb geen foutje kunnen ontdekken'. Met andere mensen hebben ze niet gepraat. Wat de meeste indruk heeft gemaakt, zijn de authentieke details en het besef dat de gezondheidszorg 50 jaar geleden nog zo was. Dat het relatief kort geleden is dat de gezondheidszorg nog niet zo ver ontwikkeld was, maar dat het in 50 jaar tijd zo sterk vooruit is gegaan. Het kruisgebouw doet de vrouw denken aan de gezondheidszorg in derde wereldlanden nu. Het verband met de Tilburgse huisjes hebben ze niet gevonden maar ze vinden niet dat het verband duidelijk moet zijn. De presentaties hebben geen verband met elkaar nodig. Ze staan op zichzelf.

Zowel de vrouw als de man vinden authentiek materiaal belangrijk. 'Het echte doet wat met je. Zoals het gebouw in Hoogmade.' De vrouw vindt authentiek materiaal wel dubbel omdat het aan de ene kant 'veel geld kost om alles precies na te bouwen maar aan de andere kant maakt het wel zo dat het authentiek is. Als je het wil nabouwen moet je ook op zoek gaan naar bijvoorbeeld stenen uit die tijd dus je kunt het beter goed doen.' Ze vinden beiden authentiek materiaal belangrijk. Met replica's krijg je volgens hen een soort 'Efteling-effect' en daar komen ze niet voor. De sfeer en beleving vinden ze belangrijk maar het authentieke materiaal moet voorrang krijgen.

Reden van het bezoek is een goede ervaring van het vorige bezoek. Ze wilden bepaalde presentaties als het Groene Kruisgebouw nog een keer goed bekijken. Ze denken dat naoorlogse presentaties wel zullen komen. Om jongeren te blijven interesseren moet het museum volgens hen aandacht geven aan recentere geschiedenis. De man geeft aan dat hij het leuk zou vinden om gebouwen van beton te zien, zoals flats uit de jaren '60.

De man heeft in deze presentatie het trauma van een doktersbezoek vroeger beleefd.

De geur droeg hier sterk aan bij. Mocht de geur er niet zijn, zou de beleving niet zo sterk zijn. ‘Geur hoort bij beleving’. De nadruk op beleving in musea vinden ze even belangrijk als educatie en architectuur. Ze vinden dat een museum niet mag doorslaan in het nadruk leggen op beleving. Het Spoorwegmuseum in Utrecht vinden ze net een pretpark en een voorbeeld van hoe het niet moet. Er moet een balans zijn en het moet bij de presentatie en het tijdsbeeld passen. De vrouw vindt het goed dat er in het kruisgebouw niet veel filmpjes te zien zijn omdat een televisie niet bij de jaren 50 en een consultatiebezoek past. Bij het Chinees Restaurant (wat ze zelf spontaan ter sprake brachten) vonden ze het gebruik van filmpjes wel leuk.

De presentatie het Groene Kruisgebouw krijgt een 8.5 voor het gebouw en voor de presentatie een 8.

Interview Wessem; Groene Kruisgebouw

datum: 11-05-2011

nr. W3

Algemene informatie

Geslacht: vrouw

Leeftijd: 53

Niveau hoogst genoten opleiding: MBO

Beroep: Directie secretaresse

Woonplaats: Amsterdam

Bezoekt museum met: alleen

Laatste bezoek aan NOM: 15 jaar geleden

Frequentie bezoek NOM: tweede keer

Museumjaarkaart/Vriendenkaart: nee

Leerstijl Kolb: Beslisser en Doener

Interview

De vrouw vond het Groene Kruisgebouw heel herkenbaar: 'ik heb het zelf zo meegemaakt dat er thuis geen douche was, het is nu zo verbeterd'. Het eerste wat haar opviel was de kleding aan de kapstokken. De vrouw heeft de hele presentatie bekeken uit interesse: 'de wassenpoppen zijn zo mooi vormgegeven'. Ze heeft niet alles heel erg goed kunnen bekijken omdat ze in weinig tijd nog veel wil zien. De geur van de lysol deed haar denken aan het kinderkuis waar ze is opgevoed door nonnen: 'Daar werd lysol ook gebruikt'. De vrouw vindt dat er in het kruisgebouw 'zeker genoeg' informatie werd aangeboden. Had ze nog meer informatie gewild, zou ze zelf wel op internet kijken. Ze heeft geen behoefte om op internet te kunnen via haar telefoon: 'ik heb thuis internet'. Omdat het gebouw en de functie van het gebouw voor haar herkenbaar waren, vond ze het niet moeilijk om alles te begrijpen. Voor de afwisseling zou ze het wel misschien wel leuk vinden als er af en toe een ander filmpje komt: 'op zich kan je het zo laten, want het geeft echt een beeld van die tijd'. Ook een verband leggen naar de kruisgebouwen in Amsterdam lijkt haar wel leuk: 'in Amsterdam was het tot in de jaren '70 nog zo'. Ze geeft aan dat het misschien wel mogelijk is om met de filmpjes in de douches een tijdslijn aan te brengen: 'net zoals in de Tilburgse huisjes'. De vrouw heeft niets nieuws ontdekt. Ze was alleen een beetje vergeten hoe 'betuttelend de posters die de mensen moesten opvoeden, waren'. Ze vindt het goed hoe het NOM informatie aanbiedt: 'een beetje

op een speelse manier'. De poppen en de geluiden van de baby's die huilen, vindt ze 'grappig'. Ze heeft niet gepraat met een gastheer of gastvrouw omdat die er niet was, maar ze zou het wel heel leuk vinden als die er bij het Groene Kruisgebouw zou zijn.

De vrouw had het idee dat ze zich in de jaren '50 in een kruisgebouw waande door 'het taalgebruik op de posters en het mooie bruine gootsteentje'. De vrouw vindt het heel leuk om spullen uit de jaren '50 te zien omdat deze leuke herinneringen uit haar jeugd oproepen. Ze had voordat ze het Groene Kruisgebouw binnenstapte verwacht dat ze meer het 'doktergebeuren in plaats van het bad' zou gaan zien: 'in Amsterdam waren de dokter en de badhuizen apart'. Wat in deze presentatie de meeste indruk heeft gemaakt is de 'opvoeding van Nederlanders door middel van posters'. Volgens de vrouw wil het NOM met het kruisgebouw laten zien 'hoe er meer aandacht kwam voor het gehele welzijn van de mens en de ontwikkeling naar meer hygiëne'. Ze denkt dat het door de nonnen, die toen voor de samenleving zorgden, komt dat onze maatschappij eruit ziet zoals die er nu uitziet. Ze vindt het heel goed dat die mensen zich hebben ingezet voor de samenleving.

De vrouw had de Tilburgse huisjes al bezocht omdat ze langs die kant liep en ze denkt dat 'er opzettelijk een kraamzuster in de keuken is gezet met een verbeterde uitdrukking. Die vrouwen hadden een soort macht en hun adviezen werden aangenomen'.

Het gebruik van authentiek materiaal in het NOM vindt de vrouw een 'meerwaarde' hebben, maar voor haar hoeft het niet. Ze denkt dat replica's niets zouden veranderen aan het tijdsbeeld: 'het gaat om het beeld'. In het Groene Kruisgebouw heeft de vrouw haar jeugd in het kinderkuis herbeleefd: 'ik heb altijd een voorliefde gehad voor schone gangen'. Ze vindt het heel goed dat het NOM nadruk legt op beleving en dat er kennis in het museum kan worden opgedaan omdat ze het 'belangrijk vindt om niet te vergeten waar we vandaan komen'.

Het meer betrekken van de stad in het museum vindt ze goed omdat er veel mensen van het platteland naar de stad trokken wat voor 'hygiëneproblemen' zorgde. Ze vindt het ook goed dat het NOM de migratie bij de gebouwen betreft.

De vrouw bezoekt het NOM alleen. Ze heeft in het Groene Kruisgebouw met niemand gesproken. Ze zou haar herinneringen en informatie aan het museum willen doorgeven. De reden van het museumbezoek is dat ze vakantie heeft. Niemand wilde met haar mee dus is ze alleen gegaan. Ze was vijftien jaar geleden met haar kinderen al in het NOM geweest en heeft zich op dit bezoek voorbereid door op de site te kijken. De vrouw vindt dat het museum een stuk mooier is geworden ten opzichte van vijftien jaar geleden: 'het verrast me aangenaam hoeveel zorg er hier aan besteed wordt'. Ze komt zeker nog een keer terug omdat ze in één

dag niet alles kan zien.

Ze geeft de presentatie van het Groene Kruisgebouw een 8.

Interview Wessem; Groene Kruisgebouw

datum: 11-05-2011

nr. W4

Algemene informatie

Twee vrouwen hebben de vrouwen beantwoord, één vrouw heeft de leerstijltest ingevuld.

Geslacht: vrouw

Leeftijd: 76 en 64

Niveau hoogst genoten opleiding: MBO

Beroep: Gepensioneerd

Woonplaats: Rotterdam

Bezoekt museum met: Algemene Nederlandse Bond Ouderen (ANBO)

Laatste bezoek aan NOM: 5 jaar geleden en lange tijd geleden

Frequentie bezoek NOM: een aantal keer

Museumjaarkaart/Vriendenkaart: nee (bezoek via reservatie van ANBO)

Leerstijl Kolb: Denker en Besliser

Interview

De vrouwen vonden het Groene Kruisgebouw een leuke presentatie. Volgens hen wil het gebouw het leven van vroeger laten zien. Het eerste wat hen opviel was de geur van lysol en dat het gebouw zo schoon was. De vrouwen hebben niets nieuws ontdekt, ze vonden het Groene Kruisgebouw heel herkenbaar: 'die dikke injectienaalden en die ondersteken'. Dit herkennen vonden ze leuk. De kruisgebouwen die ze in hun jeugd hadden gekend, zagen er precies hetzelfde uit als dit. 'Het was echt als vroeger'. De vrouwen wisten nog wat de functie van een kruisgebouw in de jaren '50 was en herkenden dit in het gebouw 'gedeeltelijk': 'het is nog uit onze tijd'. Een vrouw merkte wel op dat er in het kruisgebouw dat zij had gekend ook een tandarts zat. De tandarts miste zij daarom in de presentatie.

Ze hebben de gehele presentatie zo goed mogelijk proberen bekeken omdat ze 'nieuwsgierig' zijn. Een opmerking die zij maakten was dat ze omdat ze het museum met een grote groep bezoeken niet veel tijd kregen om het hele museum goed te bekijken. Ook het Groene Kruisgebouw hebben ze daarom niet 'intens' kunnen bekijken en hebben ze geen bordjes gelezen. De vrouwen vonden dat er in het kruisgebouw genoeg informatie werd aangeboden en hebben geen behoefte aan meer informatie: 'Er is genoeg te zien'. Ze vonden

ook dat de informatie op een goede manier werd aangeboden: ‘je ziet toch hoe het vroeger was’. Een vrouw dacht dat de pop die de dokter representeert een echte man was. Het gebruik van poppen vonden ze dan ook heel leuk. Ze konden niets bedenken wat verbeterd moest worden: ‘Het is vroeger’. Omdat het Groene Kruisgebouw voor hen zo herkenbaar was, hadden ze geen moeite om de informatie in de presentatie te begrijpen. Ze hebben een gastheer of gastvrouw bij het Groene Kruisgebouw niet echt gemist, maar ze zouden het wel heel erg leuk vinden dat deze er zou zijn. De mogelijkheid om met een dienst op de smartphone bij extra informatie te komen, vonden ze niet aantrekkelijk. Ze hebben ook geen smartphone.

Ze hadden het idee dat ze zich in een kruisgebouw waanden door de ‘kinderwagen, de hokjes, de instrumenten’. Ze merkten op dat ze niet meer terug naar die tijd willen, ze vinden het alleen leuk dat ze het herkennen. Een vrouw merkte op dat ze vond dat het meer de jaren ’60 was. In de jaren ’50 was ze niet in een Groen Kruisgebouw geweest en ze vond dat de presentatie er hetzelfde uitzag als een kruisgebouw in de jaren ’60. De vrouwen vonden dat er een heel steriele sfeer in de presentatie hing. Die schoonheid was ook datgene wat een grote indruk heeft gemaakt op een vrouw: ‘dat het nog net zo schoon was als dat je vroeger in het Groene Kruisgebouw kwam, dat lysol’. De andere vrouw gaf aan dat de nostalgie ‘van vroeger’ de meeste indruk op haar heeft gemaakt.

Gedurende hun bezoek aan het Groene Kruisgebouw hebben de vrouwen wat ze hebben gezien en wat ze zich herinnerden van vroeger met elkaar besproken. Ze gaven aan dat er in de busreis terug naar Rotterdam waarschijnlijk nog meer zal worden nagepraat met de andere leden van de ANBO die mee zijn gegaan. Met mensen die niet bij hun groep horen, hebben de vrouwen niet gepraat. De vrouwen zouden hun herinneringen en informatie aan het museum willen doorgeven. Het verband die ze tussen het Groene Kruisgebouw en de Tilburgse huisjes zien, is dat het ‘dichtbij een gezin, bij een arbeiderswoning staat’. ‘Dat die mensjes die daar in de huisjes woonden nog meer herkenden’.

Authentieke materialen en voorwerpen vinden de vrouwen ‘veel leuker als het echt een beetje uit die tijd is’ dan replica’s. Maar ze zeiden ook dat als de replica’s goed zijn nagemaakt het niet veel uitmaakt voor het uitdragen van een tijdsbeeld: ‘de meeste kennen het niet meer en ze kunnen het dan toch niet meer gebruiken’. Volgens de vrouwen hebben ze in het Groene Kruisgebouw niet echt iets beleefd. Ze vinden het wel belangrijk dat er in het NOM iets beleefd kan worden en er kennis kan worden opgedaan. Dit vooral voor de jeugd omdat zij niet meer weten hoe het vroeger was. Ze vinden het ook goed dat er aandacht wordt gegeven aan recentere geschiedenis en de stad omdat dat ook ‘Holland’ is. Ze gaven verder

aan dat ze Hollandrama ook heel interessant vonden.

Het was voor de ene vrouw vijf jaar geleden dat ze het NOM had bezocht en voor de andere vrouw was het een langere tijd geleden dat ze in het NOM was geweest. Ze hadden niet echt specifieke verwachtingen: 'gewoon een leuke dag, beetje nostalgie'. Ze hadden zich voor het bezoek ook niet extra geïnformeerd. Omdat het laatste bezoek een langere tijd geleden was, vonden ze dat het museum er nu wel anders uitzag. Nu ziet het NOM er volgens de vrouw veel netter uit, niet meer zo 'rommelig' als toen. Nu is het 'allemaal goed verzorgd'.

Ze geven de presentatie van het Groene Kruisgebouw een 8.

Interview Wessem; Groene Kruisgebouw

datum: 14-05-2011

nr. W5

Algemene informatie

Een man en vrouw waren bij het gesprek aanwezig. Ze hebben elkaar aangevuld bij het beantwoorden van de vragen. De man heeft de leerstijlentest ingevuld.

Geslacht: man en vrouw

Leeftijd: 58

Niveau hoogst genoten opleiding: HBO

Beroep: Leerkracht en Huisvrouw

Woonplaats: Dongen

Bezoekt museum met: dochter, schoonzoon en kleinkind (baby)

Laatste bezoek aan NOM: afgelopen winter

Frequentie bezoek NOM: redelijk vaak

Museumjaarkaart/Vriendenkaart: Museumkaart

Leerstijl Kolb: Beslisser, Doener, Dromer en Denker (uitgebalanceerde leerstijl)

Interview

De man en de vrouw vonden het Groene Kruisgebouw leuk. Het eerste wat hen opviel toen ze het huis binnenstapten, was de geur: 'het stonk er'. Ze dachten dat het dethol was. Deze geur hoort volgens hen bij de presentatie omdat het vroeger gebruikt werd om alles 'zuiver' te houden. Het echtpaar heeft het hele kruisgebouw bekeken omdat het voor hen logisch was om de route te volgen (ze zijn links het gebouw ingegaan). Ze zijn in de presentatie aan informatie gekomen door het geluid, de beelden, de affiches en borden aan de muren en de vitrines. Dit vonden ze leuke manieren en ze vonden het ook goed dat er een 'lijn in zat'. De man en de vrouw vonden dat er genoeg informatie werd aangeboden en hebben geen behoefte aan meer informatie. Het Groene Kruisgebouw was voor hen heel bekend. Ze vonden het heel leuk om hun herinneringen met hun dochter en schoonzoon te bespreken: 'we doen niets anders'. De man en de vrouw zeiden dat hun dochter, die in Zeeland woont, het kruisgebouw herkende omdat het in Zeeland voor een deel nu nog zo is. Ze vonden dat de informatie in deze presentatie gemakkelijk te begrijpen was omdat het voor hen heel herkenbaar was. Deze herkenning vonden ze heel leuk. Ze denken dat het kruisgebouw 'een eyeopener voor

jongeren' is. De man en de vrouw missen geen gastheer of gastvrouw bij het Groene Kruisgebouw. Ze willen liever hun eigen fantasie laten werken: 'ik hoef niet altijd overal bijgepraat worden. Als ik iets wil weten, vraag ik het wel'. Van een dienst om via de smartphone aan meer informatie, foto's en filmpjes te komen, zou de vrouw wel gebruik maken en de man niet: 'bij een bezoek hier het liefst het internet weg'. De vrouw vindt het soms wel leuk om meer achtergrondinformatie te krijgen. Ze denken dat een dienst op een smartphone interessant voor jongeren zou kunnen zijn. De man en de vrouw konden niets opnoemen dat in het kruisgebouw verbeterd moet worden.

Het echtpaar denkt dat het NOM met het kruisgebouw wil laten zien hoe de gezondheidszorg vroeger was en dat de gezondheidszorg nu heel anders is. Van de presentatie hadden ze minder verwacht dan dat er te zien is: 'de kleinste details kloppen, de affiches over de groeicurven van de kinderen'. Ze vinden dat er een 'totaalbeeld' wordt gegeven. De man en de vrouw hadden het idee dat ze zich in de jaren '50 in een kruisgebouw bevonden. Dit kwam door 'de geur, alles, door het gehele gebouw'. 'Je ziet jezelf als baby daar naar toe gedragen worden'. Ze omschreven de sfeer in het kruisgebouw als 'sereen waarbij de arts in hoog aanzien staat'. Deze autoriteit en de douches hebben de meeste indruk op hen gemaakt. Als ze spullen uit de jaren '50 zien, komt er bij hen 'jeugdsentiment' naar boven wat ze 'hartstikke leuk' vinden. Ze vinden het heel belangrijk dat het NOM authentiek materiaal tentoonstelt: 'daar kom je hier voor'. Het gebruik van replica's vinden ze niet goed.

De man en de vrouw hebben geen verband gezien tussen de Tilburgse huisjes en het Groene Kruisgebouw. Tijdens het bezoek aan het kruisgebouw hebben ze hun dochter en hun schoonzoon voortdurend gewezen op dingen die ze herkenden, maar hebben ze niet met andere mensen gepraat. De man en de vrouw zouden hun informatie en herinneringen aan het museum willen doorgeven.

In het Groene Kruisgebouw hebben de man en de vrouw 'het soort opleggen van bovenaf' ervaren. Ze vinden het heel belangrijk dat het NOM nadruk legt op beleving. De man vindt beleving 'heel belangrijk voor mezelf en dat jongelui iets meekrijgen van datgene wat er vroeger was'. Ze vinden het ook belangrijk dat er in een museum kennis kan worden opgedaan. De man en de vrouw zouden meer presentaties willen zien die recente geschiedenis laten zien. Ze vinden dat de geschiedenis moet worden aangevuld en de man geeft aan dat hij het zich kan voorstellen als er over 'twintig jaar gebouwen met de eerste computers' te zien zouden zijn. Het gebruik van multimedia in presentaties vinden de man en de vrouw goed als het bij de tijd hoort. In het Groene Kruisgebouw vinden ze het prima dat er filmpjes te zien zijn omdat het 'authentiek materiaal' is.

De reden van het museumbezoek was daginvulling. Het echtpaar is bij hun dochter op bezoek die in de buurt van NOM op vakantie is en ze zochten iets om te gaan doen. De laatste keer dat de man en de vrouw het NOM hebben bezocht, was afgelopen winter. Omdat ze wisten wat ze gingen zien, hebben ze op voorhand niet op de site gekeken.

De presentatie van het Groene Kruisgebouw geven ze een 8.

Interview Wessem; Groene Kruisgebouw

datum: 18-05-2011

nr. W6

Algemene informatie

Twee vrouwen waren bij het gesprek aanwezig. De jongste vrouw heeft voornamelijk de vragen beantwoord en heeft de leerstijltest ingevuld.

Geslacht: vrouw

Leeftijd: 26

Niveau hoogst genoten opleiding: HBO

Beroep: Lerares

Woonplaats: Wageningen

Bezoekt museum met: moeder

Laatste bezoek aan NOM: tijdje geleden

Frequentie bezoek NOM: tweede keer

Museumjaarkaart/Vriendenkaart: nee

Leerstijl Kolb: Doener en Dromer

Interview

De vrouw vond het Groene Kruisgebouw leuk. Het eerste wat haar opviel was de geur: 'als je binnenkomt heb je gelijk een medische geur om je heen'. Ze kon de geur niet benoemen, maar de geur past volgens haar bij de presentatie. De vrouw heeft het hele gebouw bekeken omdat ze de route in het gebouw logisch vond om te volgen (links het gebouw ingegaan). In deze presentatie heeft ze ontdekt dat 'het vroeger zo ging' en dat mensen naar een badhuis moesten. Het badhuis heeft op haar de meeste indruk gemaakt omdat ze zich niet kan voorstellen dat mensen thuis geen douche hebben: 'bizar, wat raar'. Haar moeder heeft 'best veel' herkend wat ze leuk vond. Ook de vrouw vond het leuk dat haar moeder veel herkende. Het enige wat voor de moeder onbekend was, was een instrument die ze omschreef als 'een soort po'. De vrouw vond dat er in het kruisgebouw genoeg duidelijke informatie werd aangeboden en heeft geen behoefte aan meer informatie. Het meest interessant vond ze het consultatiebureau: 'de kleine kinderen'. De instrumenten heeft ze niet echt goed bekeken omdat ze hier niet echt geïnteresseerd in is. De vrouw vindt dat het door de poppen en de geur een 'duidelijk compleet plaatje' is. In het Groene Kruisgebouw moet volgens haar niets

verbeterd worden. Een gastheer of gastvrouw die extra uitleg geeft, heeft ze niet gemist. Ze loopt liever rond en leest zelf wat. De mogelijkheid om via de smartphone toegang te krijgen tot foto's, filmpjes en informatie vindt ze niet aantrekkelijk: 'ik wil ontspannen rondlopen zonder apparaten'.

Volgens de vrouw wil het NOM met het Groene Kruisgebouw aan de bezoekers de geschiedenis, de ontwikkeling laten zien: 'het geeft goed de geschiedenis weer waar je vandaan komt en waar je nu op voortborduurde. Het is aardig om te zien wat de voorlopers zijn'. Voordat ze het gebouw binnenstapte, verwachtte de vrouw iets te zien wat met de gezondheid te maken had. Ze had het idee dat ze zich in jaren '50 in een Groen Kruisgebouw waande door de 'hele uitstraling, ook van de mensen, de materialen, de posters, alles wat er in stond'. In de presentatie vond ze dat er een 'reine' sfeer hing. Als de vrouw spullen uit de jaren '50 ziet, ontdekt ze hoe het vroeger ging. Voor haar moeder zijn voorwerpen uit die tijd herkenbaar. De vrouwen vinden het alle twee het 'leukst' als het NOM authentiek materiaal tentoonstelt. Ze zouden het 'niet vervelend' vinden, mochten er replica's gebruikt worden 'als een voorwerp er niet meer is' om een tijdsbeeld te creëren.

In het Groene Kruisgebouw vond de vrouw dat ze 'terug in de tijd' was: 'het lijkt alsof je vroeger binnenloopt'. Ze vindt nadruk op beleving belangrijk: 'meegenomen worden in een bepaald sfeertje is een meerwaarde'. De vrouw vindt het ook belangrijk om kennis op te doen in een museum: 'ik vind het leuk om nieuwe dingen te leren van de geschiedenis'.

De vrouw bezoekt het museum met haar moeder. Wat ze in het Groene Kruisgebouw hebben gezien, hebben ze met elkaar besproken. De moeder heeft haar dochter uitgelegd hoe het toen ging en heeft herinneringen opgehaald. In het consultatiebureau heeft de moeder tegen haar dochter gezegd: 'op die weegschaal heb jij ook nog gelegen'. Met andere mensen hebben ze niet gepraat omdat die niet aanwezig waren. Hun herinneringen en informatie zouden ze niet aan het NOM willen doorgeven. De Tilburgse huisjes hadden ze al bezocht, maar ze hebben geen verband tussen de huisjes en het kruisgebouw gezien.

De reden van het museumbezoek was een leuke dag weg. De vrouw was al een keer eerder in het NOM geweest. Voor de moeder was het de eerste keer. Voordat ze het NOM bezochten, verwachtten ze het 'iets van het verleden, een stukje geschiedenis' te gaan zien. Aan deze verwachting is volgens hen voldaan. De vrouw heeft op voorhand op de site gekeken naar de openingstijden.

De presentatie van het Groene Kruisgebouw geeft de vrouw een 8.

Interview Wessem; Groene Kruisgebouw

datum: 18-05-2011

nr. W7

Algemene informatie

Een man en een vrouw waren bij het gesprek aanwezig. De vrouw heeft voornamelijk de vragen beantwoord en heeft de leerstijlentest ingevuld.

Geslacht: vrouw

Leeftijd: 64

Niveau hoogst genoten opleiding: MULO

Beroep: Huisvrouw

Woonplaats: Zwijndrecht

Bezoekt museum met: echtgenoot

Laatste bezoek aan NOM: lang geleden

Frequentie bezoek NOM: ongeveer 4 keer

Museumjaarkaart/Vriendenkaart: Museumjaarkaart

Leerstijl Kolb: Dromer en Denker

Interview

De vrouw vond het Groene Kruisgebouw heel herkenbaar. Het eerste wat haar opviel en wat de meeste indruk op haar heeft gemaakt, was de geur. Ze wist dat het lysol was en vindt dat de geur bij de presentatie hoort: 'het hoort helemaal bij die tijd. Ook de ziekenhuizen hadden het in de jaren '50'. De vrouw heeft niets nieuws ontdekt. Ze heeft wel veel herkend wat ze prettig vond. De hoeveel informatie die werd aangeboden, vond ze genoeg. Ze vond alles gemakkelijk te begrijpen en had geen behoefte aan meer informatie. De manier waarop de informatie in het kruisgebouw wordt aangeboden, vindt ze bij het gebouw passen: 'het is een gebouw uit die tijd, alleen wat compacter zonder de grote wachtruimten. De zusters vond ik prachtig, die kijkt je echt indringend aan'. De vrouw heeft geen gastheer of gastvrouw gemist bij het Groene Kruisgebouw: 'dan had ik de bordjes kunnen lezen'. Een dienst via de smartphone om toegang te krijgen tot meer foto's, filmpjes en informatie vindt ze niet aantrekkelijk: 'ik heb niet veel geduld en het zijn vaak ellenlange verhalen'.

Volgens haar wil het NOM met deze presentatie 'het ontzettend grote verschil tussen toen en nu' wil laten zien. Wat voor haar duidelijk in het kruisgebouw naar voren kwam, is de

‘afstandelijkheid’, de autoriteit die de dokter vroeger had ten opzichte van nu. De vrouw heeft de hele presentatie bekeken (‘automatisch naar rechts’) uit ‘interesse en nostalgie’. Ze heeft alleen niet de ruimte met instrumenten bekeken omdat het haar ‘een soort operatiekamer’ leek: ‘het zegde mij ook niet zoveel’. Ze had het idee dat ze zich in de jaren ’50 in een kruisgebouw bevond door: ‘hoofdzakelijk de geur, de opzet, de ouderwetse verpleegsters, het baby gejack’. Als ze voorwerpen uit de jaren ’50 ziet, voelt de vrouw ‘nostalgie’. De vrouw vindt authentiek materiaal in het NOM niet belangrijk. Voor haar mogen de voorwerpen zijn nagemaakt: ‘als ze iets niet bij de hand hebben, mogen ze het namaken’. Het tijdsbeeld moet wel kloppen: ‘storende, moderne dingen moeten daar niet liggen’.

Het Groene Kruisgebouw doet haar denken aan de tijd toen haar kinderen klein waren en ze het consultatiebureau moesten bezoeken. In de presentatie heeft ze ‘leuke jeugdherinneringen toen de kinderen klein waren’ beleefd. Ze zou niet zeggen dat ze terug in de tijd was omdat ‘dat wel erg ver gaat’. De vrouw vindt de nadruk op beleving belangrijk omdat dit laat zien hoe men vroeger leefde: ‘ook voor de kleinzonen die soms meekomen om het hen te laten zien’. Ze vindt het niet zo belangrijk om ook kennis op te doen in een museum: ‘ik ga meer naar een museum om mooie dingen te zien, niet om kennis op te doen en al zeker geen technische verhalen’.

Een verband tussen de Tilburgse huisjes en het Groene Kruisgebouw hebben ze ‘niet echt’ gezien: ‘het is allebei oud’. Ze zou het prima vinden als er in het NOM meer presentaties komen die recente geschiedenis en de geschiedenis van de stad laten zien, maar ‘ik weet niet echt wat dat toevoegt want het is zo gewoon’.

De vrouw bezoekt het NOM met haar echtgenoot. In het Groene Kruisgebouw hebben ze met elkaar besproken wat ze hebben gezien: ‘die dokters waren nog echt autoritaire mannen en die zusters waren heel zorgzame vrouwen maar ze hadden wel pit hoor’. Met andere mensen hebben ze in de presentatie niet gesproken. Als het NOM zou vragen om hun informatie en herinneringen door te geven, zouden ze dit doen.

De reden van het museumbezoek was dat de vrouw en haar echtgenoot een daginvulling zochten. Het museum vinden ze een goede plek om lekker rond te lopen in een mooie omgeving en om een ‘broodje paling’ te eten. Ze hadden het NOM al enkele keren eerder bezocht en verwachtten nu herinneringen en nostalgie te zien. De vrouw kende het Groene Kruisgebouw al van een paar jaar geleden en ze was benieuwd of het nog hetzelfde zou zijn, wat volgens haar ook het geval is.

De presentaties van het Groene Kruisgebouw geeft de vrouw een 8.

Interview Wessem; Groene Kruisgebouw

datum: 27-05-2011

nr. W 8

Algemene informatie

Geslacht: vrouw

Leeftijd: 52

Niveau hoogst genoten opleiding: HBO

Beroep: Analiste in laboratorium

Woonplaats: Terneuzen

Bezoekt museum met: dochter van 21

Laatste bezoek aan NOM: nooit eerder geweest

Frequentie bezoek NOM: eerste keer

Museumjaarkaart/Vriendenkaart: Museumjaarkaart

Leerstijl Kolb: Denker

Interview

De vrouw vond het Groene Kruisgebouw leuk. Omdat ze Belgische is, herkende ze het gebouw niet uit haar jeugd; 'ik ben er niet mee opgegroeid'. Wel herkende ze het gebouw van haar werk, omdat ze al dertig jaar in Nederland in de gezondheidszorg werkzaam is. Het kruisgebouw zag er volgens haar in de jaren '80 zo uit. De herkenning vond ze prettig. Het eerste wat voor de vrouw opviel was 'de motorzuster aan de ingang'. Ook de jassen aan de kapstokken aan de muur heeft ze opgemerkt. Ze vond dit een beetje vreemd omdat de jassen haar deden denken aan 'heel veel vroeger' terwijl het naar haar mening een gebouw uit de jaren '80 was. In het Groene Kruisgebouw is de vrouw niet verrast. Ze heeft niets nieuws ontdekt. Er was niets specifiek dat op haar de meeste indruk maakte. Voordat ze het Kruisgebouw bezocht, had de vrouw omdat ze de kruisgebouwen al kende 'niet echt verwachtingen' van de presentatie.

De vrouw heeft het hele gebouw (linksom begonnen) bekeken omdat ze altijd alles wil bekijken: 'het zou zomaar kunnen dat als je niet alles bekijkt je iets interessants mist'. De hoeveelheid aangeboden informatie vond ze goed. Ze heeft geen behoefte aan meer informatie. De vrouw is in het kruisgebouw aan informatie gekomen door de bordjes te lezen en enkele lades open te trekken. Dit laatste doet ze niet zo snel omdat 'ik ben van de generatie dat je in een museum kijkt en nergens aankomt'. Ze vindt wel leuk dat die mogelijkheid om

iets te openen en beter te bekijken er is. Ook heeft ze in de instrumentenkamer in de kijkgaatjes gekeken: ‘wel een beetje confronterend als het eerste wat je ziet een klyasma is’. Het geluid in het gebouw is de vrouw niet opgevallen. De geur van de lysol is haar daarentegen wel opgevallen: ‘ik herken die geur wel van mijn werk, het ziekenhuis, maar niet uit de kruisgebouwen’. Door de poppen in het gebouw ging de vrouw ‘er zich gelijk iets bij voorstellen’. Zo zag ze ‘de zuster aan de ingang op haar brommer door de polders gaan met de lange jas wapperend achter haar’. De vrouw had bij een ander gebouw al met een gastheer of gastvrouw gepraat en vond dit gesprek heel leuk. Bij het Groene Kruisgebouw miste ze niemand die extra uitleg gaf omdat het voor haar allemaal duidelijk en gemakkelijk te begrijpen was. De mogelijkheid om via een smartphone toegang te krijgen tot foto’s, filmpjes en informatie vindt ze niet interessant: ‘ik heb geen smartphone en ik zou niet de hele tijd met een telefoon in mijn handen willen lopen. Als ik echt iets graag wil weten, zoek ik het thuis wel op’. Volgens de vrouw kan er niets verbeterd worden: ‘de algemene indruk is goed’. Al vond ze de poppen wel ‘iets te paspopachtig’. Tussen de Tilburgse huisjes en het kruisgebouw heeft ze geen verband gezien.

In het Groene Kruisgebouw had de vrouw niet het idee dat ze zich in een kruisgebouw van de jaren ’50 bevond. Dit omdat de kruisgebouwen in de regio waar zij woont ‘in de jaren ’80 er nog net zo uitzagen’. Alleen de jassen en de oude krukken vond ze ouder uit zien. Ze had het idee dat de bedoeling van de presentatie was om de gezondheidszorg uit de jaren ’80 te laten zien: ‘hoe het was opgezet’. De sfeer in het kruisgebouw omschreef de vrouw als ‘clean door vooral die geur’. Het riep voor haar een ‘ziekenhuisomgeving’ op. Het zien van voorwerpen uit de jaren ’50 doet haar niet zoveel; ‘het is nog van voor mijn tijd’. De vrouw vindt het belangrijk dat ze authentiek materiaal kan bekijken. Ze denkt dat replica’s haar niet aanspreken. Door authentiek materiaal kan ze ‘de geschiedenis zagezegd ruiken’. De vrouw vindt het goed als het NOM meer recente geschiedenis laat zien omdat het anders ‘een oubollig imago’ krijgt.

Tijdens het bezoek aan het Groene Kruisgebouw heeft de vrouw ‘terug naar 20 jaar geleden’ ervaren. Nadruk op beleving in het museum vindt ze belangrijk omdat beleving volgens haar tot denken aanzet en men door beleving een vergelijking tussen toen en nu kan maken. Zonder beleving ‘heb je er anders niets mee’. Ook kennis opdoen in een museum vindt de vrouw belangrijk: ‘ik zou niet weten waarom ik anders naar een museum ga’.

De vrouw bezoekt het NOM met haar 21-jarige dochter. Ze heeft haar dochter uitgelegd dat toen zij als baby naar een consultatiebureau moest, het er nog zo aan toe ging zoals de presentatie laat zien. ‘Zulke tafeltjes waren er om je uit te kleden’. De vrouw heeft

haar dochter ook uitgelegd wat de geur was. Met andere mensen hebben ze niet gepraat. De vrouw zou wel haar herinneringen en informatie aan museum door willen geven.

De reden van het museumbezoek was interesse naar de Nederlandse cultuur. Het was de eerste keer dat de vrouw het NOM bezocht, maar omdat ze Bokrijk kent, had ze wel een idee van wat ze te zien zou krijgen: hoe Nederlanders vroeger leefden. Ze verwachtte op voorhand door de nadruk op de Nederlandse cultuur ook veel meer molens dan dat er in het museum werkelijk te bezichtigen zijn. De vrouw vindt het NOM veel moderner dan Bokrijk. Wel merkte ze op dat het al een hele tijd geleden is dat ze Bokrijk bezocht heeft.

De presentatie van het Groene Kruisgebouw geeft de vrouw een 8. Ook het gehele NOM geeft ze een 8.

3. Relevante gesprekken

Interview Edwin Karten – Sectormanager Presentatie & Educatie in het Nederlands Openluchtmuseum Arnhem; 17 maart 2011.

Edwin Karten is sinds 1991 werkzaam bij het NOM. Hij is oorspronkelijk aangenomen als manager Evenementen. Vóór hij bij het NOM werd aangenomen, had hij geen museale werkervaring of een opleiding genoten die op de museumwereld was gericht. Na de middelbare school heeft de heer Karten op zeventienjarige leeftijd een korte tijd gewerkt. Werken vond hij niets en daarom is hij de Sociale Academie op hbo-niveau gaan volgen. Na het behalen van zijn diploma is de heer Karten zeventien jaar directeur geweest van het Groot Cultureel Jongeren centrum in Papendrecht. Naar aanleiding van een reorganisatie heeft hij vier maanden een ‘replacement traject’ gevolgd waarin hij werd gedwongen om na te denken over zijn capaciteiten. Door het volgen van dit traject ontdekte hij dat hij als manager bij non-profit organisaties in het culturele veld werkzaam wilde zijn. Via de gemeentevoorlichter van Dordrecht, een goede vriend van hem, kwam de heer Karten te weten dat het NOM een nieuwe manager Evenementen zocht. De heer Karten heeft toen naar het NOM gebeld wat gelijk leidde tot de uitnodiging voor een informeel sollicitatiegesprek. Na dit gesprek was het eigenlijk al duidelijk dat hij was aangenomen, maar moest hij voor de formaliteiten nog een sollicitatiebrief schrijven.

Bij het solliciteren naar de functie van manager Evenementen is er niet naar de vooropleiding van de heer Karten gekeken. Zijn werkervaring als directeur van het jongeren centrum overtuigde het NOM dat hij de capaciteiten had om de functie goed uit te voeren. Omdat hij geen ervaring had in de museumwereld en nieuwsgierig was, heeft de heer Karten na zijn aanstelling een cursus gevolgd bij de Reinwardt Academie. Het volgen van een opleiding bij de Reinwardt Academie is volgens hem echter niet noodzakelijk voor de functie van manager in een museum. De heer Karten benadrukt dat je open moet staan voor nieuwe kansen en vertrouwen moet hebben in je capaciteiten om verder te komen of om een andere weg in te slaan.

In de twintig jaar dat hij nu bij het NOM werkt, heeft hij verschillende reorganisaties meegemaakt. Zo kreeg hij in 2001 naast de verantwoordelijkheid voor evenementen ook de verantwoordelijkheid voor de publiekscant en de educatie. In 2006 werd in een reorganisatie besloten dat hij sectormanager Educatie & Presentatie moest worden wat tot heden zijn functie is.

Als sectormanager is de heer Karten lid van het management team van het NOM. De

heer Karten leidt de gehele sector Presentatie & Educatie. Deze sector bestaat uit 120 betaalde medewerkers en 340 vrijwilligers. Om het werk in de sector soepel te kunnen laten verlopen, is de sector onderverdeeld in verschillende afdelingshoofden. De heer Karten is verantwoordelijk voor het personeel en het budget van zijn sector. Zo neemt hij medewerkers aan en moet hij beslissingen nemen over het spenderen van geld. De heer Karten beschrijft zijn functie als sturend. Hij staat tussen de directie en het personeel in en moet bij beide draagvlak en begrip vinden om besluiten door te kunnen voeren. Elke week vergadert hij met producers van presentaties, afdelingshoofden, educatoren en wetenschappers over de voortgang van het werk. Zo blijft hij als sectormanager op de hoogte van de ontwikkelingen en kan hij onderbouwde beslissingen nemen. Naast het leiden van de sector Presentatie & Educatie houdt de heer Karten zich ook bezig met presentatieontwikkeling. Hij is de portefeuillehouder van inrichtingen en zit in de commissie van nieuwe presentaties. Dit houdt in dat hij het ontwikkelen van presentaties aanstuurt. Ook controleert hij of iedereen zich aan de afspraken houdt die op voorhand zijn genomen en of alles inhoudelijk voldoet aan de eisen van de directie en het beleid van het NOM (ervaringen delen). De heer Karten is momenteel met zeventien verschillende projecten bezig. Elk project heeft een eigen dossiermap die hij moet doornemen. Er wordt van hem verwacht dat hij over elk project zijn mening geeft. Ideeën voor projecten voor het NOM komen vaak van buitenaf, bijvoorbeeld van hoge scholen. Elk project wordt in samenspraak met de directie en de marketing behandeld. De heer Karten moet in zijn functie als sectormanager Presentatie & Educatie voortdurend rekening houden met de behoeften van zowel de directie als de andere medewerkers en de andere sectoren, de mogelijkheden, de beschikbare tijd en of de vraag of de besluiten binnen het beleid van het NOM passen. Het is zijn taak om alles af te wegen en voor het beste te kiezen. Als sectormanager moet je op je eigen oordeel kunnen vertrouwen bij het nemen van beslissingen.

De heer Karten is van plan om zijn functie tot aan zijn pensioen te behouden. Hij wil afscheid nemen als hij vijftig jaar in dienst is. Volgens hem kan iemand die de functie sectormanager heeft gehad overal werken als manager. De ervaringen die je in deze functie opdoet, zijn bruikbaar voor het managen van iedere organisatie of bedrijf. De heer Karten heeft geen ambitie om directeur te worden. Hij wil het liefst niet in de belangstelling staan, maar alles achter de coulissen regelen zonder er de eindverantwoordelijkheid voor te hebben.

Volgens de heer Karten zijn er vele positieve aspecten aan zijn functie verbonden. Zo werkt en ontmoet hij voortdurend creatieve mensen als onderzoekers, educatoren en vormgevers. Hij kan als manager iedereen in zijn waarde laten en zijn medewerkers

aansporen om zo goed mogelijk werk te verrichten. Hij zegt dat als het team waardering krijgt er ook waardering is voor de manager. Er is een grote voldoening wanneer iets goed gaat en alles klopt. Daarnaast vindt hij ook de losse sfeer in het NOM zeer prettig. Iedereen is zeer vriendelijk en iedereen tutoyeert. Afgezien van deze losse sfeer is iedereen wel zakelijk zodat het werk niet in het gedrang komt. Negatieve aspecten van zijn functie zijn de deadlines die door de directie te kort op elkaar worden ingepland en het gebrek aan tijd en geld. Omdat de begroting vaak pas in het najaar bekend wordt, moet er voor de opening van het zomerseizoen van het NOM in april vaak nog heel veel gedaan worden. Dit levert heel veel spanning op. De heer Karten vindt het jammer dat er soms heel veel plannen achterwege gelaten moeten worden door het gebrek aan tijd en geld.

De heer Karten vindt het werken in het NOM zeer prettig. Dit omdat het museum in eerste instantie niet gericht is op het verkrijgen van winst, maar nadruk legt op het overbrengen van kennis. Vóór de heer Karten wist dat hij in het NOM zou gaan werken, vond hij het museum al leuk. Het NOM is geen gewoon museum waar alles in één gebouw is ondergebracht, maar bestaat uit vele gebouwen, weilanden, akkers en beesten. Er zijn altijd veel mensen, zowel vrijwilligers als betaalde medewerkers, in het museum aanwezig waardoor er altijd iets te doen is. Ook is het NOM één van de grootste musea in Nederland. Er komen jaarlijks 450 000 bezoekers. Dit is in vergelijking met Museum Volkenkunde in Leiden, dat jaarlijks 60- 70 000 bezoekers trekt, zeer veel. Omdat het NOM zo groot is in vergelijking met andere Nederlandse musea is functie van sectormanager in een museum bijzonder. De meeste musea hebben deze functie niet omdat ze daar te klein voor zijn.

Het NOM heeft een samenwerkingsverband met het Zuiderzeemuseum en Bokrijk in België. Er bestaat een overkoepelende organisatie voor Europese openluchtmusea die congressen organiseert. Volgens de heer Karten bestaat er een verschil tussen openluchtmusea in Duitsland en in Nederland. In Nederland leggen openluchtmusea nadruk op beleving. Ze willen aan de bezoekers tonen hoe mensen vroeger leefden. In Duitsland ligt de nadruk op constructie en techniek. Het aspect beleving is in Duitse openluchtmusea niet aanwezig.

Tot slot bracht de heer Karten ook de subsidieregeling voor musea aan de orde. Hij zegt dat het NOM niet kan bestaan zonder de twaalf miljoen subsidie. Dit omdat de kosten van bijvoorbeeld het onderhoud van de historische gebouwen veel te hoog zijn voor het museum zelf. De heer Karten is niet bang voor de aankomende bezuinigingen omdat hij ervan overtuigd is dat de politiek een museum als het NOM, waarin cultureel erfgoed een grote rol speelt, belangrijk zal blijven vinden. Het NOM geeft al veel aandacht aan commerciële inkomsten als winkeltjes en gebouwen als feestlocaties. Om bezoekers te blijven trekken, legt

het NOM veel nadruk op klantenbinding. Medewerkers worden getraind om met het publiek rekening te houden. Volgens de heer Karten draagt dit bij aan de goede waardering van de bezoekers die het NOM krijgt. Het NOM heeft een 8,6 gekregen, wat vergeleken met het landelijk gemiddelde van een 7,5 heel hoog is. De heer Karten heeft een afkeer van musea als het Stedelijke Museum in Amsterdam die gigantische bedragen spenderen. Ook vindt hij het bedrag dat het Rijksmuseum (453 miljoen) heeft gekregen voor de verbouwing te hoog.

Verslag gesprek met medewerkers in het park over Tilburgse huisjes en Groen Kruisgebouw (Carla; vaste medewerkster en Hans; vrijwilliger); 29 april 2011

Wat de medewerkers van de Tilburgse huisjes en het Groene Kruisgebouw over het algemeen merken en horen van de bezoekers is dat ze de presentaties zeer leuk vinden. Vooral bij de mensen die oud genoeg zijn voor het tijdsbeeld dat gegeven wordt, is er veel herkenning. Deze herkenning bespreken ze met de mensen, kinderen en kleinkinderen waar ze het museum mee bezoeken. De kinderen en kleinkinderen vinden het vaak heel leuk om te horen dat opa en oma ook nog zo geleefd hebben. Ook mensen afkomstig uit Tilburg herkennen het en vertellen vaak wat ze zelf weten. De presentaties worden goed bezocht. De bezoekers komen vaak pas na 11 uur, in de middag aan, maar als het druk is, blijft het ook druk.

Hans staat nu iets meer dan een jaar ongeveer twee keer per week bij de Tilburgse huisjes. Hij is al langer als vrijwilliger actief, maar wilde veranderen van presentatie. De informatie over de presentatie heeft hij verkregen van zijn voorgangers, uit mappen met feiten en weetjes die bij de presentatie te vinden zijn en van de bezoekers zelf. Hans spreekt de bezoekers aan om te vragen of ze iets willen weten. Het komt niet heel veel voor dat mensen zelf iets aan hem vragen. De mensen die hij aanspreekt heeft hij al op voorhand, op basis van ervaring, geselecteerd. Zo doet hij geen moeite als hij merkt dat de mensen gewoon een dagje uit hebben of op vakantie zijn en een beetje afwijzend tegenover hem staan. Hij doseert zijn informatie ook op basis van de soort bezoekers. Zo houdt hij het kort bij mensen met heel kleine kinderen omdat de aandacht al snel verslapt. Bij kinderen die al wat ouder zijn en het leuk vinden om wat te weten te komen, houdt hij een langer verhaal. Hans heeft mij het verhaal verteld wat hij aan de mensen vertelt als ze geïnteresseerd zijn. Dit verhaal duurt redelijk lang (10-15 min.) en er zitten heel veel leuke feitjes in die ik na het lezen van de doelen van de Tilburgse huisjes nog niet wist (bijv. waar de carnavalsnaam van Tilburg vandaan komt). Bij het vertellen van het verhaal probeert Hans te polsen wat de bezoekers zelf al weten. Hier springt hij dan op in. Als de bezoeker echt geïnteresseerd is, blijft hij lang praten en ontstaat er soms een discussie over het geloof. Dit omdat de eerste twee huisjes de invloed van de Katholieke kerk op het dagelijkse leven laten zien. Hans geeft hoofdzakelijk informatie over de oudste huisjes van de Tilburgse buurt. Dit omdat mensen hier het minst vanaf weten en informatie nodig hebben om alles goed te kunnen snappen. De twee jongste huisjes staan nog redelijk dicht bij de bezoekers en Hans geeft ze dan ook alleen de opmerking mee dat het verschil tussen de laatste twee huisjes de opkomst van de techniek (tv, enz.) laat zien.

Carla had de verantwoordelijkheid over meerdere presentaties waar het Groene Kruisgebouw onder valt. Hier is ze niet altijd verantwoordelijk voor. Ze staat ook regelmatig ergens anders. Zij was meer bezig om ervoor te zorgen dat groepen schoolkinderen overal van af bleven. Deze doelgroep spreken ze overigens niet aan om informatie te geven omdat ze toch niet luisteren en meestal niet geïnteresseerd zijn als ze in groep zijn. Ze merkt dat de geur van lysol bij mensen herinnering oproept. En als de bezoekers te jong zijn, spreken ze er toch over omdat het hen opvalt. Sommige vragen wat het is en anderen klagen dat ze het vinden stinken. De geur is dus duidelijk aanwezig. Het draagt bij aan de beleving.

Wat de medewerkers allebei hebben gemerkt is dat te veel informatie bij de bezoekers van het museum niet werkt. De bezoekers zijn niet het goede publiek om met een audiofoon rond te lopen. De bezoekers van het NOM willen de tijdsgeest ervaren, ze willen een stukje beleving. Carla en Hans zijn van mening dat dit het beste gaat als een medewerker ze persoonlijk op enkele dingen wijst. Een vooraf opgestelde tekst blijft altijd hetzelfde en bezoekers kijken dan niet goed meer naar de presentaties. Mensen verwachten van het NOM ook beleving. De hele inrichting van het gebouw en de sfeer zorgen ervoor dat de mensen iets meekrijgen.